

TOHUM

FİKRE
SANATA
RUHA

SAYI

159

SON BAHAR 2017

KUDÜS

- Ömer B. El-Hattâb'ın Çok Kültürlü Beytülmağdiş Modeli
- Batılı Seyyahlardan Pierre Loti'nin Gözüyle Kudüs
- Yüz Yerde Bir Kudüs
- Kudüs'ün On Sekiz Kapısı
- Kudüs'ü İstihbarat Zaafı Yüzünden Kaybetmiştik
- Yahudileşme Tehdidi Altındaki İslam Kenti: Kudüs
- Anneler ve Kudüsler
- Mescidi Aksa'nın Kadın Muhafızları

SONBAHAR 2017
SAYI: 159

ÖNDER Adına İmtiyaz Sahibi
HALİT BEKİROĞLU

Yayın Yönetmeni
VEYSEL BAŞAR

Editör
BÜLENT PARLAK

Yayın Kurulu
ALİ GÜMÜŞ
AYHAN KÜÇÜK
AYLA AYDEMİR
DEMET TEZCAN
EROL ERDOĞAN
FİKRİ CUMHUR
MUSTAFA CANBEY
TUBA KARAÇORLU
YUSUF ŞAHİN

Tasarım-Uygulama
ZAFER YILMAZ

Reklam
FURKAN GÜNGÖR

Baskı
KÜLTÜR SANAT BASIMEVİ

İletişim
ALEMDAR MAH. YEREBATAN
CAD. SALKIM SÖĞÜT
SOK. NO:7
FATİH-İSTANBUL
0(212) 519 09 53

*Her hakkı mahfuzdur.
Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer
görsellerin izin alınmadan veya
kaynak gösterilmeden her türlü
ortamda çoğaltılması yasaktır.*

önder
1958
İMAM HATIPLER DERNEĞİ

SUNUŞ

Medya çağında yaşıyoruz. Öldürenlerin, öldürdüklerine kırıldıkları bir çağ bu. Üstelik haksızların haklı çıkmak için her şeyi yı kıp yaktıkları, istila ettikleri. Kudüs, bugün İslam coğrafyasının kanayan yarası olmaya devam ediyor. 20. Yüz yılın ortalarında Ortadoğu'nun tam merkezinde sömürge devletlerinin desteğiyle kurulan ve kurulduğu tarihten beri coğrafyanın çıbanı olmaya devam eden İsrail, günümüzde de İslam coğrafyasının kalbine huzursuzluk vermeye, masum insanları öldürmeye devam ediyor. İsrail kendisini tüm dünyaya "Barış Devleti" olarak tanıtırken o mübarek topraklara gittiğinizde ve özellikle Filistinli kardeşlerimizle hasbihal ettiğinizde zulme tüm yönleriyle şahit oluyorsunuz.

İslami Hareketi Başkanı Şeyh Raid Salah "Mescidi Aksa Kudüs'te bulunduğu müddetçe Kudüs İslam kimliği taşır. Bunu bilen İsrail her türlü hileyi deneyerek orayı Müslümanlaştırılmaya çalışıyor." ifadeleri bu topraklarda yaşananların ciddiyetini anlatıyor.

Biz de 159. sayımızda Kudüs'ü, Mescid-i Aksa'yı, o bölgede yaşananları tüm detaylarıyla incelemek adına "Kudüs" dosya konusu olarak ele aldık.

Dosya konumuza Prof. Dr Abdulfettah el-Uveysi, Prof.Dr. İsmail Taşpınar, Mustafa Safa Karagöz, Ömer Lekesiz, Dr. Ahmet Emin Dağ, Tülay Gökçimen, Ayla Aydemir yazılarıyla katkı sundular.

Türkiye'de edebiyat dergiciliği son yıllarda hem sayı hem de nitelik olarak bir ivme kazanmış durumda. Kültürel hayatımızın yapı taşlarını oluşturan ve Cemil Meriç'in "hür fikrin kaleleri" olarak nitelendirdiği dergilerin editörlerine dergiciliği ve dergilerin geleceğini sorduk.

Çizgileriyle günümüze ışık tutan usta çizer Hasan Aycın ile hayata, dünyaya, coğrafyamıza, insanlığımıza dair beğeneceğinizi umduğumuz bir söyleşi gerçekleştirdik. 2017 yılının bahar ve yaz aylarının önemli hadiselerini Seda Nur Bilici derledi. Aziz Mahmud Hüdayi Camii'nde Modern Zamanın Ebu Hureyre'si sayılan imam Mustafa Efe'nin hayvan dostlarımıza karşı duyarlı davranışını okurken yanımızda fark etmediğimiz hayvan dostlarımıza bakışımız biraz daha olumlu yönde değişecek. Yurtdışı ve yurtiçinde yaptıkları araştırmalar ve yayınladıkları raporlarla bilgi ve fikri hizmet veren UHİM'i Yusuf Şahin anlattı.

Yazar ve şair A. Ali Ural'ın Ne Kadar İman, O Kadar Kudüs adlı yazısında bir edebiyatçı hassasiyetiyle karşılaşacaksınız. Ahmet Cora, Osmanlı döneminin şairlerinden Seyrani'yi kaleme aldı. Senarist ve yazar Eda Tezcan, senaryoların toplum ve gençler üzerindeki etkilerini sorduğumuz sorularla bize açıkladı.

Güzel Gençler Seromonisi bölümünde Nevşehir İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ihtiyacı olanlar için bayramlık elbise kampanyalarını okuyacaksınız. Foto-Yorum bölümünde Yasin Kara darbe gününe dair ilginç bir yazı kaleme aldı. Osmanlı Sarayının en ünlü ilim ve irfan sahibi alimlerinden Hacı Beşir Ağa'yı Mustafa Canbey anlattı.

Abdullah Seydi Özçal, kitap sayfalarında Kudüs'ü ve Mescid'i Aksa'yı anlatan kitapları tanıttı. Kitaplar arasında birbirinden ilginç eserler var. Osmanlı Devleti'nin son şeyhülislamlarından Mustafa Sabri Efendi ise Emine Şimşek'in kalemiyle tekrar gündeme geliyor.

Rifat Eroğlu, Tohum'un bu sayısı için ilginç bir konuyu ele aldı. Hepimizin çocukluğunun Ali'si olan Cin Ali'yi detaylarıyla ve gözden kaçırdığımızla değerlendirdi. Kudüs'e dair filmlerin analizini, araştırmasını ise yazar ve eğitimci Sibel Atagün gerçekleştirdi.

Geçmişten günümüze ışık tutan ve güncelliğini korumaya devam eden metinlerin yer aldığı "Nostalji" sayfamızda Filistin'de Oynanan Büyük Facia sayımıza yer verdik. Sizlere güzel bir kültür hizmeti sunmak amacıyla yoluna devam eden Tohum Dergisi'nin yeni sayısı sizleri selamlamanın sevincini yaşarken, gelecek sayılarda yeniden buluşmayı diliyoruz.

VEYSEL BAŞAR

İÇİNDEKİLER

DOSYA / 6

KUDÜS

ÖMER B. EL-HATTÂB'IN ÇOK KÜLTÜRLÜ BEYTÜLMAKDİS MODELİ / 08

Prof. Dr. Abdulfetta El-Uveysî

BATILI SEYHAHLARDAN PIERRE LOTİ'NİN GÖZÜYLE KUDÜS / 12

Prof. Dr. İsmail Taşpınar

YÜZ YERDE BİR KUDÜS / 16

Mustafa Safa Karagöz

KUDÜS'ÜN ON SEKİZ KAPISI / 20

Ömer Lekesiz

KUDÜS'Ü İSTİHBARAT ZAAFI YÜZÜNDEN KAYBETMİŞTİK / 22

Mustafa Armağan

YAHUDİLEŞME TEHDİDİ ALTINDAKİ İSLAM KENTİ: KUDÜS / 24

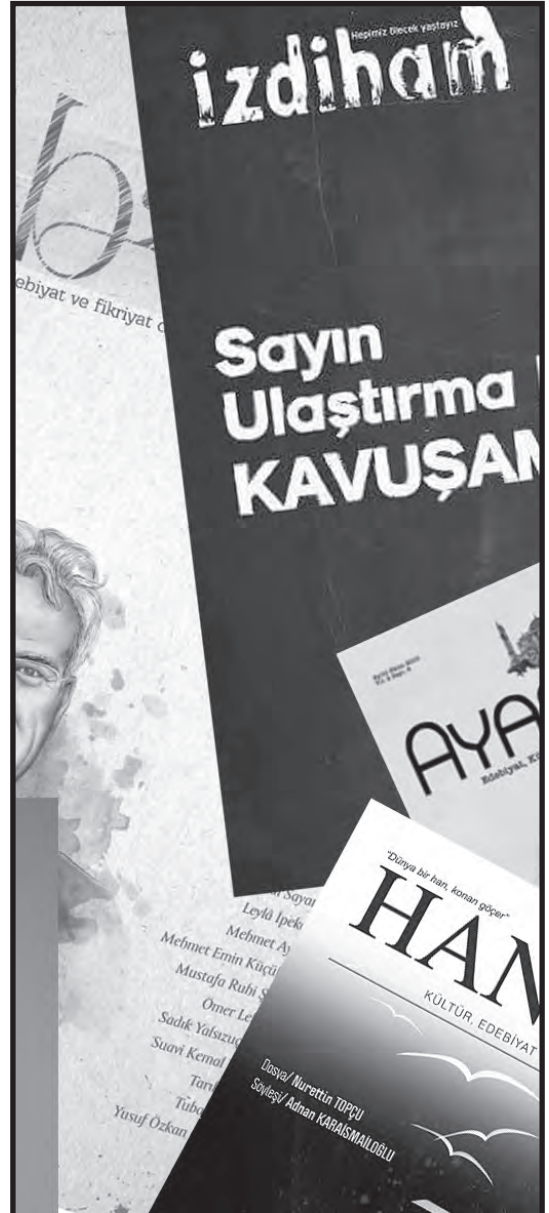
Dr. Ahmet Emin Dağ

ANNELER VE KUDÜSLER / 28

Nuri Pakdil

MESCİDİ AKSA'NIN KADIN MUHAFIZLARI / 29

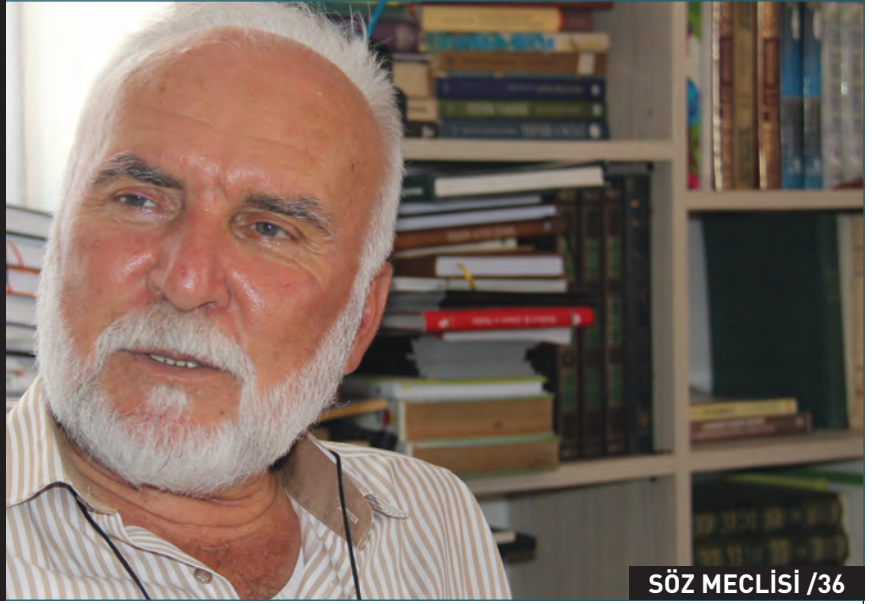
Tülay Gökçimen

TÜRKİYE'DE DERGİCİLİK

SORUŞTURMA / 73

HASAN AYCIN:
**İNSANLIĞIN
BÜTÜN
DEĞERLERİNİN
HARMAN
OLDUĞU BİR
COĞRAFYADAYIZ**

SÖZ MECLİSİ /36

NELER OLDU? / 4

Seda Bilici

İNSAN MANZARALARI:

FİLİSTİN'İN KADIN MUHAFIZI
FEVZİYE SUDKİ CABİR / 34

Ayla Aydemir

DUYARLILIK:

AZİZ MAHMUD HÜDAYİ'DE BİR
YENİ ZAMAN EBU HUREYRE'Sİ / 52

Enes Aras

COĞRAFYA: NE KADAR İMAN

O KADAR KUDÜS / 56

A. Ali Ural

VEFA: ÂKİF EMRE'NİN

BENZERSİZLİĞİ / 62

Veysel Başar

SİVİL TOPLUM:

BİR HESAP SORMA HAREKETİ
OLARAK; UHİM / 66

Yusuf Şahin

BIYOĞRAFI: BAYRAM DEĞİL,

SEYRANİ / 68

Ahmet Cora

EKRANIN İÇİNDEN: SENARİST

VE YAZAR EDA TEZCAN:
SENARYO YAZMAK MATEMATİK
GEREKTİRİYOR / 70

Fikri Cumhur

GÜZEL GENÇLER SERENOMİSİ:

NEVŞEHİR İMAM HATİPLİ
ÖĞRENCİLERDEN BAYRAMLIK
ELBİSE KAMPANYASI / 78

Beyazıt Bestami

FOTOĞRAF YORUM:

DURUMU BİLDİRİR GEÇİCİ DARBE VE
CEBİR RAPORU / 80

Yasin Kara

EĞİTİM: OSMANLI SARAYININ EN

ÜNLÜ İLİM VE İRFAN SAHİBİ
ALİMLERİNDEN HACI BEŞİR AĞA / 82

Mustafa Canbey

KİTAPLAR: / 89

Abdullah Seydi Özçal

UNUTULMAYAN ŞAHSİYETLER:

SON DEVİR OSMANLI ALİMİ:
MUSTAFA SABRİ EFENDİ / 92

Emine Şimşek

İNCELEME ANALİZ: ZENCİLERİN

İNCİSİ: CİN ALİ* / 94

Rıfat Eroğlu

BİLİM DÜNYASI: GÜNEŞ

TEMBELLEŞTİ / 97

Ahmet Şefik Vefa

SİNEMA: FİLİSTİN'İN ÖFKEDEN

KABARARAK YAŞAYAN EN
SABIRLI İNSANLARININ SESİ:
KUDÜS VE SİNEMA / 98

Sibel Atagün

SEYAHAT: BALKANLAR'DAN

BAŞLADIK GEZMEYE / 102

Nurdal Durmuş / Gökhan Şimşek

NOSTALJİ: FİLİSTİN'DE

OYNANAN BÜYÜK FACİA / 106

Münewer Ayaşlı

2017

NELER OLDU?

2017'NİN İKİNCİ ÇEYREĞİNDE

Zaman hızla akıp geçiyor. Yıllar yılları kovalamadan önce aylar bu görevi yerine getiriyor. Türkiye'de zaman o kadar hızlı geçiyor ki zamanın olduğunu biz bu sayfaları hazırlarken anladık. Çünkü Ramazan ayı olmasa artık zamanın farkına varamayacağız. Geçtiğimiz üç ayda o kadar çok hadise gerçekleşti ki hangisini seçeceğimize karar vermek gerçekten çok zor oldu. 2017'nin ilk günü DAESH Terör Örgütü'nün üstlendiği saldırıyla başlayan Türkiye gündemi Ramazan ayının gelmesiyle biraz huzur ve sükunet verdi bizlere. Türkiye, dışarda çevresini saran terör ve Müslüman ülkelere kan ve gözyaşı getiren işgal devletleriyle büyük mücadeleler ederken içeride Fetö Terör Örgütü başta olmak üzere birçok sorunla mücadeleye devam etti. Umuyoruz ki güzel günler bizim ve tüm Müslümanların olacak. İşte o gün dünyanın bütün mazlum insanları derin bir rahatlama yaşayacak.

SEDA BİLİCİ

Psikolog, Yazar

3 Nisan Hakkari'de toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasaklandı. Hakkari'de PKK/KCK terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın sözde doğum günü bahanesiyle umuma açık alanlarda yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşleri şiddete sebep olabileceği nedeniyle yasaklandı.

5 Nisan Rafineri çıkış fiyatlarında değişiklik beklendiği için 05 Nisan tarihinden geçerli olmak üzere benzin grubunun pompa fiyatlarında 12 kuruş, motorin grubunda ise 8 kuruş zam yapıldı.

5 Nisan Rusya ile 2015 yılında yaşanan "uçak" krizinden sonra başta Türk Hava Yolları (THY) olmak üzere, birçok havayolu

şirketi Rusya'nın önemli noktalarına yeniden uçmaya başladı.

7 Nisan ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), Suriye rejimine ait Şayrat Hava Üssü'ne 59 Tomahawk füzesi fırlattıklarını açıkladı.

11 Nisan Sağlık Bakanı Recep Akdağ İdlib'de gerçekleştirilen kimyasal saldırı ile ilgili olarak, "İdlib'de sarin gazı kullanıldığını kesinleşmiştir." dedi.

16 Nisan Cumhuriyet tarihinin 7. referandumunda Türkiye'nin yeni yönetim sistemi oylandı ve Türkiye 'Evet' dedi.

19 Nisan CHP, HDP ve Vatan Partisi'nin referandumun iptali için yaptığı başvuru Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından reddedildi. Seçimin iptali başvurusu 1'e karşı 10 oyla reddedildi.

23 Nisan Şırnak'ın Uludere ilçesinde, terör örgütü PKK'ya yönelik operasyon sırasında çıkan çatışmada 2 asker şehit oldu.

23 Nisan Erdoğan Teziç, 2003-2007 yılları arasında YÖK Başkanlığı görevini yürütmüştü, hayatını kaybetti.

24 Nisan "ABD Başkanı Trump "1915 Olayları" hakkında 'Büyük Felaket' olarak bahsetti. Büyük felaketin kendisi olduğunu söyledi.

25 Nisan AKPM, Türkiye'yi siyasi denetim altına alma kararı verdi. AKPM, 45'e karşı 113 oyla Türkiye'yi siyasi denetime aldı.

27 Nisan Yüksek Seçim Kurulu, anayasa değişikliği referandumuyla ilgili yapılan itirazların ret gerekçesini açıklarken, YSK Başkanı Sadi Güven halk oylamasının kesin sonuçlarını duyurdu. YSK Başkanı Sadi Güven, 16 Nisan'da anayasa değişikliği ile ilgili yapılan referandumun kesin sonuçlarını açıklarken, "Evet" yüzde 51,41, 'Hayır' yüzde 48,59 oy aldı" dedi.

3 Mayıs Nisan ayında fiyatı en fazla düşen domates olurken, fiyatı en fazla düşen patlıcan oldu.

7 Mayıs Fransa, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turu için sandık başına gitti. Fransa'da Emmanuel Macron yeni cumhurbaşkanı seçildi. Zafer konuşması yapan Macron, "Bizi bölen şeylere karşı mücadele edeceğim" dedi

11 Mayıs Elazığ'ın Alacakaya İlçesi'nde dağlık alanda ışkın toplamaya giden bir grup genç, nesli tükenmekte olan Türk semenderi buldu.

12 Mayıs İbrahim Erkal, hayatını kaybederek 50 yaşında aramızdan ayrıldı.

20 Mayıs Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti 3. Olağanüstü Kongresi'nde yeniden Genel Başkan seçilmesinin ardından ilk mesajında "Sıçrama dönemi olacak" dedi.

24 Mayıs İlk Okuma Yazma Öğretimi Bilgilendirme Toplantısı'nda konuşan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Alpaslan Durmuş, "2017 eğitim öğretim yılımızda dik temel ABC ile çocuklarımız ilk okuma yazma öğretimine başlayacaklar" dedi.

29 Mayıs 1816 metre uzunluğunda iki tüpten oluşan ve 238,5 milyon TL yatırım yapılan Erkenek Tüneli dün açıldı.

1 Haziran Şırnak'ta 13 askeri ta-

şıyan helikopter yüksek gerilim hattına çarparak düştü.

6 Haziran Mısır, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) dahil bazı Arap ülkelerinin Katar ile ilişkilerini kesmesi, Körfez bölgesinde son yıllarda görülen en büyük diplomatik krize yol açtı.

8 Haziran İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'dan oluşan Birleşik Krallık'ta halk, erken genel seçimler için sandık başına gitti.

9 Haziran Rusya Savunma Bakanlığı Operasyon Dairesi Başkanı General Sergey Rudskoy, Suriye'de iç savaşın bittiğini bildirdi.

13 Haziran TSK'dan yapılan açıklamada "TSK unsurlarının Katar'da konuşlandırılmasına yönelik Türkiye'nin iç hukuk süreci tamamlanmıştır" denildi.

14 Haziran Cumhuriyet Gazetesi internet sitesi genel yayın yönetmeni Oğuz Güven hakkında 10.5 yıl hapis cezası istemiyle iddianame hazırlanmıştı. Güven hakkında tahliye kararı verildi.

16 Haziran Türkiye-Suudi Arabistan Kültür Yılı için start verildi Her iki ülkenin kültür bakanlıkları birlikte çalışacak ve yıl boyunca iki ülkede festivallerin yanı sıra konser, sergi, tiyatro gösterileri gibi çeşitli etkinlikler düzenlenecek.

17 Haziran Fetö Terör Örgütü üyeliği kapsamında Ömer Faruk Kavurmacı ve Hüseyin Çapkın tutuklandı.

20 Haziran ABD, Suriye'de İran yapımı insansız hava aracını düşürdü.

20 Haziran Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Suriye'de yeni çocuk felci salgınının Mart ayından beri en az 17 çocuğu felçli bıraktığını duyurdu.

KU

DOSYA

DUS

ÖMER B. EL-HATTÂB'IN ÇOK KÜLTÜRLÜ BEYTÜLMAKDİS MODELİ

**PROF. DR
ABDULFETTAH
EL-UVEYSİ**

Yazar

Beytülmağdis'in ilk Müslüman fatihi, bölgede yaşayan çeşitli inanç ve kültürden insanlar arasındaki ilişkileri yeniden şekillendiren önemli bir dönüm noktasıdır. Ömer b. el-Hattâb'ın (ö. Hicri 24/ Miladi 645) Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi ve sellem) (Hicri 12 Rebiülevvel 11/ Miladi 6 Haziran 632) ölümünden beş yıl sonra Hicri Cemaziyevvel/Cemaziyelahir 16/ Miladi Haziran/ Temmuz 637 yılında bölgede ortaya çıkışı, üç büyük Sami dini olan Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'ın takipçileri arasındaki ilişkilerde yeni ve benzersiz bir dönemin başlangıcı olmuştur. Müslüman devletin başı olarak Ömer, Bizans'ın dışlama politikasını devam ettirmek yerine, bölgede yaşamak isteyen farklı kültürden toplulukları dışlama fikrini reddetmiş, aynı zamanda yeni bir politika ve sistem oluşturma hususunda kati surette faal olarak mücadele etmiştir. Karen Armstrong (1996: 246, 233) 'Müslümanların, Yahudi, Hristiyan ve Müslümanların Kudüs'te ilk defa beraber yaşamalarını mümkün kılan bir sistem kurduklarını' ifade eder. Ömer'in bölgede zuhuru aynı zamanda bir altın çağın ve Beytülmağdis'in herkes için ortak ve açık bir alan, karşılıklı saygı ve barış içinde birlikte

yaşama için bir model haline geldiği yeni bir dönemin başlangıcını temsil eder. Bu model, sadece kültürel çeşitliliğin, çoğulculuğun ve yabancıların kabulü uygulamasının güçlendirilmesine değil; aynı zamanda yabancıların haklarının, görevlerinin saptanmasına, ve Beytülmağdis'te yaşayan farklı topluluklar arasında barış içinde birlikte yaşamı destekleyecek ve tesis edecek bir yaklaşıma dayanır.

Şehre tarihî ziyareti sırasında Ömer, tarihte Uhdât'ul Ömeriyye –Ömer Ahitnamesi veya Ömer'in İliya* Halkı'na verdiği Emannâme olarak da bilinen şekliyle Beytülmağdis'te çeşitlilik ve çoğulculuğun temelini atmıştır. Müslüman kültürden olmayanların Beytülmağdis'teki varlığını tanıma ve hoşgörü ile karşılaşmanın ötesinde, onları benimsemiş ve şehrin onlarla paylaşılabilirliğini gösterecek bir sistem sunmuştur. Aslında gayrimüslimlerin haklarına saygı duymanın ve bu hakları tayin etmenin yanı sıra, hakları, hayatları ve mülkleri için koruma, emniyet ve güvenlik sunan pratik adımlar da atmıştır. Ömer, bu toplulukların özgürlüklerini onaylamış, ve onların kültürel ve dinî yaşamlarına müdahale etmeden, Beytülmağdis toplumunun birer vatandaş ve üyesi olmalarını mümkün hale getirmiştir. Kısacası Ömer, farklı

kültürden vatandaşları sadece teşhis etmekle kalmayarak onları barındırmış ve ihtiyaçlarını karşılayarak zengin kültürel çeşitliliği, kimlikleri ve mülkleri koruyan yeni bir sistem kurmuştur.

Ömer'in çok kültürlü Beytülmakdis modeli, İslamî öğretilerin özü olan Kur'an ve Sünnet'e dayanır. Dahası, Tedafu' metodolojisi, 'Adl kavramı ve dışlamama ilkesiyle beraber sadece farklı kültürden insanların tanınmasının üstünde durmamış, aynı zamanda İslam öğretisinin temel kaynaklarında öngörüldüğü gibi, insanın ve ona ait olan şeylerin onurunun korunması için büyük özen göstermiştir. İnsan onurunu korumak, Müslüman düşünce ve tutumda çok merkezî bir konudur. Ömer'in Mısır valisi Amr bin el-Âs'a yaptığı "anneleri onları özgür doğurmuşken, insanları nasıl köleleştirebildiniz" (İbn el-Cevzi, 2001: 89) açık ve kesin beyanı bunun çok açık bir örneğidir.

Bu modeli oluşturarak Ömer'in amacının Beytülmakdis halkının insanlık onurunu, kültür, din, ırk ve cinsiyete bakılmaksızın statü ve haklar açısından korumak olduğu savunulabilir. Bu, Ömer'in Emannâmesi'nde Beytülmakdis halkına sağlanan şahsî hürriyet,

“
**BU MODELİ
OLUŞTURARAK
ÖMER'İN AMACININ
BEYTÜLMAKDIS
HALKININ İNSANLIK
ONURUNU, KÜLTÜR,
DİN, IRK VE CİNSİYETE
BAKILMAKSIZIN STATÜ
VE HAKLAR AÇISINDAN
KORUMAK OLDUĞU
SAVUNULABİLİR.**”

serbestlik ve eşitlik konularında da kendini göstermiştir. Dahası, insan onurunun korunmasına ve farklı kültürden toplulukların tanınmasına yönelik bu anlayış ve tutumun, Ömer'in karşılıklı saygı ilkelerini yürürlüğe koymasına sebep olduğu ileri sürülebilir.

Bu modelin başarısı için en önemli unsurlardan biri, devletin, kurucu gücün ve otoritenin, Beytülmakdis'in çok çeşitli toplumunu nasıl yönettiğiyle alakalıdır. Üç inanç arasındaki geleceğe yönelik ilişkilerin idaresinin temelleri, Ömer'in İliya halkına yönelik

Emannâmesi şeklinde bu tarihten ziyade ziyaret sırasında atılmıştır. Her ne kadar bu, temel İslam öğretilerinin, yani Kur'an ve Sünnet'in pratikte bir uygulaması olsa da, aslında İliya'nın ilk Müslüman fatihinin önemli bir ürünüydü. Gerçekten de bu, bölge için yeni bir vizyon yürürlüğe koyan pratik yönetim girişimiydi. Buna ek olarak, Ömer'in İliya halkına kendileri, mülkleri, kiliseleri ve dinleri için Emannâme verdiği yeni vizyonu yönetme ve uygulama noktasında bir mihenk taşı oluşturmuştur. Doğrusu Ömer'in Emannâmesi, Beytülmakdis'te ilk kez çok kültürlü bir toplum kurmak ve yönetmek için temel ilke ve kriterleri ortaya koyan önemli bir referans metni ve teorik bir çerçevedir. Emannâme, Beytülmakdis'teki gayrimüslimlerin statüsünü ve haklarını ortaya koymuş, tanımlamış ve yasallaştırmış ve oradaki farklı toplumların barış içinde bir arada yaşamalarını sağlamıştır.

Bu temelde Ömer, sadece teorik çerçeveyi uygulamakla kalmamış, aynı zamanda Beytülmakdis'i ilk ziyareti sırasında pratik olarak da himayesini ortaya koymuştur. Gayrimüslim kutsal mekânlarını koruma isteğini vurgulayan bu ziyaret sırasındaki ilk olaylar arasında, Ömer'in Kutsal

DOSYA

Kabir Kilisesi'ni ziyaret ederken Patrik Sofronyus'un daveti üzerine kilisede veya avlusunda ibadet etmeyi reddetmesi vardır. Sa'id İbn el-Batrik'ten (Eutychius) alıntı yapan Ebu-Munşar (2007: 110), Ömer ve Patrik arasındaki konuşmanın kaydını yeniden düzenlemiştir. Ömer'in reddi için gerekçesi:

Eğer Kilise'nin içinde namaz kılsaydım, onu kaybederdiniz ve kontrolünüzden çıkardı; çünkü ölümünden sonra "Ömer burada namaz kıldı" diyerek Müslümanlar burayı elinizden alırdı.

Ömer'in getirdiği tüm değişiklikler, onun yeni vizyonu, politikası ve sistemini yürürlüğe koyması için atılan önemli adımlardı. Bununla birlikte, Beytülmakdis ile ilgili bazı yönler de değişmedi. Örneğin, bölgenin ismi ve coğrafi sınırları aynı kaldı. Ayrıca bu bölge başkent olarak de seçilmedi (El-Uveysî: 2007).

Bu rivayete göre Ömer, bu sözlü açıklamanın Müslümanları ölümünden sonra kiliseyi camiye çevirmeme konusunda ikna etmeye yeterli olabileceğine inanmamış gibi gözüktüyor. Ömer, Sofronyus'a bir kararname yazar: "Müslümanlar bir kerede bir kişi olmadıkça merdivenlerde namaz kılmazlar. Ezan ile duyurulan cemaat namazı için orada toplanmazlar." (Ebu-Munşar, 2007: 110) Üstelik Ömer ziyareti sırasında Beytülmakdis halkıyla karşılıklı saygıyı da sağlamayı başarmıştı. Sofronyus, Kutsal Kabir Kilisesi'nin anahtarlarını Ömer'e emanet ettiğinde, Hristiyanların en kutsal tapınağını kullanması için ona müsaade vermişti. Sofronyus karşılıklı saygının tesis edilmesine ilaveten, kilisenin Hristiyanların kendi aralarındaki çekişmelerden de korunmasını güvence altına almıştı. Bu itibarla Ömer anahtarları yoldaşlarından biri olan Abdullah bin Nusaybe'ye vermiştir. (Ebu-Munşar, 2007: 111-112)

Ömer'in getirdiği tüm değişiklikler, onun yeni vizyonu, politikası ve sistemini yürürlüğe koyması için atılan önemli adımlardı. Bununla birlikte, Beytülmakdis ile ilgili bazı yönler de değişmedi. Örneğin, bölgenin ismi ve coğrafi sınırları aynı kaldı. Ayrıca bu bölge başkent olarak de seçilmedi (El-Uveysî: 2007). Buna ek olarak, Beytülmakdis'te Müslü-

manları çoğunluk haline getirme düşüncesi de söz konusu değildi. Karen Armstrong (1997: 14-15) Müslümanların Beytülmakdis'te Haçlı dönemine kadar azınlık olduklarını iddia eder. Malezyalı genç bir lisansüstü öğrencisi Fatima Zehra Abdurrahman (2004: 55), Armstrong'un argümanını inceledi ve bu argümanın doğruluğunu karara bağlayan ilgi çekici bir tartışma ortaya koydu. O zamanlar Müslümanlar için temel meselenin gayrimüslimleri dışlayarak ve Arabistan'da yaşayan Müslümanları Beytülmakdis'e yerleşmeleri için transfer ederek çoğunluk olmaları için demografik durumu değiştirmek olmadığı ileri sürülebilir. Gerçekten de bu konu, çoğunluk ve azınlık bahsinin önemsenmediği bu modelin eşsiz doğasını vurgular. Temel endişe, bölgedeki farklı topluluklar arasında barışçıl bir birliktelik ve karşılıklı saygıya yol açacak yeni bir Beytülmakdis vizyonu oluşturmaktır.

Yazar, Müslümanların tüm bunları yapmalarını engelleyen şeyin onların Beytülmakdis vizyonu olduğunu ileri sürer. Mekke ve Medine Müslümanlar için münhasır alanlarken, Beytülmakdis ise Müslümanlar tarafından bütün gelenek ve kültürlerin barış ve uyum içinde bir arada yaşayabileceği kapsayıcı, çok dinli ve çok kültürlü bir bölge haline getirilmiştir. Kuran'daki bir ayete

göre Beytülmağdis, “âlemler için bereketler verilen topraklardır” (Kuran: 21:71). Bu temel Beytülmağdis vizyonudur. Karen Armstrong (1997: 14) Ömer b. el-Hattâb'ın ‘İslam'ın kucaklayıcı vizyonuna sadık’ olduğunu ileri sürer. Yahudiler ve Hristiyanların aksine Müslümanlar, başkalarını Beytülmağdis'in kutsallığının dışında bırakmamışlar ve dinleri dışlamak yerine, ‘bu dinlere saygı duymaları gerektiğini öğrenmişlerdir’ (Armstrong: 1997: 18). Buna ek olarak Armstrong şunları ileri sürer:

İlk başta Müslümanlar, kutsal alana ihtiramın, çatışma, düşmanlık, öldürme ve farklılıkların dışlanması anlamına gelmeyeceğini gösterdiler. Başından beri Müslümanlar, başkalarının varlığını inkar etmeyen kapsayıcı bir (İslami) Kudüs vizyonu geliştirmişler, haklara saygı duymuş ve çoğulculuk ve bir arada var olmayı göklere çıkarmışlardır. Kutsala ilişkin bu kapsayıcı vizyon, bugün Beytülmağdis'in halkları tarafından şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. (Armstrong, 1997: 18-19)

Müslüman olmayanlar için Beytülmağdis'in ilk Müslüman fatihi, yüzyıllarca süren istikrarsızlığı, dinî dışlanma, zulüm ve kolonyal yönetimi sona erdirmişlerdir. Müslümanlar Beytülmağdis'e geldiklerinde yaptıkları ilk şey, o bölgede yaşayan insanlar arasında barışı tesis ederek mevcut dinî ve sosyal

problemleri çözmek olmuştur. İlk Müslüman fatihten önce İliya, çoğunlukla Bizans Hristiyanlarına mahsus, kapalı ve ayrı bir bölgeydi. Gerçekten de sadece yerliler ve Bizanslılar için olmak üzere oldukça münhasır bir bölgeydi. Müslüman yönetiminde ise Beytülmağdis, dışlayıcı değil kucaklayıcı bir bölgeydi.

Yazar, ilk Müslüman fatihin Hristiyanları Bizanslı işgalcilerin zulümlerinden kurtardığını, Bizanslı Yahudilere yönelik baskıları ortadan kaldırdığını ve beş yıllık firkatlerinin ardından Yahudilerin varlıklarını yeniden tanıdığını (Armstrong, 1996: 420; Chohen, 1984: 14), uzun süren çatışma döneminin ardından tüm toplulukların ilk kez barış içinde bir arada yaşamalarını mümkün hale getirdiğini ve barışçıl bir arada varoluş ve karşılıklı anlayışa dayanan bir model olarak Beytülmağdis'in kurulması için zemin hazırladığını ileri sürer.

*Çevirmenin notu: İliya (medinetü beyti'l mağdis), Roma hakimiyeti döneminde Romalılar tarafından Kudüs'e verilen Latince “Aelia Capitolina” isminin Müslümanlarca ifade edilen Arapçalaşmış şeklidir. Bkz. Ömer Faruk Harman, “Kudüs”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, XXVI, 324. Hulefa-i Raşidin döneminde Kudüs'ü ifade etmek için İliya ve Beytülmağdis isimleri kullanılmıştır. İslam'ın ilk dönemlerinde göze çarpmayan “Kudüs” isimlendirmesi,

özellikle Memlûkler döneminden itibaren kullanılmaya başlanmıştır.

KAYNAKLAR

Abd Rahman, Fatimatuzzahra' (2004), *Political, Social and Religious Changes in Islamic Jerusalem from the First Islamic Fatih until the End of Umayyad Period (637 to 750CE): An Analytical Study* (Dundee: Unpublished Master's dissertation, Al-Maktoum Institute for Arabic and Islamic Studies).

Ebu-Munşar, Maher (2007), *Islamic Jerusalem and its Christian: A History of Tolerance and Tensions* (London: I B Tauris).

Armstrong, Karen (1996), *A History of Jerusalem: One City. Three Faiths* (London: HarperCollins Publishers).

Armstrong, Karen (1997), ‘Sacred Space: the Holiness of Islamic Jerusalem’, *Journal of Islamic Jerusalem Studies* (vol. I, no. I, Winter 1997).

Cohen, Amnon (1984), *Jewish Life Under Islam: Jerusalem in the Sixteenth Century* (USA: Harvard University Press).

El-Uveysi, Abd el-Fettah (2007) *Introducing Islamic Jerusalem* (Scotland: Al-Maktoum Institute Academic Press).

İbn el-Cevzi, Ebu el-Faraj Abd el-Rahman İbn Ali (ed. 2001), *Sırat ve Manakib Emir el-Mu'minin Ömer İbn el-Hattab* (ed. by M. Amr, Kahire: Dar el-Da'va el-İslamiyye).

BATILI SEYYAHLARDAN PIERRE LOTI'NİN GÖZÜYLE KUDÜS

**PROF.DR.
İSMAİL
TAŞPINAR**

*Marmara
Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi, Dinler
Tarihi Öğretim Üyesi*

L 9. yüzyıl, Batılı seyyahların genelde Doğu ülkelerine ve özellikle de Ortadoğu'ya akın ettiği bir dönemdir. Bu nedenle, Avrupalı seyyahların Kudüs ile ilgili birçok seyahat notları bulunmaktadır. Burada, özellikle hem Osmanlı ve Türk kültürünü yakından tanıyan hem de yaşadığı dönem itibarıyla Batılı edebiyatçılar ve entelektüeller arasında seçkin bir yere sahip olan Pierre Loti'nin (1850-1923), 1895'te Kudüs'e yaptığı seyahate dair notlarına değinilecektir. Pierre Loti'nin Kudüs seyahati, aslında 19. Yüzyılda Osmanlı Şam vilayetinin genel bir panoramasını yansıtması bakımından da önemlidir. Kudüs'e bahar yağmurlarının sağanak bir şekilde yağdığı bir günde ulaşan Pierre Loti, şimşeklerin çakmasıyla aydınlanan Şam Kapısı'nı uzaktan gördü-

ğünde, sur duvarının içine gömülmüş tepesindeki sivri kemeri, yanlarındaki iki kulesi, mızrak ucu gibi sivri taşlarla başına yerleştirilmiş bir taç gibi duran görüntüsüyle Müslümanların inşa ettiği en özgün ve en zarif kale kapılarından biri olduğunu belirtiyor. Kudüs'e geldiğine şaşırın ve böyle bir duyguyu yaşadığına inanamayan Pierre Loti, her ne kadar kendisinin agnostik olduğunu belirtse de, kültürel olarak mensup olduğu Hıristiyanlığın kendisi üzerinde bıraktığı tuhaf etkiyi itiraf etmekten de kendini alamıyor. Bu duygusunu, otelin lobisinde sağanak yağmurun dinmesini beklerken Hıristiyan kutsal mekanlara bu kadar yakın olduğuna inanamadığının şaşkınlığı ile dile getiriyor: 'Getsemani, Kutsal Mezar, (İsa'nın gerildiği haçın dikildiği kaya olan) Kalver,... Tüm bunlar bulunduğumuz şehirde ve

gerçekten yakınımızda mı?¹ Kudüs'te görev yapan dönemin Fransız Genel Konsolosu ve Katolik Dominiken tarikatının mihmandarlığında Kudüs'ün kutsal mekanlarını ziyaret eden Pierre Loti, dominikenler, fransiskanlar ve Sion Rahibeleri'nin Kudüs'ü en iyi bilen rehberler olduğunu özellikle belirtmekte. Loti, seyahatnamesinde adeta her mezhepten ve tarikatten Hıristiyan keşişlerin ve rahiplerin, Kudüs'ün sadece yerüstündeki kutsal yapılarla değil, aynı zamanda yeraltındaki kalıntılarıyla da ilgilendiklerine işaret etmektedir. Bu ise, günümüzde özellikle İsraililerin bazı arkeolojik kazılar yapma bahanesiyle yeraltında da faaliyetlerde bulduklarına dair iddialar göz önünde bulundurulduğunda, bu işin Hıristiyanlar tarafından daha 19. Yy.'da yapılmakta olduğunu ortaya koymaktadır.²

Loti, o dönemde Kudüs'te yaşayan insanların yaşam tarzlarına dair de bazı tespitlerde bulunmaktadır. Kudüs'ün Haçlılar döneminden kalma kasvetli ve dar sokaklarında hayaletler gibi dolaşan insanların hangi dinden oldukları ancak giyim tarzlarıyla fark edilebilmektedir. Müslüman kadınlar koyu renklere, Hıristiyanlar ise beyaz çarşaflara

bürünmektedirler. Bununla beraber, şehrin Arap kültürüne ait özellikleri belirgindir. Tezgahlarda türban satıcıları, üstleri bezlerle örtülü ve ağır adımlarla sıralar halinde sokaklarda ilerleyen kocaman develer, uzun sıralar halinde ilerleyen Rus rahibeler ve hac ziyaretine gelmiş her biri altmış yaşına gelmiş elleri bastonlu ve hüzünlü görüntüleriyle Rus kadınlar ve Rus köylüleri olan Mujikler, Kudüs sokaklarının daimi sakinleridir. Tezgahlarda, Hıristi-

“
**PIERRE LOTI,
SEYAHATNAMESİNİN
BİR YERİNDE
HİRİSTİYANLAR'IN
BUGÜN İSA'NIN
ÇARMIHA GERİLDİĞİ
YER OLARAK KABUL
EDİLEN KUTSAL
KİLİSE'NİN OLDUĞU
YERİN TARİHSEL
VERİLERLE
UYUŞMADIĞINA DİKKAT
ÇEKMEKTEDİR.**

”

yanlara özgü binlerce hac malzemeleri mevcut: tespihler, haçlar, dini törenlerde kullanılan fenerler, resimler ve ikonalar... Avrupa'dan ve özellikle Rus topraklarından gelen Hıristiyan hacılar, bu tezgahlardan basit dinî eşyaları paha biçilmez kutsal hatıralar gibi ülkelerine götürmek üzere alıyorlar.

Pierre Loti, seyahatnamesinin bir yerinde Hıristiyanlar'ın bugün İsa'nın çarmıha gerildiği yer olarak kabul edilen Kutsal Kilise'nin olduğu yerin tarihsel verilerle uyuşmadığına dikkat çekmektedir. Ona göre, tarihi veriler değerlendirildiğinde İsa'nın bugünkü Kudüs şehrinin dışında bir yerde çarmıha gerilmiş olması gerekmektedir. Oysa, bugün bütün Hıristiyanlar'ın İsa'nın çarmıha gerildiği yer olarak kabul edip ziyaret ettikleri yer, aslında 4. Yüzyılda imparatoriçe Helena'nın isteği üzerine onun tarafından tesis edilmiş bir yerdir. Böylece Loti, aslında Kudüs'te Hıristiyanlar'ın kutsal kabul ettikleri birçok yerin başta en kutsal yer olarak kabul ettikleri Kutsal Kilise'nin gerçekte tarihsel hiçbir dayanağı olmadığını da ifade etmiş olmaktadır. Pierre Loti, bunun yerine, Gordon'un Kalver'i diye bilinen ve bugün Golgota Tepesi diye adlandırılan

DOSYA

'kafatası alanı', Kutsal Mezar'ın bulunduğu gerçek yerdir. Loti, bu düşüncenin, Rusların orada yapmış oldukları kazılarla ile birlikte, bazı konulara şüpheli yaklaşan araştırmacılar tarafından da itibar görmüş bir görüş olduğunu belirtmektedir. Pierre Loti, kendisinin de tespitleri olduğunu ve sonuçta, kayaların kafatasına benzemesinin gerçekten şaşırtıcı olduğunu, güneşin bulunduğu yer ve uygun ışık dikkate alındığında kayalıklarda kurukafanın çizgilerini görmenin mümkün olduğunu belirtir.³

Kudüs'teki Hıristiyan manastır ve kiliseler, Haçlılar döneminden itibaren kutsal toprak kabul edilen Kudüs'e Avrupalı krallar ve yöneticiler tarafından gönderilen değerli eşyalara sahip yerler olduğuna vurgu yapan Pierre Loti, bu emanetlerin çok özel yerlerde itina ile saklandıklarına değinmekte.

Kudüs'teki birçok kutsal mabede olduğu gibi, Hıristiyan mabedlerin bekçiliğini Pierre Loti'nin ifadesinden 'Türk askerler' yapmaktalar. Nöbet tutan tepeden her şeye hakim durumdaki geniş bir divanın üzerine oturmuş ve gelenleri izlemeleri, sanki her an kılıçlarını çekip saldıracakmış gibi bir izlenimin oluşmasına neden oldukları için Hıristiyan hacılar üzerinde olumsuz bir etkide bulunduğunu da belirtmektedir. Loti, bunların Kudüs Müslümanlarının en güçlülere, en acımasızları olduklarını ve ziyarete gelen Hıristiyan hacılara küçümseyen gözlerle bakan kimseler olduğunu çeşitli vesilelerle özellikle vurgulamaktadır. Ancak Pierre Loti, aynı şekilde bu 'Türk askerleri'nin Hıristiyan mabedleri ve kutsal mekanlarında görev yapmalarının ne kadar isabetli olduğunu da yer yer belirtmekte. Zira, Loti'nin de belirttiği gibi, Kudüs'te çok farklı mezhep ve tarikatlerden oluşan ve aralarından tarihten gelen birçok husumet bulunan Hıristiyanlar arasında düzeni sağlayan silahlı Türk askerleridir ve onlar, 'kılıçları ellerinde, düşman Hıristiyan mezheplerinin birbirine saygı göstermeleri için uğraşıyorlar.'⁴ Bununla beraber, bazı Avrupalı Hıristiyan hacıların davranışlarının edep sınırlarını aşması, Pierre Loti'yi de rahatsız etmektedir.

Bunların başında ise Hıristiyan Alman hacılar gelmektedir. Hatta Pierre Loti, onlara 'hacı' ismini kullanmanın layık olmadığını düşünerek onları 'turist' diye vasıflandırmaktadır. Gecenin sakin havasını bir anda Berlin meyhanelerine çeviren Alman 'turistlerin' naraları, meyhanelerde sıkça söylenen şarkıları ahenksiz ve dalga geçer gibi yüksek sesle okumaktadırlar. Loti, Alman turistlerin bu yaptıklarını seyahatnamesinde birkaç kez hatırlatmakta ve bunu saygısızlık olarak nitelemekte.⁵

Kudüs'teki Hıristiyan manastır ve kiliselerin, Haçlılar döneminden itibaren kutsal toprak kabul edilen Kudüs'e Avrupalı krallar ve yöneticiler tarafından gönderilen değerli eşyalara sahip yerler olduğuna vurgu yapan Pierre Loti, bu emanetlerin çok özel yerlerde itina ile saklandıklarına değinmekte. Pierre Loti, Hıristiyanlar ve Müslümanlarla ilgili yapmış olduğu övgüleri her nedense Yahudiler'e karşı kesinlikle zikretmemekte. Seyahatnamesinde Kudüs'teki Yahudiler hakkında bilgi verirken Loti, çok ilginç bir şekilde günümüzde 'anti-semitik' diye niteleyeceğimiz ifadelerle yer vermektedir. Loti'nin Yahudi mahallesini gezerken rastladığı Yahudilerin çocuklarından bazıları açık göz ve sinsî bakışlıdır; büyüklerinden miras aldıkları üzücü izleri ve Hıristiyanlara olan

hınçlarını içlerinde saklar gibiler; büyükler ise, Ağlama Duvarı'nın önünde dua okurken aylar gibi aynı hareketi yaparlar; uzun ince burunlarının yanından Hıristiyanlara boş bakışlar atarlar.

Loti, şayet Yahudi olmasalardı tarihte yaşadıkları sürgünlere birlikte ağlayabileceğini belirttikten sonra, onların iğrenç suratları nedeniyle insanın duygularının donduğunu ifade etmektedir. Bazılarının ibadete yetişmekte geciktikleri için sokak aralarından hızlı bir şekilde yürümelerini, onların ticarete olan düşkünlükleri ile açıklar. Özellikle Yahudi yaşlıların yüzlerinde adi, kurnaz, aşağılık bir ifade vardır. Pierre Loti, sonunda Yahudi mahallesinden çıkar çıkmaz kötü bakışlı insanların baskısından kurtulmanın rahatlığını duyduğunu ifade etmektedir. Pierre Loti'nin Yahudiler'e yönelik bu olumsuz ve aşağılayıcı tasvirleri, dönemin Fransız entelektüelleri arasında Hıristiyan kültürün de etkisiyle yaygın olan Yahudi karşıtı söylemlerin bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür. Nitekim Loti, seyahatnamesinin bir yerinde bu durumu, İsa'yı çarpmıha germiş olmanın Yahudiler'de gerçekten de silinmez bir olumsuz iz bıraktığını açıkça ifade etmektedir. Hatta, Yahudiler'in Ağlama Duvarı'na gelip 'yalandan ağlamaları', bütün bir ırk olarak üzerlerinde

taşıdıkları bu iz nedeniyledir.⁶ Pierre Loti, Kudüs'teki Müslüman mabedler ile Hıristiyan mabedler ve buraları ziyaret eden hacıların davranışlarını detaylı bir şekilde aktarmakta ve bu konudaki hayretlerini ve intibalarını herhangi bir mübalağaya kaçmadan tarafsız bir şekilde nakletmektedir. Pierre Loti'nin Müslüman mabedleri ile Hıristiyan mabedleri ve ziyaret yerlerini karşılaştırırken yaptığı şu tespitler gerçekten ilginçtir: 'Müslüman mabetleri Hıristiyanlarınki gibi duygulanıp ağlanılan yerler değil, sakin yerlerdir. Müslüman mabedleri huzur veren yerlerdir. Orada hem yaşama, hem ölüme aynı sağduyu, aynı soğukkanlılıkla bakılır.

Kendine özgü, içine kapalı sessizliğiyle Ömer Camii (Kubbetü's-Sahra), hüznü rüyalar görmeme neden olan bir yer değil, aksine huzur veren ve beni hayran bırakan bir yer. Bugün burada kafamı dinleyebileceğime inanıyorum. Bir zamanlar İslam'a karşı duyduğum eğilim, onun yaratıcı gücü ve sanatı, ve belki de ileride onu kendime din olarak seçme düşüncelerim, ruhumu sarmalayıp inançsızlıktan koruyacak.⁷

Pierre Loti, Ömer Camii diye adlandırdığı Kubbetü's-Sahra Camii'nin Kudüs'teki bütün mabedler içerisinde kendisini en çok etkileyen mabed olduğunu,

Kudüs'ten ayrılmak üzere hazırlıklarını yapıp seyahatnamesinin son satırlarını yazarken tekrar hatırlatıyor ve şöyle diyor: 'Kudüs'ten ayrılmadan önce Müslümanların kutsal yerini son bir kez daha ziyaret etmek, muhteşem Ömer Camii'ni görmek ve ihtişamını hafızama yerleştirmek istiyorum.'⁸

¹Pierre Loti, *Kudüs*, çev.: H.Erdal Yalt, Ankara 2011, s. 43.

²A.g.e., s. 81, 87.

³A.g.e., s. 85.

⁴A.g.e., s. 161.

⁵A.g.e., s. 119.

⁶A.g.e., s. 102.

⁷A.g.e., s. 163.

⁸A.g.e., s. 161.

Loti, şayet Yahudi olmasalardı tarihte yaşadıkları sürgünlere birlikte ağlayabileceğini belirttikten sonra, onların iğrenç suratları nedeniyle insanın duygularının donduğunu ifade etmektedir.

YÜZ YERDE BİR KUDÜS

**MUSTAFA
SAFA
KARAGÖZ**

Araştırma Görevlisi, Yazar

1 Allah Ariş ile Fırat arasını mübarek kılmış ve özellikle Filistin'i mübarek kılmıştır

Hadis-i Şerif, Müslim 282

2 Kulunu kendisine bir takım ayet-lerimizi göstermek için bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürütenin şanı pek yücedir. Şüphesiz o duyandır görendir.

İsra /1

3 Yüzünü göğe doğru çevirip durmanı görüyoruz. Seni hoşnut kalacağın kibleye doğru yönelteceğiz. Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir. Ve her nerede olursanız olun yüzünüzü onun tarafına çevirin.

Bakara/144

4 Eğer oraya gidemez ve içinde namaz kılamazsanız kandillerinde yakılmak üzere oraya zeytinyağı gönderin.

Ebu Davud /Kitabu's Salat

5 Süleyman as. Mescid-i Aksa'yı yaptığında Rabbinden üç şey istedi. Rabbi ona ikisini verdi. Ben üçüncüsünü de vermiş olmasını ümit ediyorum. Kendisine kendi hükmüne denk gelecek hüküm vermesini istedi. Rabbi

bu isteğini verdi. Kendisinden saltanat vermesini istedi. Bir de her kim bu Mescid'de (Mescid-i Aksa'da) namaz kılmak amacıyla evinden çıkarsa ana-sından doğmuş gibi günahlarından sıyrılsın istedi. Biz Allah'ı, bu isteğini de ona vermiş olmasını ümit ediyoruz.

Abdullah İbnu Ömer ra.

6 Mukaddes şehrimiz Kudüs'ü Mukaddes mabedimiz Mescid-i Aksa'yı, İslam diyarı Gazze'yi, her türlü işgal ve tecavüzden kurtarmak için bütün İslam ve insanlık adına bütün gücümüzle çalışacağımıza söz veriyoruz.

Pr. Dr. Necmettin Erbakan

7 Müslümanların ilk kiblelerini ve Hz. Muhammed (sav)'in İsra ve Miraç mekânını savunmak bütün Müslümanların üzerine farzdır. Bu itibarla ben dünyadaki bütün Müslümanlara Kudüs ve Mescid-i Aksa davasının birinci davaları olduğunu hatırlatmak istiyorum. Bu dava ancak Kudüs'ün tamamen kurtarılması ve gasp edilmiş hakkın geri alınması ile çözümlenebilir.

Sa'duddin el-Alemi

8 Kudüs bizim için Allah'ın kitabında yer alan bir ayetdir. Onun hakkında

kusur edilmesi Allah'ın kitabına karşı kusur edilmesi demektir.

Cemil Hamami

9 Bir gün gelecek, azgınlığın sona erecektir / Kutsal kudüs kurtarılacak / Mescid-i Aksa'yı bu ümmet altından ve zebercetten ve yakuttan / Yeniden yapabilecek bir kudrete erecektir

Sezai Karakoç

10 Kudüs'ü çok sevmemin sebebini belirtmek istiyorum. Ezeli ebedi ulu önderimiz Hz. Muhammed'in miraca çıkarken ayak bastığı son yeryüzü parçası Kudüs olduğu için bizim için çok kutsal bir yerdir. Kudüs sevgisi bizden uzaklaşamaz. Biz de Kudüs'den uzaklaşamayız. Kudüs bizim namusumuzdur. Kudüs'süz ve İstanbul'suz aşk yoktur. Kalbimin bir yarısı Mekte, diğer yarısı Medine; üzerinde bir tül gibi Kudüs vardır.

Nuri Pakdil

11 Beyrut'un gözyaşları şimdi / Kudüs'ün yanı başında / Müslümanlarsa uzakta / Sanki başka / Gelinmez bu dünyada / Acın bir vadi / Zehirli çiçekler, bir ova gibi karşımda

Cahit Zarıfoğlu

12 Ve and içerim ki,
Bir mendil işleyeceğim
yanına kadar,
Gözlerine sunduğum şiirlerle
süslü
Öpücüklerden tatlı
Bir Filistin vardı, bir Filistin gene var!

Mahmud Derviş

13 Ah Filistin, nasıl uyurum!
Abdulkerim el-Kerim

14 Binlerce toplumcu Müslüman katledildi, Tel Zaatar'da. 1976 Ağustosunun ortalarında alınincaya kadar genç, yaşlı, çocuk, kadın demeden aç ve susuz insanlar kurşuna dizildiler...

Hüseyin Yurttaş

15 Bir renk büyütüyor bakışlarımızı / Araplar / Çok uzun süre yürüdük gecede / Düşmanlar kırıp geçirmediler mi yurdumuzu / Barışseverdik öyleydik biz doğru / Artık uyandırısın bizi verdiğimiz sözlerimiz / Saldırana karşı / Ey Arap / Volkan gibi püskürt öfkeni / Ey Filistin övünçlerimizin incisi / Sayısız taç sana oburun simgesi

Salim el-Zürkali

16 Gençlik yorulmayacak / Ya kurtuluştur onların amaçları / Ya ölüm / Ölüm şerbetini içeceğiz / Ama asla köle olmayacağız

İbrahim Tukan

17 Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde / Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu

Mehmet Akif İnan

18 Yağmalanmış kalbimin ülkesi Kudüs / Filistin ve Endülüs bir hal olmuş bize

Osman Sarı

19 Batı dünyası nerede varsa orada huzursuzluk, sömürü, kan ve göz gözyaşı vardır. Tarihimizi çok iyi bilmezsek ki tarihimize çok iyi bağ kuramayız.

Pr. Dr. Adnan Demircan

20 Yenişehir'de bir akşam vakti / Kudüs'e en son tiren ne zaman kalktı / Hücrelerimde İsrail buldozeri / Ölüp ölüp dirilmekteyim

Arif ay

DOSYA

21 9 Aralık 1917'de Kudüs'ü ve Kudüs'le birlikte birçok idealimizi, değerimizi ve Ortadoğu'daki izzetli mazimizi yitirdik
Ahmet Turgut

22 Ben, yeryüzü gündeminin ilk maddesinin Kudüs olduğuna inanageldim. Kudüs huzura ererse yeryüzü de erecektir. İşgal altındaki toprakların sıkışan kalbidir kutsal Kudüs, sıkışıp kalmış kalbimizdir.
Hasan Aycın

23 Kudüs'ün Allah'ın kutsal saydığı beldelerden biri olduğuna büyük inancım vardır.
Selahaddin Eyyubi

24 Mescid-i Aksa'ya 800 kişi hizmet etmektedir. Bu muazzam teşkilatı Osmanlı Devleti sağlamıştır. Dört mezhebin birer hatibi ve imamı vardır. Elli müezzini bulunur. Sair hizmet erbabını ona göre kıyas ediniz.
Evliya Çelebi

25 Ne güneşe boyun eğmesi yeryüzünün / Ne dalgaların yenik düşmesi aya / Ne bahardan

sonra gelmesi yazın / Ne teslimiyeti sonbaharın kışa / Ne de toprağa tohum saçmak / Hatta tohumlardan hayat fışkırması / Kesin olmayabilir ama / Kudüs kurtulacak
Şabir Banbunhay

26 Ey Kudüs ey peygamberler kokusu / Ey göğün yerlere en yakın avlusu
Nazir Kabbani

27 Taş kesilmiş bir tarihin parçası üzerinde hafızamın uğultusunu ve hatıralarımın iniltisini dinliyorum.
Harun Tokak

28 Gördüğüm o ki İslam dünyası birkaç isim üzerinde hemfikir olmuş. Kalbine bu kişilerin sevgisini alabildiğine yerleştirmiş ve bu kişilere ciddi anlamda saygı duyar hale gelmiş. Onlardan biri Selahaddin Eyyubi, bir diğeri II. Abdülhamid Han. Biri Kudüs' ü almış, diğeri de vermemiş.
Talha Uğurluel

29 Mescid-i Aksa'sız ve Kudüs'süz bir Filistin bir anlam ifade eder mi? Kudüs'süz bir Filistin

tıpkı gövdesiz baş gibidir.
Yusuf el Karadavi

30 Kalk Kudüs'e gidelim / Yahya peygamberin yanında büyüsün çocuklar
Tarik Tufan

31 O yüzden bizler için, Selahaddin'in rüyası, Kanuni'nin mirası, Abdülhamit'in davasıdır Kudüs.
Pelin Çift

32 Eğer Kudüs ihmal edilirse bunun sorumluluğu bütün Müslümanlara ait olacaktır.
M. Ahmet Varol

33 Bir yanda Kudüs'ün işgal edilmişliğini hatırlatılmasına görsel bir katkı, uyarıcı işlevi üstlenirken başka bir katmanda da gerçekliğin hem de acı gerçekliğin üstünü örten bir şala dönüşmesi medya çağının yaman çelişkisidir.
Akif Emre

34 Allah'a ismarladık, /Kudüs'ü İsrailoğulları gibi bırakmadık; Türkler gibi bıraktık.
Falih Rıfki Atay

35 Ve bu arada Haçlılar 1099'da Kudüs'ü ellerine geçirerek Yahudileri sinagoglarına doldurup yaktılsa da Selahaddin 1187'de şehri yeniden ele geçirdi. Yahudilerin geri dönmelerini sağladı.

Roger Garaudy

36 Kudüs'e geldim. Orada, gökyüzü mavi ve hafıza berrak.

Menachem Begin

37 Kudüs'ün görünümü dünyanın tarihidir; daha fazladır, o karanın ve cennetin tarihidir.

Benjamin Disraeli

38 Ne Kudüs Hz. İsa'yı, ne de Atina Sokrates'i öldürebildi; onlar hala yaşıyorlar ve sonsuza dek de yaşayacaklar. Alay ve aşağılama yüce Allah'ın peşinden gidenlere galip gelemez. Onlar yaşar ve daha da büyürler, sonsuza dek.

Halil Cibran

39 Modern dünyanın tüm dini karmaşası Kudüs'te akıl hastanesi yokluğundan kaynaklanıyor.

Thomas Paine

40 Kudüs'e girilmesi absürt tiyatronun tüm unsurlarını barındırır: fakir kral; gerçeği eşeğe

binmesi; sembolik hareketler – hatta ilanı bile izinsiz yapılıyor.

David Kirk

41 Müslümanların kadınıyla erkeğiyle, genciyle yaşlısıyla tümünün görevi; Kudüs'ün, İslam'ın özüne dönebilmesi için olağanüstü çaba sarf etmeleridir.

Fatih Pala

42 Dünyanın en kutsal kenti Kudüs, uzun zamandır dünyanın en büyük günahlarına şahit oluyordu.

Banu Avar

43 Taş kesilmiş bir tarih parçası üzerinde (Kudüs'te) hafızamın uğultusunu ve hatıralarımın iniltisini dinliyorum.

Harun Tokak

44 Haçlı Seferleri'nin hedefi hiç şüphesiz İslam dünyasıdır. Maksat, Kudüs'ü Müslümanların elinden almaktır.

İlber Ortaylı

45 Bu kasvetli hava, Büyük İhtilal'den sonra esmeğe başlıyor Avrupa'da. Ortaçağ'da herkes yerli yerindedir. Arada bir

Kudüs hülyasına tutulan baronları, İslâm'ın kılıcı hacamat edip şatolarına yollar.

Cemil Meriç

46 Sanki Kudüs'ün tepesinde dev boyutlarda on lamba yakılmış, bunlar da kentin üzerinde gitgide yükselen o tek lambayla, ayla parlaklık yarışına girmişti.

Mihail Bulgakov

47 Abdulhamid, esmer, soluk yüzlü, endişeli bakışlı ve güzel elleri olan bir adamdır. O bu nazik eliyle, Afrika ve Asya ortalarından Balkanlara kadar olan İslam dünyasının bütün fertlerini birbirine bağlarken, aynı nazik eliyle Kudüs ve Çanakkale boğazının anahtarını da tutmaktadır: Küçük ve nazik, ve fakat gerçekte çok meşgul bir el.

İhsan Süreyya Sırma

48 Kudüs sadece Filistin ve Arap meselesi değildir. O bütün müslüman halkların sorunudur.

Aliya İzzetbegoviç

49 Kudüs'ün haritası arş-ı a'lâ katında. Dünya sınırları olmaz olsun.

Nazan Bekiroğlu

KUDÜS'ÜN ON SEKİZ KAPISI

Bu kapıları sayı ve isim olarak vermemin nedeni, İsrail işgalindeki Kudüs'te sadece bu kapıları tutma (dolayısıyla Eski Şehir'i zapt u rapt altına alma, şehrin nefeslendiği noktalara oturma) amacıyla kullanılan Yahudi askerlerinin sayısını bildirmek içindir.

ÖMER LEKESİZ

Edebiyat Eleştirmeni,
Yazar

Kudüs'ün Eski Şehir olarak bilinen alanı, 4.018 metre uzunluğunda bir surla çevrilidir.

Bu sur, en son Kanuni Sultan Süleyman tarafından (1542 yılında) yeniden yaptırılmıştır.

Bugün itibarıyla, söz konusu sur üzerinde Eski Şehir'e açılan şu dokuz kapı bulunmaktadır:

Halil Kapısı (Bab el-Halil / Hebron Gate / Yafa Kapısı); Davut Kapısı (Bab el-Davud / Zion Gate); Nebi Kapısı (Babü'n-Nebi); Mağribliler Kapısı (Bab el-Mağribi / Dung Gate); Rahmet Kapısı (Bab er-Rahme / Golden Gate); Aslanlı Kapı (Bab el-Asvad / Lions' Gate); Çiçek Kapısı (Babü's-Sahira / Herod's Gate); Şam Kapısı (Nablus Kapısı / Sütun Kapısı / Bab el-Amud / Damascus Gate); Yeni Kapı (Bab el-Cedid / New Gate). Eski Şehir'in içinde, 144 dönümlük araziye kaplayan Beytü'l-Makdis'e (Harem-i Şerife) de yine şu dokuz kapıdan girilir: Bab el-Esbat; Bab el-Hutta; Bab el-Gavanima; Bab en-Nazır (Meclis Kapısı); Bab el-Hadid; Bab el-

Kataniye (Pamukçular Kapısı); Bab el-Tahare; Babü's-Silsile (Zincir Kapısı); Bab el-Mağribe.

Bu kapıları sayı ve isim olarak vermemin nedeni, İsrail işgalindeki Kudüs'te sadece bu kapıları tutma (dolayısıyla Eski Şehir'i zapt u rapt altına alma, şehrin nefeslendiği noktalara oturma) amacıyla kullanılan Yahudi askerlerinin sayısını bildirmek içindir.

İsimlerini zikrettiğim on sekiz kapının her birine ikişer manga asker yerleştirildiğini düşünürsek, sur ve Harem kapılarında 360 tam teçhizatlı Yahudi asker bulundurulmaktadır.

Bu ortalama bir sayıdır. İhbar bahanesiyle, Yahudi çocuklarını okul-ev gidiş dönüşlerinde korumak gayesiyle Eski Şehir'de bulundurulmuş asker sayısı günlük olarak binin üstündedir. Cuma günleri ise bu sayı üç bini aşmakta ve dolayısıyla 4.018 metrelik uzunluğuna göre Eski Şehirin surlarında, her bir metreye bir İsrail askeri yerleştirilmiş olmaktadır.

İşte bu nedenle, gündemden hiç düşmeyen İsrail zulmüne, baskılarına ve katliamlarına dair haberlerde öncelikle

bu on sekiz kapının isimleriyle karşılaşıyoruz. Akşam saatlerinde, çocuklarına bisküvi almak için, Via Dolorosa'nın girişindeki evinden çıkan sağır ve dilsiz genç bir Filistinli anne, dur ihtarına uymadığı gerekçesiyle Aslanlı Kapı'nın önünde İsrail askerleri tarafından şehit edilir.

“

**ASKERLERİN
SİYAHİ OLANLARI
EDEPSİZLİKLERİNİ,
UKALALIKLARINI VE
SIRITKANLIKLARINI
BAŞLI BAŞINA BİR
TAHRİK ARACINA
DÖNÜŞTÜRÜRLER.
BU BAKIMDAN, GENÇ
FİLİSTİNLİLER
KUDÜS'ÜN
KAPILARINDAN
POTANSİYEL BİR
ŞEHİT OLARAK
GİRERLER VE
ÇIKARLAR. ”**

Yine İsrail askeri, yine Aslanlı Kapı'da aracını başka yere park etmesini istediği Filistinli bir üniversite öğrencisini, el fenerine uzanmak için eğildiğinde yaylım ateşine tutarak şehit eder.

Fatma Afif adında on altı yaşındaki Filistinli bir genç kız, İsrail askerleri tarafından Şam Kapısı'nda şehit edilirken, ona yardım etmeye gelen Filistinliler, adına karakol denilen işkence yerlerine götürülmek üzere tutuklanarak zırhlı araçlara bindiriliyor.

Şam Kapısı, tarihte Kudüs'e yönelik saldırıların da en yoğun olarak yapıldığı kapıdır. Bu nedenle Kanuni Sultan Süleyman, bu kapının önünde savunma maksatlı olarak bir su kanalı ve onun üstüne de bir köprü inşa ettirmiştir.

O kanalda bugün itibarıyla su yoktur ancak köprüye amfi-tiyatro düzenindeki merdivenlerden inilmektedir. Bu nedenle Kapı'nın önü geniştir ve çifte tahkimata da uygundur. Nitekim, sürekli olarak kapının cadde tarafında, merdivenlerde ve kapı önünde iki manga İsrail askeri bulundurulmaktadır.

Şam Kapısı, Eski Şehir'in en hareketli kapısıdır. Çünkü Kıya-

met Kilisesi'ne, Burak Yolu'na, Silsile Kapısı'na ve Pamukçular Çarşısı'na en seri olarak buradan ulaşılır. Ayrıca çarşılar ve lokantalar da bu kapıdan başlayıp Harem'e bağlanan sokaklarda, geçitlerde yer alır.

İsrail askerleri, bu kapıdan girenlerden çok asıl Eski Şehir'den çıkan Filistinli gençleri özellikle durdurup çantalarını, üstlerini ararlar. Bu öyle normal bir arama değildir. Çantaları didik didik edilir, üstleri yumruklarcasına aranmakla kalınmaz, güya silah, patlayıcı arama bahanesiyle coplarla bacakları dövülür.

Kısaca, bir Filistinli genci sınıra krizine uğratacak her ne yapılabilirse o yapılır.

Askerlerin siyahi olanları edepsizliklerini, ukalalıklarını ve sıritkanlıklarını başlı başına bir tahrik aracına dönüştürürler.

Bu bakımdan, genç Filistinliler Kudüs'ün kapılarından potansiyel bir şehit olarak girerler ve çıkarlar.

Çünkü Kudüs'ün on sekiz kapısı, korkuyu bir cinnet mührü olarak alınlarına yapıştırmış İsrail askerlerince tutulmuştur ve onların varlığı tahkir, taciz, saldırı ve ölüm demektir.

KUDÜS'Ü İSTİHBARAT ZAAFI YÜZÜNDEN KAYBETMİŞTİK

Kahramanlık, ihtişam ve şans... Bunlar bir istihbarat servisinin çabasını açıklamaya yetmez. Aynı zamanda bu servisin bir 'kavramsal çatısı' da olmalıdır diyor yazar. Ne yapmak istiyor? Neyi önemsiyor? Neyi engellemeye çalışıyor? Önüne konulan yemlere nasıl kapılmayacak ve hedefine varmak için hangi yolları kullanacaktır bir istihbarat elemanı?

**MUSTAFA
ARMAĞAN**

Tarihçi, Yazar

“İstihbarat, savaş planının vazgeçilmez bir gereğidir” diyordu İngiliz istihbarat subayı Walter Harold Gribbon. Muhtemelen İsrail'in 'aziz' ilan ettiği bu İngiliz gizli servis uzmanı, aslında demek istiyor ki, 'Biz Filistin'i Osmanlı'dan yalnız cephede savaşarak değil, aynı zamanda haber alma sistemimizin marifetiyle kazanmıştık'.

Kabul edelim ki, İsrail tarihçiliği hakikaten ciddi ve hacimli adımlar atmaktadır. Osmanlı hayırseverliğinin yapısını inceleyen Amy Singer, 16. yüzyıl Bursa'sının toplumsal-ekonomik dokusunu araştıran Haim Gerber, 17. yüzyıl Kudüs'ünün rengarenk hayatını göz önüne seren Dror Ze'evi ve Osmanlı'da kölelik kurumunu farklı bir bakışla ele alan Ehud Toledano ilk elde hatırlayabildiklerim. Şimdilerde bu isimlere Yigal Sheffy de eklendi.

Kim bu Yigal Sheffy?

Elimde Tel Aviv Üniversitesi öğretim üyelerinden Sheffy'nin basılmış değerli bir doktora tezi var. Başlığı, "Filistin

Seferinde İngiliz Askeri İstihbarat Örgütü (1914-1918)" (British Military Intelligence in the Palestine Campaign). Yazarın derdinin sadece tarih olduğunu sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Çünkü işin teorisini de önemsiyor. Uğraştığı konunun sadece olayları yan yana ve art arda getirmekle çözülemeyecek kadar girift olduğunun, bu yüzden de teorik bir çerçeve olmadan içinden çıkılamayacağına bilincinde. Öyle ya, teori olmadan başınızı taştan taş çarpar durursunuz. Sonuçta ortaya bir şeyler çıkar ama çıkan şey, şekilsiz bir bilgi yığınından ibaret kalır. Oysa biliyoruz ki, bilim, yöntemli ve şekillendirilmiş bilgi demektir. Şekil verilmemiş bilgi, tuğlaları üst üste dizerek bina yapılabileceğini sanmaya benzer.

Kahramanlık, ihtişam ve şans... Bunlar bir istihbarat servisinin çabasını açıklamaya yetmez. Aynı zamanda bu servisin bir 'kavramsal çatısı' da olmalıdır diyor yazar. Ne yapmak istiyor? Neyi önemsiyor? Neyi engellemeye çalışıyor? Önüne konulan yemlere nasıl kapılmayacak

“ TABİİ Kİ İNGİLİZLERİN YALNIZ ESİRLERDEN EDİNİLEN BİLGİLER VEYA KARŞI PROPAGANDA TEKNİKLERİ YOK. AYNI ZAMANDA TEKNOLOJİDEN DE ALABİLDİĞİNE YARARLANMIŞLAR. ”

ve hedefine varmak için hangi yolları kullanacaktır bir istihbarat elemanı? Bilgi dediğin dağılmamalı; sistem içinde dolaşmalı ve bir çember oluşturmalıdır.

Sheffy, 80 yıl sonra nihayet açılabilen İngiliz gizli belgelerine de eğiliyor sabırla. Bir tarihçinin savaş tarihlerinin 'büyük deliği' dediği istihbarat bilgilerindeki eksikliğin tarihleri de sakatladığını düşünüyor. Haklı. Osmanlı tarihlerinde sık sık 'şu kadar dil yakalandı' tabirine rastlarız. Dil, ya casus yahut bilgi verecek şahıs demektir. Bu 'diller' çözülmeden girilecek bir savaş, savaş olmazdı muhakkak ki.

Bir de örnek veriyor. Kudüs nasıl ele geçirildi? 15 Kasım 1921'de istihbaratçı general Sir George Macdonogh şu ilginç konuşmayı yapmış: "1918'de Lord Allenby'nin büyük Filistin seferini hatırlayacak ve operasyonlarının cüretkârlığına hayret edeceksiniz. Savaşta risk almadan gerçek bir başarı kazanmanız beklenemez, fakat bu riskler makul riskler olmalıdır. İşi bilmeyenlere Allenby'nin riskleri makul gözükmeyebilir. Ne var ki Allenby, istihbaratçılarından düşmanın bütün emir ve hareketlerini önceden öğreniyordu. Rakibinin elindeki her bir karttan haberi vardı ve sonuçta kendi elini sarsılmaz

bir emniyetle oynayabiliyordu. Bu gibi durumlarda zafer kesindir."

Nitekim bu karşı oyunlar ve moral bozucu propagandalar Filistin cephemizi o hale getirmişti ki, o zamanlar Yedinci Ordu Komutanı olan Mustafa Kemal bile "İngiliz propagandası"ndan yılmış ve bir yerde onun etkisinde kalmaktan kurtulamamıştı. Şöyle yazıyordu bir mektubunda: "Yogun İngiliz propagandası var. İngiliz gizli servisi her yerde aktif. Halk bizden nefret ediyor... İngilizler artık bizi silahlı değil, propagandalarıyla yeneceklerini düşünüyorlar. Her gün uçaklardan bombadan çok üzerinde 'Enver ve çetesi' yazılı broşürler atıyorlar."

Tabii ki İngilizlerin yalnız esirlerden edinilen bilgiler veya karşı propaganda teknikleri yok. Aynı zamanda teknolojidenden de alabildiğine yararlanmışlar. Mesela Güney Filistin'de Sultan II. Abdülhamid'in bu zor günleri düşünerek sıfırdan inşa ettirdiği Bi'r-i Seb'a (şimdiki Beersheba) kalesinin veya Gazze cephesinin hava fotoğraflarının İngiliz komutanlarının masasında serili olduğunu söylemem yeterli olacaktır sanırım.

Tabii Osmanlı cephelerinden İstanbul'a çekilen telgrafların

ve telsiz mesajlarının Mısır'dan geçtiğini ve burada İngiliz görevlilerince yakalanıp deşifre edildiğini ve gerekli makamlara bildirildiğini de belirtmemiz lazım. Böylece verdiğiniz emirler veya raporlar daha yerine ulaşmadan düşmanın eline geçiyor ve onlar tarafından okunup gerekli önlemler alındıktan sonra, yani işi bittikten sonra sizin elinize geçiyordu. Her gün düzenli olarak Londra'daki Savaş Bakanlığı'na raporlar gönderiliyor ve oradan alınan talimatlarla ertesi gün işe başlanıyordu. Hatta Kudüs'e giren Allenby, her gün kahvaltı masasına, son 24 saat içinde Osmanlı komutanlarının gönderdiği telsiz sinyallerinin çizelgesiyle oturduğunu söylemekten zevk almış.

Fakiri dikkatle okuyanlar İngilizlerin bu kahvaltı muhabbetini hatırlayacaklardır. Nereden mi? Tabii ki Churchill'in anlarından. Ne demişti Churchill? Lozan'daki İsmet Paşa'yla Mustafa Kemal Paşa'nın telgraf muhabereleleri meğer İngilizlerce Köstence'de deşifre edilip Londra'ya gönderilir ve sabah kahvaltısında Churchill'in masasına servis yapılmış. Bu durumda Lozan'ın bir 'zafer' olduğunu söylemek hangi anlama geliyor, bir düşünün! Ah istihbarat, sen nelere kadirsin!

YAHUDİLEŞME TEHDİDİ ALTINDAKİ İSLAM KENTİ: KUDÜS

Kudüs'te sistemli bir dönüşüm gerçekleştiren Siyonistler, bir taraftan bunu İslami eserlere yönelik yıkım ve kazılar aracılığı ile "arkeolojik çalışma" adı altında yürütmektedir.

**DR. AHMET
EMİN DAĞ**

Yazar

Siyonist rejim, Filistin'de işgale başladığı günden bu yana sürekli bir genişleme politikası izlemektedir. Yerleşik uluslararası hukuka aykırı biçimde yürütülen bu ilhak siyasetinin en önemli destek ve dayanağını da, ironik biçimde bu uluslararası hukuku yazmış olan Batılı ülkeler oluşturmaktadır. Küresel sistemden yana eli rahat görünen İsrail, kendi yerleşimcilerine yaşam alanı açmak üzere ilhak politikalarını sadece Batı Şeria ve Gazze ile sınırlandırmamış, BM'nin 181, 242 ve 338 numaralı kararlarına aykırı bir şekilde Kudüs'ü de katarak İslam'ın en kutsal mekanlarından birine gözünü dikmiştir.

Siyonistler; dini, tarihsel ve kültürel tezleri öne sürerek kentin binlerce yıllık İslam (ve kısmen Hıristiyanlık) geleneğini silmek üzere sistemli bir politika yürütmektedirler. İsrail uygulamaya koyduğu idari ve sosyal değişikliklerle kenti tamamen bir Yahudi kimliğine dönüştürmeyi hedeflemektedir. İsrail, Lahey Düzenlemeleri (Md. 43) ve Cenevre Konvansiyonu'na (Md. 64) göre, Doğu Kudüs'te egemen yasa ko-

yucu gibi davranamayacağı ve kendi hukukunu zorlayacağı halde tüm kent sakinlerine karşı bunu zorla uygulamaktadır.

Kudüs'te sistemli bir dönüşüm gerçekleştiren Siyonistler, bir taraftan bunu İslami eserlere yönelik yıkım ve kazılar aracılığı ile "arkeolojik çalışma" adı altında yürütmektedir. Bunun bir adım ilerisinde kentin İslam ve Hıristiyanlık dönemleri öncesine ait Yahudi kalıtlarının gün yüzüne çıkarılması ve gerekirse yeniden inşası bulunmaktadır. Öte yandan ise, bu tür fiziki düzenlemelere ilave olarak kente yönelik en büyük tehdit demografik değişimle ilgili yürütülen süreçtir. Kentin Müslüman nüfustan arındırıp yerlerine Yahudi yerleşimcilerin getirilmesi politikası Kudüs'e yönelik en ciddi varoluşsal tehditlerden biridir.

ADIM ADIM YAHUDİLEŞTİRMENİN TARİHİ

1948 yılında Batı bölgeleri işgal edilen Kudüs kentinin Mescid-i Aksa'nın da bulunduğu doğu kesimi 1967 yılında Siyonistlerin işgaline girmişti. Bu tarihten itibaren kente yönelik planlarını

sistemli biçimde uygulayan Siyonistler, ilk büyük hamlelerini 21 Ağustos 1969 tarihinde yaptılar. Yahudi bir fanatiğin öncülüğünde bir grup Siyonistle, Mescid-i Aksa'ya sabotaj düzenleyerek caminin önemli bir kısmını tahrip ettiler. Bunun üzerine tüm İslam dünyası liderlerinin tepki göstermesi, bu liderlerle önemli (!) askeri işleri olan Amerika'yı İsrail'e karşı baskı uygulamaya zorlayınca süreç duraksadı.

Çok geçmeden 1970-72 arasında Mescid-i Aksa'yı çevreleyen surların hemen altında bu kez arkeolojik çalışma adı altında tünel kazılarına başlandı. Güney ve batı kesimlerinde başlayan kazılarda cami sınırlarının içine girilerek, yaklaşık 13 metre altta bazı oyuklar açıldı.

Batı tarafındaki duvarların altında yer alan yeni kazılar, 1974'ten başlayarak 1976'ya kadar sürdü ve aralarında Ubade bin Samit ile Şeddat bin Evs gibi sahabe kabirlerinin de bulunduğu Müslüman mezarlığının yok edilmesi ile devam etti.

Süleyman mabedinin kalıntılarını arama bahanesiyle yürütülen kazılarda 1977 yılından itibaren caminin kadınlar bölümünün tam altına ulaşılar. Ağlama duvarı yönünden kazıların sürdüren Siyonistler, 1979 yılında Mescid-i Aksa'yı zemin altından doğu-batı yönünde ikiye böldüler. Yine aynı yıl yapılan resmi açılışla, tünel içinde küçük bir Yahudi ibadethanesi geçici olarak kullanılmaya başlandı.

“

1994 YILINDA SİYONİST KUDÜS BELEDİYESİ “KUDÜS 2020” PROJESİNİ KABUL EDEREK, AKSA'NIN ÇEVRESİNDEKİ MÜSLÜMAN NÜFUSUN TAHLİYESİ SÜRECİNİ HIZLANDIRDI.

”

1982 yılından sonra başlayan yeni kazı ve yıkım çalışmalarında, çevredeki bazı Arap sakinlerin evler kamulaştırıldı yada doğrudan doğruya Yahudi yerleşimcilere verildi. (Bu dönemde bedava ev sahibi olan Yahudiler arasında Ariel Şaron da bulunuyor.)

1994 yılında Siyonist Kudüs Belediyesi “Kudüs 2020” projesini kabul ederek, Aksa'nın çevresindeki Müslüman nüfusun tahliyesi sürecini hızlandırdı.

Ocak 1999 tarihinde Mescid-i Aksa'yı Süleyman mabedine dönüştürme yolunda İsrail kamuoyunda resmi tartışmalar başlatıldı ve sonraki günlerde yapılacak provokasyonlara ortam hazırlandı. Çok geçmeden, Temmuz 2000 tarihinde toplanan İsrail parlamentosu, Kudüs'ün “İsrail'in ebedi başkenti” olduğunu yasa maddesi haline getir-

di. Vakit kaybedilmeden Kudüs Belediye başkanlığı, haremî şerif bölgesinde Yahudilere de ibadet izni verilmesi konusunda lobicilik çalışmalarını yoğunlaştırdı.

Eylül 2000 tarihinde Ariel Şaron tarafından yapılan provokatif Aksa ziyareti, camiye yönelik en cüretkar saldırılardan biri olarak tarihe geçerken, Aksa intifadasının başlamasına neden oldu. Bu süreç içinde 5 binden fazla Filistinli hayatını kaybetti. Ancak bu hamle yakın tehdidi ortadan kaldırmış olsa da, Yahudi grupların bundan sonraki ziyaretlerini tamamen önleyemedi. O tarihten itibaren günün belirli saatlerinde Yahudi grupların cami haremine girmelerine güvenlik desteği ile göz yumulmaya başlandı.

2007 yılından itibaren Caminin batı yanındaki Babü'l-Mağaribe'de başlayan yıkımlar dünyadan gelen tepkiler ve Türkiye'den giden uzman heyetin olumsuz raporuna rağmen hız kesmiş olsa da tamamen durdurulamadı. Hali hazırda ağır aksak devam ettirilmektedir.

2008 yılı sonundan itibaren Aksa caminin çevresindeki mahalleleri boşaltmaya başlayan Siyonist yönetim, Silvan, Şeyh Cerrah ve Butsan mahallelerinde, Müslümanlara ait çok sayıda evi tahliye ettirdi.

2009 yılında Kudüs Belediyesi aldığı karar ile Doğu Kudüs'te ruhsatsız olduğu gerekçesiyle Filistinlilere ait evlerin yüzde 25'inin yıkılacağını açıkladı. Bu yıkımlara Aksa çevresindeki ma-

DOSYA

hallerden başlanma ihtimali üzerine fanatik Yahudiler mabed maketleri ile provakatif faaliyetlerine hız verdi. Nitekim o tarihten itibaren Yahudi gruplarca harem bölgesine yönelik günlük rutin turlar başlatıldı.

2011 yılındaki Arap baharı süreci ise işgalcilere adeta altın bir fırsat sundu. Olayların trajik boyutlara ulaşması nedeniyle dünya kamuoyunun dikkati farklı önceliklere yönelirken, İslam dünyasının da kendi içindeki çatışmaları nasıl önleyeceğine odaklanması, Siyonist işgalcilerin Kudüs'e yönelik eylemlerine cesaret verdi. Sistemli biçimde yürüttükleri fiziki yıkım ve insan yerleştirme politikalarını artırırken, ABD Başkanı Trump'ın Mayıs 2017'deki son ziyareti Benyamin Netanyahu kabinesine adeta bir onay olarak kabul edildi. Çok geçmeden işgalci hükümetin kabinesi Aksa caminin altında kabine toplantısını yaparak bu konudaki pervasızlığını gösterdi.

“

KUDÜS'TEKİ MÜSLÜMAN HALK, İŞGALİN BİREBİR MUHATABI VE MAĞDURDUR. UZUN YILLARDIR DEVAM EDEN BASKI SİYASETİ AĞIRLAŞARAK SÜRMEKTEDİR.

”

KENT KİMLİĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ

1948 yılında Kudüs'ün Batı kesimini 1967 yılında ise Doğu kesimini işgal eden Siyonist rejim için kentin tam bir Yahudi kentine dönüşmesinde fiziki görünümü büyük önem arz etmektedir. Bu fiziki yıkım ve yeniden inşaat politikaları ile Kudüs'ü İslami kimliğinden tamamen soyutlayıp görünüm olarak tam bir Yahudi kenti haline getirmeye çalışmaktadır. Bunu yaparken gözüne kestirdiği en önemli hedef ise, kentin adeta sembolü durumundaki Mescid-i Aksa'yı yok ederek yerine kendi planlarını yerleştirmektedir. Bunu sistemli ve sinsi bir şekilde yürüten İsrail işgal rejimi, arkeolojik olduğu iddia edilen kazılar sonucunda, Mescid-i Aksa bünyesinde ve çevresindeki tarihi eserleri, (camiler, mezarlıklar, medreseler, surlar, tekkeler ve hanlar) ya tamamen yok etmiş yada kalıcı hasarlar oluşturmuştur.

Örneğin, Mağribiler Mahallesi'nin tamamen yıkılması ve Ağlama Duvarı önündeki plazanın genişletilmesi; mescidin altında havra inşa edilmesi; Mescid-i Aksa müstemilatından Tenkiziye Medresesi'nin ve Burak Namazgahı'nın havraya dönüştürülmesi; kutsal havza diye adlandırılan bölgede 10'dan fazla kazı bölgesi açılması; Aksa çevresindeki Selvan, Bustan ve Şeyh Cerrah mahallelerinde yıkım çalışmalarının sürdürülmesi; Kudüs ve çevresinde 27 yerleşim

merkezi, pek çok mahalle ve havra inşa edilmesi; Mescid-i Aksa yakınlarındaki tarihî “Hamamu'l-Ayn”ın yerine “Ohel İshak” adı verilen bir havra inşa edilmesi, bu yıkımlardan bazılarıdır.

Mescid-i Aksa ve Kubbetü's-Sahra var olduğu sürece Kudüs'ün İslami kimliğinden soyutlanamayacağına bilen İsrail için öncelikli tehdit bu yapılardır. İsrail, yıktığı Müslüman yerleşimlerin yerine inşa edilmek üzere, “Davut Sitesi”, “Tevrat Parkı” ve “Hoşgörüş Müzesi” gibi kendi kitlesi açısından sempati toplayan projeler geliştirerek yıkım siyasetine destek almaktadır. Hedef; Aksa çevresinde kümelenmiş ve adeta camiye koruyan Müslüman mahallelerin yıkılarak yerlerine Yahudilerin yerleştirilmesi ve Aksa'nın savunmasız bırakılmasıdır.

DEMOGRAFİK DÖNÜŞÜM

Kudüs'teki Müslüman halk, işgalin birebir muhatabı ve mağdurdur. Uzun yıllardır devam eden baskı siyaseti ağırlaşarak sürmektedir. Filistinlilerin topraklarının müsadere, evlerinin yıkılması, Yahudi yerleşim yerlerinin inşası, ikamet ve ruhsat işlemlerinde Müslümanlara ayrımcılık yapılması sonucu, Kudüs'te demografik yapı Yahudi yerleşimcilerin lehine değişmektedir. Yahudi nüfus 1948 öncesinde, Kudüs nüfusunun %10'unu oluştururken, bu oran hali hazırda %70'e ulaşmıştır. Bunda ekonomik kısıtlamalar, utanç duvarı ve Müslüman halka yönelik baskı siyasetinin artması

“ İŞGALCI İSRAİL’İN İLHAK SİYASETİNİN BİR PARÇASI OLARAK İKAMET İŞLEMLERİ İNANILMAZ ŞEKİLDE ZORLAŞTIRILMIŞTIR. ”

sonucu yaşanan zorunlu göçler etkilidir.

Kentin asli unsurlarından ve yerlilerinden olan Filistinlilere ‘daimi ikamet’ adı altında geçici belgeler vererek Müslümanların varlığını “yerli” kavramı üzerinden değil “ikamet” kavramı üzerinden yorumlayıp, her an sınır dışı etmeye müsait bir konumda tutmaktadır. ‘İsrail’in 2020’ye kadar uygulamaya koyduğu “Nüfus Denge Politikası” çerçevesinde Yahudi yerleşimcileri sayısını azami ölçüde arttırmak ve mevcut Filistinli sayısını sıkı ikamet politikalarıyla ve “sessiz transfer” denilen sürgünlerle asgari seviyeye indirmek yer almak bulunuyor.

İşgal Altındaki Kudüs’ü Zorunlu Sürgün Politikaları ile Müslümanlardan arındırma hedefine uygun olarak sistematik ve ayrımcı bir şekilde Filistinlilerin evlerinin yıkılması, oturma izni verilmemesi ve zorunlu kamulaştırmalar yoğun şekilde uygulanmaktadır. Aynı çerçevede, Filistinlilerin oturma izinlerinin keyfi biçimde iptal edilmesi, aile birleşimlerinin ve çocukların nüfusa kayıt işlemlerinin ciddi şekilde zorlaştırılması dikkat çekmektedir. Bu uygulamalar hukuki mağduriyete ilave olarak Filistinliler üzerinde taşınması çok güç

psikolojik baskı oluşturmakta ve kent sakini Müslümanlar için yaşam giderek zorlaşmaktadır. İsrail’in sistemli işgal politikası sonucunda Doğu Kudüs’ün %35’i zorla istimlak edilmiş ve sadece %13’ünde Filistin yerleşimine müsaade edilmektedir. %20 oranında olan yeşil alan ise Siyonistlerin elinde ve kontrolünde bulunmaktadır.

İşgalci İsrail’in ilhak siyasetinin bir parçası olarak ikamet işlemleri inanılmaz şekilde zorlaştırılmıştır. Kudüs’ün “Müslüman sürekli sakinleri” İsrail kimliği alabilse de İsrail seçimlerinde oy kullanamıyorlar, İsrail pasaportu alamıyorlar, hukuki statülerini çocuklarına aktaramıyorlar ve hukuki statüleri kolaylıkla geri alınabiliyor. Ayrıca İsrail İçişleri Bakanlığı’nın oturma belgelerini istediği gibi iptal etme hakkı bulunmaktadır. Nitekim 1967’den beri 14,500’den fazla oturma belgesi iptal edilmiştir.

ÇÖZÜM İÇİN SOMUT ÖNERİLER

İslam dünyasının içinde bulunduğu parçalanmışlık hali göz önüne alındığında İsrail saldırganlığının durdurulması ve Kudüs’ün korunması hakkında mevcut uluslararası sistem içinde sayıları az da olsa onurlu

ve duyarlı siyasetçileri harekete geçirmek gerekiyor. Bunun için ne acıdır ki BM hala önemli bir çözüm mekanizması olarak durmaktadır. Hıristiyan ve Müslümanlara ait kutsal mekanların korunması ve imarı konusunda uluslararası güvencenin sağlanması için Kudüslülerin yürüttüğü çabalara destek olunmalı. Var olan uluslararası düzenlemeler işler hale getirilmeli. Bu çerçevede; 1904 tarihli Lahey konvansiyonunun “kutsal mekanları insanlık tarihindeki yeri dolayısıyla korunması” ve 1907 tarihli Lahey kovansiyonu’nun “ibadet yerlerine kuşatma ve bombalanmasının yasaklanması” hükümleri ile işe başlanabilir.

Bununla bağlantılı olarak Kudüs’teki Osmanlı ve İslam eserlerinin korunması için, Türkiye’nin başını çektiği bir uluslararası komite oluşturulabilir. En azından mevcut durumdan daha kötüye gidışı durdurmak üzere, Kudüs’teki kutsal mekanların korunması ile ilgili diyalog geliştirilebilir.

Kudüs için verilen mücadeleyi bu kentte yaşayan Müslümanların omuzlarına yükleyerek bir çözüme ulaşamayacağı artık anlaşılmıştır. Bu nedenle sivil inisiyatiflerin ve hukukçuların başını çektiği küresel bir mücadele yürütülmelidir. Hali hazırda Unesco ve BM nezdinde yürütülen hukuki süreçlere ilave olarak İslam ülkeleri temsilcilerinin birlikte hareket ederek Siyonistlerin oldu bittilerini önleyecek girişimleri arttırılmalıdır.

NURİ PAKDİL

Yazar, Düşünür

ANNELER VE KUDÜSLER

I

Güz suları bizim şehrin
önünden akar
Kış savunması
Bizim şehir üs öbür şehirlere
Dakka şimdi bir doğu
kamerası
Ölümü çeken

Geleceği parmakların bir bir
gösterdi
Yeşil bir harmani dizlerinde
Çek denizi aradan
And anıtları koy
Eski çağ taşlarının üstüne
Yeni çağ silahları üstüne

Eylem öğlesi
Gül kurularını birbirine
bağladık
Ekmeğimize bulaşan çağın
hakkını
Kitabı açarak
Yonttuk

Soluğunda gül kokusu
Okunan ve bitmeyen bir sayfa
Gibi
Beni çeker bir girişime

Daha dinç ötede

Gerçekte olduğundan daha
parlak
Yeresel
Otuzüç katlı bir yapı gibi
Damarlarımızda dolaşan kan
gibi
Hamid çizgisi

II

At ipi atladı
Kitap soluyan atlar
Çocuk atı çağırdı
At çocuğu tanıdı

Denizi çek annemin
başörtüsüyle ey sevgili
At geçer o zaman denizi

Bilirsiniz ormanlarla sonsuz
bir at gelir
Görmüşsünüzdür çocukların
rüyalarında da gelir
Biner ona
Sünnetçi

Cezayir'e atlarla gidilirdi
Babam atla bağa gelirdi
Yeni Ali
Paris'i atla dolaşacak

İyi binen ata

Bir solukta geçer Hazer'i
Yavaş yavaş ingiliz
Tuzağına düşer at süren
yiğitlerin

III

Tür Dağını yaşa
Ki bilesin nerde Kudüs
Ben Kudüs'ü kol saati gibi
taşıyorum

Ayarlanmadan Kudüs'e
Boşuna vakit geçirirsin
Buz tutar
Gözün görmez olur

Gel
Anne ol
Çünkü anne
Bir çocuktan bir Kudüs yapar

Adam baba olunca
İçinde bir Kudüs canlanır

Yürü kardeşim
Ayaklarına bir Kudüs gücü
gelsin

(Ocak 1972)

TÜLAY GÖKÇİMEN

Yazar

MESCİDİ AKSA'NIN KADIN MUHAFIZLARI

“BİZ BURADA KALACAĞIZ”

İsrail dünyaya kendisini “Barış Devleti” olarak tanıtıyor ancak o mübarek topraklara gittiğinizde ve özellikle Filistinli kardeşlerinizle hasbihal ettiğinizde zulme tüm yönleriyle şahit oluyorsunuz. Kudüs'te varolma mücadelesi veren Filistinli kadınlar, işgalin altında kadın ve anne olmanın büyük zorluğunu göğüsleyerek düşmanın karşısında dimdik duruyorlar.

Tarih boyunca peygamberlere ev sahipliği yapan, kutsalıyla üç semavi dinin gözdesi olan, yeryüzüne halka halka yayılan bereketin merkezi, güçlünün elinde olduğunda sahibinin izzet kazandığı Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın tarih boyunca düşmanları var olduğu gibi, canları pahasına onu kaybetmemek için her şeyi göze alan muhafızları da olmuştur. Ayetler ışığında baktığımızda, Beytül-Makdis'e annesi tarafından adanan ve Rabbimizin dilemesiyle bir kız çocuğu olarak dünyaya gelen ve Aksa'nın mu-

hafızı olarak hayatını bu gaye üzere geçiren ilk muhafız ve gönlünü Allah'a bağlayan ilk murabıt Hz Meryem'dir. Murabıt kelime anlamı olarak, kendini Allah'a bağlamış kişi, ibadete düşkün, düşmanla karşılaşılacak yerlerde gözetip nöbet bekleyen kişidir. Tam da onları tarif eden bir kelimedir murabıt. Bir ellerinde kullanmaktan yıpranmış kimlikleri diğer ellerinde her daim bir Kur'an-ı Kerim vardır. Ve Mescid-i Aksa kapılarında düşman nöbetindedirler her daim. İşte “Biz Burada Kalacağız” belgesinde canları pahasına ilk kiblemizi koruyan,

DOSYA

bekleyen, yaşatan bu Murabıt hanımların mücadelesini anlatmaya çalıştık. Gerçekleştirdiğimiz Kudüs ve Mescid-i Aksa ziyaretlerinde müşahede ettik ki, Aksa'ya gönül vermiş her Kudüslü Müslüman

1948 Toprakları İslami Hareketi Başkanı Şeyh Raid Salah "Mescidi Aksa Kudüs'te bulunduğu müddetçe Kudüs İslam kimliği taşır. Bunu bilen İsrail her türlü hileyi deneyerek orayı Müslümanlaştırılmaya çalışıyor." ifadeleri bu topraklarda yaşananların ciddiyetini anlatıyor. Kudüs'ü tamamen Yahudileştirmek ve Mescidi Aksa'nın bulunduğu 144 dönümlük alana mabed inşa etmek gayesinde olan İsrail, çoğu zaman sessiz ve sinsice, İslam ülkeleri de dahil tüm dünyanın gözleri önünde adım adım bu hedefe yaklaşıyor.

kadın, Rabbimizin Müslüman kadınlara yüklediği misyonu ve Hz Meryem'in şuurunu hissederek Aksa'ya sahip çıkıyor. Yüzyıla yakın bir süredir işgal altındaki bu kutsal topraklarda her türlü zulme rağmen varlıklarını koruyup, çağımızın en şerli ve sinsi düşmanına karşı hak-batıl mücadelesi veren Filistinli- Kudüslü kadınlar, aynı zamanda tüm ümmet adına Mescid-i Aksa'da İslam sancağını taşıyorlar. Dünyanın büyük güçleri tarafından desteklenen İsrail karşısında dik durarak zulme meydan okuyan bu kardeşlerimizin gayretleri takdire şayandır.

İsrailin Siyonist mimarlarından David ben Gurion'un "Kudüs'süz İsrail'in hiçbir kıymeti yoktur. Mabedsiz de Kudüs'ün hiçbir değeri olamaz" sözü işgalci İsrail'in genelde Kudüs, özelde Mescid-i Aksa üzerindeki hedeflerini çok açık gözler önüne seriyor.

1948 Toprakları İslami Hareketi Başkanı Şeyh Raid Salah "Mescidi Aksa Kudüs'te bulunduğu müddetçe Kudüs İslam kimliği taşır. Bunu bilen İsrail her türlü hileyi deneyerek orayı Müslümanlaştırılmaya çalışıyor." ifadeleri bu topraklarda yaşananların ciddiyetini anlatıyor. Kudüs'ü tamamen Yahudileştirmek ve Mescidi Aksa'nın bulunduğu 144 dönümlük alana mabed inşa etmek gayesinde olan İsrail, çoğu zaman sessiz ve sinsice, İslam ülkeleri de dahil tüm dünyanın gözleri önünde adım adım bu

hedefe yaklaşıyor.

İsrail dünyaya kendisini "Barış Devleti" olarak tanıtıyor ancak o mübarek topraklara gittiğinizde ve özellikle Filistinli kardeşlerinizle hasbihal ettiğinizde zulme tüm yönleriyle şahit oluyorsunuz. Kudüs'te varolma mücadelesi veren Filistinli kadınlar, işgalin altında kadın ve anne olmanın büyük zorluğunu göğüsleyerek düşmanın karşısında dimdik duruyorlar. Bununla birlikte yıllarca İslam ümmeti tarafından yalnız bırakılan Filistinli kardeşlerimiz yaşadıklarını bizlerle paylaşıyor, büyük bir teslimiyet, metanet ve tevekkül içerisinde aynı zamanda olayları ajite etmeden aktarmaları ve koşulsuz Aksa'yı sahiplenmeleri üzerine onlardan öğrenecek çok şeylerin olduğunu düşünüyoruz. İsrail yönetimi Kudüs'ün yahudileştirilmesi için son yıllarda binlerce Müslümanın evi hakkında ruhsatsız olduğu gerekçesiyle yıkım kararı çıkartıyor. Bu yıkımların büyük bir kısmı gerçekleştirilirken bir kısmı da yıkım tarihini bekliyorlar. Evleri yıkılan Kudüslü kadınlar için en ağır olanı hiç şüphesiz hem Kudüs kimliklerini, hem de her fırsatta (Birruhbidemnefdike ya Aksa) "Canımız kanımız sana feda olsun ya Aksa" dedikleri meşitlerini kaybetmiş olmalarıdır.

Aynı bağlamda, Mescid-i Aksa'yı çevreleyen surların içerisinde kalan, "Eski Şehir" olarak bilinen ve

Aksa'nın en yakın komşularının oturduğu mahallelerde Müslüman sayısı giderek azalıyor. Evlerin bir kısmı meşru olmayan gerekçelerle gasp edilmekte ve oralara Siyonist Yahudiler yerleştirilirken, bir kısmı da Mescidin altında yapılan kazılar sebebiyle yıkılmakla karşı karşıya kalıyorlar. Bir ev dahi eksilmesin diye bu zor şartlara direniyorlar. Eski Şehir'de oturan Filistinli aileler, işgalci askerlerin sık sık keyfi uygulamalarla kurduğu barikatlar sebebiyle özellikle Mescid'e alınmıyor ve vakit namazlarını mescit kapılarında kılıyorlar. Engellemelerden dolayı evlerine dahi ulaşmakta büyük zorluk çekiyorlar. Filistinli bir arkadaşımız kızını ekmek almaya gönderdiğinde, kızının beş dakikalık mesafeden bazen birkaç saat sonra dönebildiğini, böyle bir durumda "Bir annenin yüreği buna nasıl dayanır" sözleriyle duygularını ifade ediyor.

Diğer taraftan İsrail'in Mescid-i Aksa'yı yalnızlaştırma ve Müslümanlaştırma çalışmalarında işgalci askerler, Mescid kapılarında Filistinli mücahidelerin kimliklerini alarak, bir yandan her insanın en doğal hakkı olan ibadet özgürlüğünü gasp etmiş oluyor, diğer yandan namaz vakitleri dışında kadınların mescitte kalmalarını engellemiş oluyorlar. Kimliklerini girişte bırakan kadınlar, çıkışta kimliklerini bıraktıkları kapıda bulamayıp diğer kapılara yada

merkez karakola gitmek zorunda bırakılıyorlar. Mescid-i Aksa için her türlü zorluğa katlanan bu muhafızların hasta, yaşlı, hamile veya küçük çocukları olduğu düşünüldüğünde tek tek kapılara gidip sonra akşam saatlerine kadar kimliğini alamamış olması yaşanan zulmün sadece bir kesitidir. Kudüs'te kimliğiniz olmazsa orada oturma hakkını kaybedersiniz. Hava, su gibi ehemmiyet arzeden kimliklerine akşama kadar ulaşmaya çalışan Aksa gönüllüleri, bütün yaşanacakları göz önüne alarak yılmadan ertesi gün yeniden Mescid'e geliyorlar. İsrail gibi güçlü düşmanı dize getirebilecek kadar iman gücüne sahip Aksa murabıtları canlarını ve mallarını, vakitlerini ve maddi tüm olanaklarını Allah yolunda sarfederek Aksa'da nöbet tutuyorlar ve İslam'ın sancaktarlığını yapıyorlar.

"İlim Halkaları" projesi ile Müslümanların Aksa'da daha fazla kalması ve sayılarının artırılması hedefleniyor. Bu ilim halkalarında İslami ilimleri öğrenen kadınlar aynı zamanda Mescid'i yalnız bırakmayarak Aksa nöbeti tutuyorlar. İsrail tarafından defalarca dağıtılan bu halkalar güçleri yettiğince varolma mücadelesi veriyor.

Çocukların ve gençlerin Aksa'yı daha yakından tanımaları için düzenlenen Aksa ziyaretleri ve şenliklerinde asıl yükü yine anne olan Kudüslü kadınlar yük-

leniyorlar. Düşmanla aynı şehri paylaşan gençlerin bilinçli ve eğitilmiş birer Müslüman olarak yetişebilmeleri, arkalarında dik ve her yönlü donanımlı duran annelerin varlığıyla mümkün oluyor.

2012 yılı Ramazan Ayı sonrasında çıkardığı bir yasayla zulmüne başka bir boyut kazandıran İsrail hükümeti, Mescid-i Aksa'yı kamusal alan ilan ederek Siyonist Yahudilerin namaz vakitleri dışında Mescid'in kutsiyetini çiğnemelerinin yolunu açtı. Böylece İsrail parlamentosundan milletvekilleri, hahamlar başta olmak üzere binlerce Siyonist Yahudi Aksa'ya girerek mabet planlarını

"İlim Halkaları" projesi ile Müslümanların Aksa'da daha fazla kalması ve sayılarının artırılması hedefleniyor. Bu ilim halkalarında İslami ilimleri öğrenen kadınlar aynı zaman da Mescid'i yalnız bırakmayarak Aksa nöbeti tutuyorlar. İsrail tarafından defalarca dağıtılan bu halkalar güçleri yettiğince varolma mücadelesi veriyor.

DOSYA

konuştular ve mescidi manen kirlettiler. İlim halkaları vesilesiyle Aksa'da bulunan, tüm engellemelere rağmen ümmet adına nöbet tutan kadın murabıtlar, gördükleri uygunsuz ve fanatik davranışlara karşı tek-birlerle tepki gösterdiler. Ancak kısa bir süre sonra Mescid-i Aksa'da tekbir getirmek yasaklandı. Tekbir getiren Filistinli Aksa muhafızları Mescid çıkışlarında tutuklanarak 15 ile 90

Kudüslü kadın kardeşlerimizi yakından tanımak gerçekten çok gurur ve umut vericiydi bizim için. Sayıları birkaç safi geçmeyen, ancak tüm varlıklarını ortaya koyan, cihat, sabır, tevekkül, kavramlarını hayatlarına geçirmiş onurlu, güler yüzlü, düşmana karşı dik, Müslüman'a merhametli bir çok kardeşlerimizle tanıştık.

gün arasında değişen Mescid-i Aksa'ya girmeme cezası aldılar. Mescit kapısına ikiyüz metre yaklaşılması durumunda 5000 Şikel'e kadar para cezasına çarptırıldılar. Biz Burada Kalacağız belgeselimizde tekbir getirdikleri görülen murabıtların bu son görüntüsü oldu. Ancak, ümmetin ilk kiblesi olan Mescid-i Aksa'nın İslam'ın emaneti olduğunun şuurunda olan murabıtlar, ribat bilinciyle Silsile Kapısı yakınında nöbetlerine devam ettiler. Girme yasağı bitinceye kadar bu kapıda nöbet tutan kadınlar, (Mubıdat) Mescitten uzaklaştırılanlar olarak tanındılar. Uzaklaştırmanın bittiği gün bir bayram havasıyla Mescid-i Aksa'ya koşuyorlar ve yılmadan Aksa'yı korumaya, düşmana teslim olmamaya devam ediyorlar. 2014 ve 2015'de sayıları gittikçe artan kardeşlerimizin bazıları peşpeşe birkaç kez uzaklaştırma cezası aldılar. Hatice Khuveys, Semiha Şahin, Henadi, Ummu Ziyad ve diğer murabıtlar. Arkadaşlarımız Silsile Kapısı yakınında kendilerini ziyaret etti. Hazırladıkları "Niçin burada beklediğimizi biliyor musunuz" yazılı afişlerle dünyaya seslerini duyurmaya çalıştıklarına şahid olduk. Aynı durumu biz de Biz Burada Kalacağız belgeseli için çekerek onların seslerini dünyaya duyurmalarına katkıda bulunmaya çalıştık.

Bizlere evini açan Latife abla "Biz Aksa ile nefes alıyoruz onunla teselli oluyoruz" diyerek mes-

cidin hayatlarındaki önemini anlattı. Kız kardeşi Nüfuz ile konuşurken, ellerinden Kudüs kimliklerinin alınıp kendilerine 10-20 yıllık Kudüs oturumu verileceğini söylediğinde "Bu zulümlere nasıl dayanıyorsunuz?" sorumuza verdiği cevap çok manidardı: "Bizler gücümüzü haklılığımızdan alıyoruz. Bu toprakların gerçek sahipleri bizleriz ve hakkın yanındayız. İşte bunu bilmek bize güç veriyor."

Kudüslü kadın kardeşlerimizi yakından tanımak gerçekten çok gurur ve umut vericiydi bizim için. Sayıları birkaç safi geçmeyen, ancak tüm varlıklarını ortaya koyan, cihat, sabır, tevekkül, kavramlarını hayatlarına geçirmiş onurlu, güler yüzlü, düşmana karşı dik, Müslüman'a merhametli bir çok kardeşlerimizle tanıştık. Latife ablanın heyecan ve sevinç içerisinde bizi Ummu Yusuf'la tanıştırdı "O'nun kardeşi Aksa'nın ilk şehidi" sözleri bizi çok şaşırttı. Şehit haberini bu denli mutluluk içerisinde söylemesi, Aksa ile nasıl onurlandıklarını gösteriyordu. Sabah namazları da dahil tüm vakitlerde kendisini gördüğümüz Zeynep Teyze, ilerlemiş yaşına ve yürümekte zorluk çekmesine rağmen gücünü imanından alan ve ömrünü bu yola adanmış Aksa muhafızlarından sadece birisi. İmkanları sınırlı olsa da gönülleri geniş olan Kudüslü ablalarımız bizlere her ziyaretimizde yöresel ikramlarda bulunuyorlar. Yaşa-

dıkları bunca sıkıntıya rağmen yorucu geçen bir günün ardından Aksa'da bize hazırladıkları o muhabbet ve sevgi dolu sofralarında ki huzuru ve lezzeti tarif edemeyiz.

Cuma sabah namazı sonrası kadınlar halka oluşturarak Kehf Suresi okuyorlar. Böyle bir hal-kada tanıştığımız Ayşe Teyze, Burak Duvarı

(Yahudiler Ağlama Duvarı diyor) karşısında Müslümanların elinde kalan son evin sahibi. Onun evi o mahalledeki İslam'ın son kalesi. Bizlerle sohbet ederken senelerin ve zulmün yaşlandıramadığı o nurlu çehresinde tebessüm hiç eksik olmuyor.

Aksa'da tanıştığımız Nadirah matematik öğretmeni. Fırsat buldukça Aksa'ya geliyor. Kendisinin El Halil şehrinde çok geniş arazisi varken sadece Kudüs kimliğini kaybetmemek uğruna onu satıp Kudüs'ten mütevazı bir ev aldığını, eşi vefat ettiği için bu ortamda gençleri büyütmenin zorluklarından bahsediyor. İmkanları varken neden bu zorluğa katlandığını sordüğümüzde "Kudüs'te Müslümanlardan bir ev dahi eksilmemeli. Bu toprakları terkedemeyiz" cevabını veriyor.

Ömrünü Kudüs'lü yetimlere ve Aksa'ya adayan Ummu Ziyad Abla Mescitten uzaklaştırma cezası alıp onun üzüntüsünü daha üzerinden atamamışken işgal güçlerinin İsrail Mahkemesinin hemen karşısında, stratejik

bir noktada bulunan evi için çıkardıkları yıkım kararı, Aksa'nın muhafız komşularının yaşadıkları zorluğu gösteriyor.

2014 Mayıs ayında, Tevhid bayramı sebebiyle işgalci askerlerin sabah namazında elli yaş altı hiçbir Müslümanı Mescidi Aksa'ya girdirmemesi üzerine Aksa kapılarında namaz kılan Kudüslü kardeşlerimizi yalnız bırakmamıştı arkadaşlarımız. Nasipte onların yanında olmak varmış. Saatler ilerlediğinde liseli öğrenciler ve öğretmenleri çevrelerini sarmış. Mescid-i Aksa içerisinde bulunan lisede öğrenim gören bu talebelere yaşadıkları zorlukları sormuşlar. Öncelikle okul müdiresi engellemeler sebebiyle sık sık eğitimin aksadığından şikayet etmiş. Soruları cevaplama da kız öğrencilerin daha istekli oluşu üzerine öğretmen Ummu Huzeyfe'nin "İslam'ın ilk şehiti de Sümeyye değil miydi?" sözleri, Aksa'ya sahip çıkma konusunda kadınların rolünün ne kadar büyük olduğunu vurguluyor.

Aksa, günümüz Müslümanlarına gerçek dostu ve düşmanı tanıtan, sadakat, cihat, iman, sabır, infak, ihanet, tevekkül kavramlarını en doğru halleriyle öğreten hayat okuludur. Bu okulun öğrencileri olan Aksa'nın kadın muhafızları düşmanla karşı karşıya mücadele ediyorlar. Ümmet adına da yüklendikleri bu kutsal görev onların adlarını tarihin sayfalarına altın harflerle yazdıracaktır. Evet Murabıt, gönlünü Allah'a

bağlamış kişi; Rabbimiz onlara Kudüs gücü vermiş. İlk kiblemiz, ikinci büyük mabedimiz ve ziyaret etmekle emrolduğumuz üçüncü mescidimiz Mescid-i Aksa'mızı canları pahasına koruyan bu insanlar bizden sadece Kudüs ziyaretlerimizi sıklaştırmamızı ve Kudüs sokaklarında yürüten her Müslüman'ın onlara güç düşmana korku vereceğini söylediler. İsrâ Suresi'nin ilk ayetinde bize işaret edilen miracın merkezi o bereketli topraklar bizleri bekliyor...

"Tapınakla yürek arasında en canlı ilişki

Yüreğimiz sıkışınca anladık, El Aksa'dan bir taş düşürülmüştür..." Nuri Pakdil

İlk kiblemiz, ikinci büyük mabedimiz ve ziyaret etmekle emrolduğumuz üçüncü mescidimiz Mescid-i Aksa'mızı canları pahasına koruyan bu insanlar bizden sadece Kudüs ziyaretlerimizi sıklaştırmamızı ve Kudüs sokaklarında yürüten her Müslüman'ın onlara güç düşmana korku vereceğini söylediler.

FİLİSTİN'İN KADIN MUHAFIZI!

FEVZİYE SUDKİ CABİR

AYLA AYDEMİR

Yazar

Elinde şemsiye, kuru bir sandalyede tek başına başkaldırıyor, toprağına sahip çıkıyor yorgun lakin vakur bir kadın.

Kudüs'ün eteğinde çiçekler toplayan, tanklara taş atan çocuklar büyümüşü bu yuvada, saçına aklar, yüzüne çizgiler yerleşmeden önce.

O bir muhafız. Evini, hatıralarını, dününü, yarınını sinesinde tuttuğu umutla, inançla koruyan.

Dünyanın pek çok yerinde, analar mutfakta çorba karıştırır. Kimi keyifle şarkı mırıldanır, kimi radyodan yayılan melodiye eşlik eder. Kimi kızına çeyiz, kimi oğluna gelin düşler tencere başınca. Bir tahta kaşığın şarkısı doldurur köşe bucağı. Akşam sofraları buluşma vakti. İşten gelecek baba, okuldan gelecek çocuk, çarşıda zamanın nasıl geçtiğini anlamayan, geç kaldığı için tedirgin olan gençler için...

Bazı coğrafyalar bu dünyaya dâhil değil midir bilemem. O diyarlarda mutfaklar da farklı, analar da, dilden dökülen şarkılar da, telaşlar da...

O anaların telaşı, eve geç kalan çocuğa, babasının çıkışacak olması değildir mesela. Ya da çocukların sevmediği yemekleri, iştahsız çocuğuna nasıl yemek yedireceğini, nazını düşünmez, düşünemez.

Baba, eve sağ salım gelecek mi? Bugün de tüm evlatları birlikte oturabilecekler mi sofraya? Sokak başında yoktan bir sebeple tutuklanmış mıdır? Vurulmuş mudur ailenin bir ferdi?

Tüm hane halkı eşikten içeri adım atıncaya kadar, eli göğsünde, dilinde dua ile gözleri yoldadır onların. Mazlum coğrafyaların yüreği yanık, ciğeri delik deşik anaları... Onların derdi, bir gece daha sağ görebilmektir yuvanın kuşlarını.

Benzemez dertleri başkalarına. Çünkü Filistin'de kadın olmak, ana olmak yazılmıştır bahtlarına.

Bir gece vakti evi basılıp yakılabilir onların. Tüm dünya seyre durur sonra. Ya da cılız bir sesle birkaç üzüntü, iyi dilek temennisi duyulur hayal meyal. Ve o ana, yine tek başına ocağının külünden yuva kurmaya çalışır. Çünkü Filistin'de ana olmak yazılmıştır bahtına!

Düşmek nedir bilmez, yorulur fakat durmaz, çok can emanet eder toprağına ama yıkılmaz. Bir selam, bir nazar; dize takat. Cesaret yüreğine, fer gözlerine! 'Ey boynunu yetim, öksüz gibi düşüren, kalk. Mescid-i Aksa teselli sana' diye bir ses gelir kulağına. Kalk!

Kalkar Filistinli kadın. Parmağını sallayarak yürür silahlı, tanklı zalimin üstüne. Korkmak ar gelir.

Çünkü onun saçları, özgürlük, direniş

Filistin’de analar pazarlarda vurulur. Analar toprak olur, toprak ana olur yine emanete sahip çıkacak çocuklar doğurur. O anaları tek tek tanıma, okuma görme imkânımız yok belki lakin biliriz ki biri bini gibi, bini biri gibi. Aynı yazı, aynı çile, aynı şeref, aynı onur...

marşlarıyla örüldü. Ana düşerse, bittim derse biterdi! Ezber etti daha beşikteyken. Çünkü onun anası, ninni diye Kudüs’ü fısıldamıştı kulağına. Kundakta bellemişti, Kudüs emanet! Ağır, zor fakat şerefli bir görevdi doğmamış çocukların omuzlarında.

Filistin’de analar pazarlarda vurulur. Analar toprak olur, toprak ana olur yine emanete sahip çıkacak çocuklar doğurur. O anaları tek tek tanıma, okuma görme imkânımız yok belki lakin biliriz ki biri bini gibi, bini biri gibi. Aynı yazı, aynı çile, aynı şeref, aynı onur...

Bu analar arasında öyle bir isim var ki, Kudüs’ün kadın muhafızı diye anılır. Fevziye Cabir. Direnişin sembol kadınları arasındadır. Yıllardır devam eden baskılara, yıldırma politikalarına boyun eğmez. Dişi bir aslan gibi yurduna sahip çıkar. Çocukluğunu, gençliğini bu uğurda feda etmiş olsa da umudunu, inancını kaybetmemiş, hakkını aramaktan vazgeçmemiş Fevziye Cabir’den, öyküsünden bahsetmek istiyorum. O da Filistin’de bir kadın. Onun da kaderi çok farklı değildir diğer analardan. Binlerce kadın gibi her gün, her an, her yerde direnerek yürüdü yolları. Tam 65 yıl... Onu, Kudüs’ün kadın muhafızı

olarak duymamızın, tanımamızın sebebiyse 2008 yılında evinin İsrail tarafından yıkılması ve tüm imkânsızlıklara, adaletsizliklere rağmen başlayan direniş öyküsüdür. Mescid-i Aksa’yı çevreleyen beş Müslüman Mahallesi vardır. Fevziye Cabir’in evi bu mahallelerde yer alan 8 bin evden biri. Mahallelerin konumları çok önemli, dolayısıyla Müslümanların elinden almak ve Siyonistlerin yerleşim yeri olarak yeniden inşa etmek için el koyar İsrail. Çeşitli hukuksuzluklara, sahte belgelere, tehditlere başvuran İsrail, evini vermek istemeyen Müslümanlara eziyet ederek onları o topraklardan kazımak, yok etmek istiyor. Gayri resmi uygulamalar, baskılar, yüklü miktarda para teklifleri... Her şeye rağmen evini, toprağını terk etmeyenler, direnenler Kudüs’e, Filistin’e sahip çıkanlar akıl almaz zulümlere maruz kalmaya devam ediyor.

Bir gece vakti yüzlerce İsrail askeri, mahalleyi kuşatıp direnen insanların evlerine baskın yaparak onları sokağa atar. Bu evlerden biri de Fevziye Hanımın evidir. İki yaşlı insanın yaşadığı eve tam 50 İsrail askeri girer ve onları diğer yüzlerce insan gibi sokağa atarlar.

Kocasını hasta, üstelik tekerlekli

sandalyededir. Zalimlerin bu muamelesine yaşlı kalp dayanamaz. Arbede sırasında kalp krizi geçirir kocası. Ne müdahale edilmesine ne hastaneye götürülmesine müsaade ederler. Her şeylerine, kocasının ilaçları dâhil olmak üzere her şeylerine el koyar İsrail. Mahalleyi tamamen kontrol altına aldıktan sonra bırakırlar onları sokak ortasında. Çocukları hastaneye yetiştirirler babalarını. Hastanede de kriz geçirir kocası üzüntüden.

Fevziye Hanım, evine sokulmaz bir daha ve sonra yıkılır evi mahalledeki diğer evler gibi. Pes etmez ruhuna direniş nakşedilmiş kadın. Evinin yakınına çadır diker. O toprak onundu ve asla vazgeçmeyecekti! Kocasını hastaneden çıkınca bu çadıra getirir. Fakat yine kriz geçirir kocası. Bir hafta içinde üç krize dayanamaz yaşlı, onca zülüm, onca ölüm, onca yangın görmüş yorgun kalp... Binlerce Filistinli kadın gibi o da artık yalnızdı, mücadelesine tek başına devam edecekti.

HASAN AYCIN: İNSANLIĞIN BÜTÜN DEĞERLERİNİN HARMAN OLDUĞU BİR COĞRAFYADAYIZ

DEMET TEZCAN, VEYSEL BAŞAR, MUSTAFA CANBEY, EROL ERDOĞAN

“Hasan Aycin Çizgisi” dediğimizde iki manayı ihtiva eden bir cümle kurmuş oluruz. Birincisi çizgileri, ikincisi çizerken durduğu yer. Hasan Aycin, o yeri “Ben bir Müslümanım!” diye doğal biçimde tekrar tekrar altını çizer. Müslümanca bir duruş ve bu duruşun gereği olarak hakkını vererek yeteneğini kullanmak... Çizgiyi davet, tebliğ, uyarı, ikaz aracı kılmak... Çizgileriyle zihinlerimize ışık, kalbimize tohum saçan ustayı bu sayıda TOHUM’a konuk etik. Onunla, dervişcesine kuytusuna çekildiği ve bin bir emek gerektiren ürünlerle hemhal olduğu tarlaların içindeki köyünde, Aslıhantepecik’te buluştuk. Çocukluğunun geçtiği sokakları yürüdüğümüz birlikte. Dizlerine derman geldiğinde ilk adımlarını attığı, yorulduğunda yaslandığı duvarın şahitliğini paylaştık. “Çizgiye” dair konuştuk. Çizgiyi konuşurken insanı, kitapları, dünyayı, ıstırapları, ümitleri sözüümüze kattık. Söyleşide yalnız değildi Aycin. Çevremizde kocaman ağaçlar, renk renk çiçekler, çeşit çeşit kuşlar vardı. Yanı başımızdan bir su akıyordu. Masada kardeşi Mustafa’nın yanı sıra köyden komşuları ve Balıkesir’den dostları vardı. Sorulara cevap verirken bazen gözlerimizin içine içine, bazen ağaçlara, bazen önüne, bazen göğe baktı. Sohbetten sonra İstanbul’a dönerken hepimiz “İyi ki bu söyleşiyi yaptık” diyorduk.

EROL ERDOĞAN: *Klasik bir soru ile başlayalım. Hasan Aycın, hep “çizer” olarak tanımlandı. Siz “karikatürist” tanımına uzak durdunuz. Size göre, karikatür ile çizgi arasındaki fark nedir?*

HASAN AYCIN: Doğrusu, ben ne karikatür üzerine ne de çizgi üzerine oturup düşünüyorum. Öteden beri derim ki, karikatür diyenler var, çizgi diyenler var; ben kimseye karışmıyorum ama çizgi denilmesini tercih ediyorum. Şimdi karikatür üzerine konuşmak mümkün fakat çizgi üzerine konuşmak henüz erken. Çünkü çizgi yeni bir süreç, bu alanda daha ne gibi örnekler çıkacak onları görmek lazım. Buna ömrüm yeter mi, yetmez mi bilmiyorum ama benim çalışmalarım ona temel teşkil eder ve ilk örnekleri oluşturursa bu beni memnun eder.

DEMET TEZCAN: *Çizgilerinizin uyaran ama incitmeyen bir yanı var.*

Karikatürün ise kusurları önceleyen ve abartan bir yanı var.

H.A.: Kabul edelim ki, karikatür Batılı bir sanattır, Batı’da neşvünemadır. Ben geldiğimde, benim açımdan problem başladı. Ben de karikatüre normal bir izleyici gibi yaklaştığım zaman problem yoktu. Çizmeye başladığımda, kendi kimliğimle bu işe katılınca benim tercihim dışında başka bir vakıa çıktı ortaya. Ben Doğuluyum ve Müslümanım elhamdülillah. Benim kimliğimi oluşturan değerler, Batı’nın değerleri değil. Benim değerlerim beni öyle bir kimlik sahibi yapıyor ki, Batı’nın değerlerinin karşısında konumlanmam gerekiyor. Yani onların değerleriyle doğal olarak çatışmam gerekiyor. Karikatür yaparken, Batılı karikatüristler gibi yapamazdım. Bu en başta bilinçli bir tercih değildi ama kimliğimden gelen zorlama bir tercihti belki.

Ben nasıl karikatür yapmaya başlamadan önce Müslüman biriysem karikatür yaparken de Müslüman olmak zorundayım ve dünyadan göçerken de böyle geçmek zorundayım. Ahiretteki hesap açısından da benim bu tavrım. Orada beni rahatlatan, yüzümü ak eden bir seçim, yaklaşım olmalı diye düşünüyorum. Batılı değerlerde muhatabını aşağılamak, hor görmek, küçümsemek, incitmek, çarpıtmak maharet sayılabilir. Bizim kimliğimizi oluşturan değerlerde ise tüm insanlar ve doğal olarak kendimiz de aziz, üstün yaratılışlı varlıklarız. Allah’ın ahsen-i takvim üzere yarattığına inandığımız varlıklarız. Dolayısıyla bu ilkeye teslim olmak, karikatürü Batılılar gibi yapmamı mümkün kılmayan bir şey. Yani bir yol bulmak zorundaydım.

E.E: *Bizim kültürümüzde olan hicvetme sanatı ve orta oyunlarındaki*

karşı tarafı aşırı yergi, karikatürdeki yeme-abartma ile uyuşmuyor mu? Bu noktada Doğu ve Batı benzemiyor mu birbirine?

H.A.: Biz bugün insanlığın bütün değerlerinin harman olduğu bir havzada yaşıyoruz. Doğulu olarak yaşıyoruz, Batılı olarak yaşıyoruz ama potanın içindeyiz. Etkilenmemesi, birbirini tetiklememesi mümkün değil. Ben Müslümanım, benim yaklaşımımı belirleyen bir fark olmamalı mıdır? Dışardan bakıldığı zaman Müslümanların kahir ekseriyeti Batılı bir profile sahip. Batı tarzının insanlarıdır ama özde Müslümanız ve Batılı olmadığımızı

Biz bugün insanlığın bütün değerlerinin harman olduğu bir havzada yaşıyoruz. Doğulu olarak yaşıyoruz, Batılı olarak yaşıyoruz ama potanın içindeyiz. Etkilenmemesi, birbirini tetiklememesi mümkün değil. Ben Müslümanım, benim yaklaşımımı belirleyen bir fark olmamalı mıdır? Dışardan bakıldığı zaman Müslümanların kahir ekseriyeti Batılı bir profile sahip. Batı tarzının insanlarıdır ama özde Müslümanız ve Batılı olmadığımızı da, müsaade etsinler söyleyelim.

da, müsaade etsinler söyleyelim. Çizgi bir ifade biçimiye, asıl orada söylemektir esas olan, öbür tarafı teferruat kısmıdır. Yani zahirdeki kısmı o da sanatımıza, hünerimize, söylediğimize denk düşüyor ise daha makbul bir sonuçtur.

D.T.: *“Ben kendi vereceğim hesaptan mesulüm” demiştiniz. Çizgileriniz Allah’a vereceğiniz hesap üzerine kurulu. Ama nihayetinde bizler aciz kullarız; kızarız, üzülürüz, incinir, incitiriz. Hani kaleminizle çelişkiye düştüğünüz, kaleminizin incitmek istediği, sizin tuttuğunuz zamanlar olmuyor mu?*

H.A.: Oluyor tabi. Kendinizi zor tuttuğunuz zamanlar oluyor. Kör göze parmak, öyle haksızlıklar, öyle adaletsizlikler yaşanıyor ki, siz bunlar Müslümanlara yapılsa bile tepki göstermeniz gereken haksızlıklar, zulüm varken bunların bizzat Müslümanlara yapıldığını görünce acısı daha artıyor. Burarlardan kalkarak çizgi çizerseniz, sanat yapmaya kalkarsanız, elbette o öfke ve hınç sizin yakınıza-paçanıza yapışacaktır. Ama onu sanatın formu içinde yaparsanız kendinizi tutmak zorundasınız.

D.T.: *O zaman çizginin bir karakteri oluyor ve mümin bir kimlikle mümin bir çizgiyle karşılaşıyoruz.*

H.A.: Çizginin mümini olmaz çizerin mümini olur. Yani “gölgesi sahibine benzer” derler.

D.T.: *Sizin çizgilerle ilgili en fazla eleştirilen şey şu: Hasan Aycın anlaşılması zor bir çizer. Siz çizerken, anlamak için üzerinde düşünsünler, hemen anlamasınlar, ilk bakıldığında mesajı hemen almasınlar şeklinde bir kaygınız var mı?*

H.A.: Hayır. Başka bir kaygı var aslında. Şiirde de öyledir, çizgide

de öyledir, sanatın birçok türlerinde bu böyledir; eserin kendisi kendini izah etmeli, gücü de ordadır. Şair mısralarla bir şiir yazıyor, diyor ki işte ben burada sembollerle şunları anlattım, bunu söylemek istedim. Kime söylüyor, muhatabına söylüyor. Şiir nereye gidiyor, şairin ulaşamayacağı her yere gidiyor. Şairin kalamayacağı zamanlara gidiyor. Şimdi o şairin herkese, gelecek zamanlardaki muhataplarına da ulaşarak tek tek ben bunu söylemek istiyorum, ben bunu anlattım deme şansı yok. Yani eser ve eser sahibi birlikte seyahat edemezler. Eser gittiği yerde kendini izah edebilir ama muhatap da istediğini anlamakta özgürdür. Eser orda sahibinden bağımsız hâle gelir.

VEYSEL BAŞAR: *Eserlerinize baktığımızda bazen bir felsefenin, bir düşüncenin, bazen bir şiirin, bazen vecde gelmiş duyguların karşılığını kendimizde görüyoruz. Bir de, sizin çizgileriniz isminiz olmasa bile yanında bir karakteri ifade ediyor. Eserinize bakan insan bunu çizenin hissiyatını anlıyor. Gerçekten böyle hissederek mi çiziyorsunuz ya da hani sizin böyle bir melekeniz var çiziyorsunuz, insanlar bunu yorumluyor mu?*

H.A.: Şimdi böyle ikili bir durum çıkınca soruda bana düşen şu oluyor, ikisi de doğru. Bir tanıklık etme sanatıdır sonuç itibarıyla. Tanık olduğunuzu gösteriyorsunuz, “Ben bunlara tanık oldum.” diyorsunuz. Bir hikâye var tam burada o geldi aklıma, onu zikredebim. Hz. Yusuf pazara çekildiğinde şöhreti dört bir yana yayılmış “Pazara Yusuf gelmiş, pazara Yusuf gelmiş!” falan diye. Görmek isteyen pazara koşuyor. Hikâye bu ya, bir tane acuze bir kadın geliyor. Yoksul, kimsesiz, sadece ip eğiren bir kadın, başka bir işi yok, elinde bir iplik çilesi var, bir çile yumağı. Onunla geliyor,

başka bir şeyi de yok. Alıcıların arasına katılıyor, “Senin ne işin var burada!” diyorlar. “Benim bir şeyim yok, bu çile yumağından başka bir şeyim yok, ben de biliyorum onu ben alamam.” diyor. “E ne işin var burada?” O ise “Âşıklar defterinde adım olsun istiyorum” diyor. Bizim işimiz tanıklıktır. “Ben bunlara tanığım” diyoruz. Bir sergide gelen ziyaretçilerden biri benimle konuşurken “Bu çizgilerin arkasında, her birinin arkasında derin insanlık acıları var. Siz buraya geldiniz, asılmış ve seçilmiş olanları gördünüz. Uzak durun bu işlerden.” dedim. Çocuğu olan bir anne, yanında oğlu var. Sonra devam ettim: “İster misiniz, çocuğunuz bütün insanlar hayatın keyfini sürerken o insanlık acılarıyla hayatını geçirsin. Eğer bunu yapacaksa o zaman tam destek verin, yani niçin bunu yaptığımı bilmeliyiz.” Çocuğa da dönerek “Oğlum, başka türlü yaparsan, bir ömür dolu dolu çizsen de ahir ömründe şunu görürsün, başkasının ağzıyla bir ömür yemek yemiş insan gibi hissedersin kendini.” demiştim. Bu bizim tanıklığımızdır. Başka bir zamanda gelmiş olabilirdim, yani yeryüzünün böyle olmadığı bir zamanda dünyaya gelmiş olabilirdim. Başka biri olarak gelmiş olabilirdim. Gelecek zamanda da gelmiş olabilirdim. Hiç gelmemiş de olabilirdim. Bu zamanda isek, burada isek kendi zamanımızda, bunun nedir hikmeti neyin tanığı olarak biz şey yapacağız, görebileceğiz, misyonumuz nedir diye bakmayacak mıyız, sormayacak mıyız ya benim bir hünerim var yazarım, benim bir hünerim var çizerim, çalarım söylerim filan. Elbette yani bu işin yetenek tarafı olmazsa olmaz. Ama işin asıl dert tarafı başka bir şeydir bence.

V.B.: Çizgilerinizde şöyle bir şeye tanık oluyorum. Tespit yapıp levha gibi asıyorsunuz. O anki durumu,

insanların görmeleri gereken şeyi bir çizgiyle... Ama bu sadece o anki durumu ve insanların hissiyatına tercüman olabilecek bir şeyi yapıyor...

H.A.: Bu senin öznel bakışınsa doğru. Ben böyle hissediyorum ama mesela bazen çözümleyici şeyler de görmek isteyebiliyor insanlar. Yani daha böyle hissiyattan ziyade karşı tarafı yargılayıcı ve onları belki de aşağılayıcı. Eğer sevinciyse onu bulmak, eğer hüznüye bunu yapanları ya da bu hissettiğimiz şeye sebep olanları da aşağılamak, küçük düşürmek. Bunlar hiç çizgilerinizde yok sadece tespit yapıp onu asıyorsunuz ama o yaptığımız şeyler gerçekten insanın yüreğine dokunacak şekilde oluyor.

H.A.: Yani burada şunu yapıyorum; başka biri değil de sizin baktığınız o çizgilere bakar ve bana derin öfkeler besleyebilir. Sonuç itibariyle kendi bakışından sorumludur. Kendi nasibi kadar yapacaktır. İnsanı tanımlayan o kadar çok tanımlar var ki, bunları hüküm haline getiriyorlar “bu budur” diyorlar. Benim çizgilerimin temelinde hep insan var. Kadın yoktur, erkek yoktur,

meslekler, milletler, şunlar bunlar yoktur. İnsan vardır. Belki de Kur’an’da tanımını bulan insan tipine en yakın en yalın olan şey. Yani ayrıntılar yoktur, kılık kıyafet gibi bir takım şeyler yoktur.

V.B.: Sonradan kazanılmış farklılıklara hitap etmiyorsunuz, bizatihi kendi özüne, cins olarak...

H.A.: O tip her şeye karşılık geliyor zaten. Mesela zulüm.

“

**BENİM ÇİZGİLERİMİN
TEMELİNDE
HEP İNSAN VAR.
KADIN YOKTUR,
ERKEK YOKTUR,
MESLEKLER,
MİLLETLER, ŞUNLAR
BUNLAR YOKTUR.
İNSAN VARDIR.**”

”

“
**BENİM ÇİZGİLERİMİN
TEMELİNDE HEP
İNSAN VAR. KADIN
YOKTUR, ERKEK
YOKTUR, MESLEKLER,
MİLLETLER, ŞUNLAR
BUNLAR YOKTUR.
İNSAN VARDIR.
BELKİ DE KUR'AN'DA
TANIMINI BULAN
İNSAN TİPİNE EN
YAKIN EN YALIN
OLAN ŞEY. YANI
AYRINTILAR YOKTUR,
KILIK KIYAFET GİBİ
BİR TAKIM ŞEYLER
YOKTUR.**

”

Bizim düşmanlığımız ancak zalim-leredir. Yani kâfirlere, müşriklere, şunlara bunlara, ötekilere beriki-lere, zalimlere... Zulüm iki insan arasında veya insanlar arasında. Eylem söz konusu ise zalim ve mazlum vardır. Taraflardan biri zalimdir biri mazlumdur. Ben hep mazlum tip üzerinden anlatmayı deniyorum zulmü. Herkes kendiyile de özdeşleştiriyor biraz bunu. Zalim tip, özel tipler, özel şahıslar falan yok, şahsiyetler yoktur. İzmler vardır, anlayışlar vardır ama tarihin şu şahsiyeti, bu tipi ya da günümüzün filanı. Sonuçta ama yani çiziyorum ve bunlar günlük siyasi gazetelerde efendim, edebiyat dergilerinde, bir takım misyon dergilerinde yayınlanıyor. Şimdi siz benim çizgilerime “sizin çizgileriniz” derken aslında bu geniş yelpaze ile yayınlanan çizgilerden bahsediyorsunuz. Onların içinden seçiyorum albümlerde yer aldığı zaman bunlar işte orda, şurada, burada yayınlanmış olan çizgilerden. Bir önceki albümden sonraki dönemde yayınlanan çizgilerden oluşuyor, onlardan seçiyorum. Elbette her birinin okuyucuları, izleyicileri farklı; beklentileri farklı. Kimisi böyle küt diye oturan çizgiler bekler. Bu yönde eleştiriler de alıyorum.

E.E.: Bir kütüphane düşünelim, kütüphanede çizgi veya karikatür bölümü yok. Sizin kitaplarınızın o kütüphanede hangi bölümde yer almasını istersiniz? Şiir mi, felsefe mi mesela?

H.A.: Bir tuzak soru... Şöyle cevap vereyim; çizgilerimize şiir diyenler, çizgiyle şiir çiziyor diyenler var, siz ne diyorsunuz diye..

E.E.: Dua mecmuası diyenler var, ayet tefsiri diyenler var.

H.A.: “Diyenler” diyorlar diyorum

ben de. Herkes bir şey söylüyor.

E.E.: Nereye koysun kütüphaneci kitaplarınızı?

H.A.: Kütüphaneye koysunlar da nereye koyarsa koysunlar.

D.T.: Hep yetişkin Hasan Aycın'ı konuştuk. Ben yolun başına dönmek istiyorum. Sekiz yaşına kadar yaşama umuduyla, bacağına kesilmesi ya da kesilmemesi ihtimali arasında gidip gelen, işte sürekli oturan, oturduğu yerde defalarca unutulmuş, avutulan; bir gün Hızır gibi çıkıp gelen yaşlı kadının tedavisiyle yürüme tecrübesini ilk kez sekiz yaşında yaşayan çocuğu konuşmak istiyorum.

H.A.: O Hızır gibi yetişen kadıncağız, buraya yakın bir yerde, eski adı Bozlar şimdi Selimiye olan, oradan gelen bir kadındı. O ilaçları o kadın hazırlamıştı. Takriben bir yıla yakın sürdü. Ben ayağa kalkmadan vefat etti. Allah rahmet etsin. Beni görmedi ama rahmetli anneme “Sana bir takım ilaçlar bırakıyorum, bunları benden gördüğün biçimde bitinceye kadar uygulayacaksın. İnşallah çocuğun yürüyecektir.” demişti. İki ay kadar da annem devam ettirdi ilaçları. Sonra hamd olsun, ben yürüdüm. O kadın buralı değildi. “Edirneli Ayşe abla” olarak şöhreti vardı buralarda. Edirneli değil aslında, Rumelili. Oradaki dönemin zor şartlarından genç yaşında kocasıyla birlikte kaçıyorlar, çocukları yok. Hikâyesi başlı başına bir şey. Belki sıradan bir hikâye ama benim hikâyemle çok özdeşleştiği için, daha doğrusu benim hikâyemi besleyen bir damara dönüştüğü için benim için çok önemli. Edirne'ye geldiklerinde kocası ölüyor, kim-sesi yok. Tekrar evleniyor. Sonra o kocası da ölüyor, kadıncağız yaşlanıyor, çocukları olmuyor. Kocasının çocuklarını da sahiplenmiyorlar.

Şimdi bu köyde ahir ömründe bir adamın hanımı ölüyor, o da beni evlendirin diye dayatmış çocuklarına, onlar da orası burası arıyorlar, bulamıyorlar. Ta Edirne'ye kadar gitmişler. Oralarda bu kadıncağızı bulmuşlar. Kadının buradaki kocası da çok geçmeden ölüyor fakat buradaki insanlar ona sahip çıkmışlar. "Ya sen bizim annemizsin artık biz seni bırakmayız." demişler. Ben o zaman beş yaşındayım, bizim köyde annemin amcasının kızının düğünü var, o düğünde teyzemler, hepsi rahmetlik oldu bu insanların, annem filan beni de götürdü kadınların arasındaki eğlenceye. Orada gördüm ben bu kadıncağızı. Meğer damat tarafının akrabasıymış. O kadına diyorlar ki "Hadi gel gözün gönlün açılır seni de düğüne götürelim" falan. Orada karşılaştık, Allah buluşturuyor. Bana kızmıştı orada onu hatırlıyorum. Çünkü sadece kadınların eğlendiği bir yer, ben de beş yaşındayım ama hiç unutmam "Aaa, bu koca adamın ne işi var kadınlar ahenginde?" demişti. Öyle tatlı sert bir şaka yaptı.

Büyük teyzem ona "Bizim oğlumuz yürüyemiyor." dedi. Onun üzerine kadıncağız kafasını uzattı sonra biraz daha yaklaştı filan. Aralarında konuştular. Biz oradan paldur küldür sevinçle eve geldik, benim tedavim o zaman başladı. Şimdi ben hep şunu düşünüyüm; bu kadının bütün macerası benim için. Baktığım zaman onu görüyorum. Yoksa burada ailemin imkânları, zaten babam çiftçi ve yoksul birisi, buradaki tıbbi imkânlar, İstanbul'da amcamlar var babam oraya götürüyor, Gureba'ya götürüyor falan. Her yerde diyorlar ki "Hastanın bacağı kesilecek." Hem de kökten. "Bu kesilmezse öbürüne de sirayet eder. Onu da kesmek zorunda kalırız. Bacaklar kesilmezse ölür." diyor. Yani babam bu durumu kabulleneemedi. Aklımın erdiği zamanlar hep böyle, ta oralardan başlıyor zaten kavrayışlarım. "Madem öyle, ben gideyim memleketimde kestireyim, orada da keselim." diyorlar. Buraya geldik tekrar. Burada iki doktor vardı. Zaten şehirde çok doktor vardı. İkiisi de önce para istiyorlar.

"Önce parayı ver ondan sonra keselim." diyor. Babamda para da yok. O parayı bulamadı. Son çare dedeme gitti. Müşahadat'ta uzunca anlatmaya çalıştığım. Dedem "Bırak oğlum, ömrü olduğu kadar yaşasın çocuk." diyor. Şimdi "Sen bu çocuğa ömrün olduğunca bakarsın, sonra n'olur bu çocuk, kestirme." diyor. Zaten parası da yok. Babam o zaman rahatladı ama sonrasında bu kadınla karşılaştık. Bendeki fotoğraf itibariyle söylüyorum, sabah akşam seansları vardı. Büyük bir özveriyle sekiz ay burada kaldı, kendi köyünde bile değil. Para yok pul yok. Bunu ücretle de yapmıyor. Bir şey var onu kadıncağız tatbik etmeye uğraşiyor, bütün sermayesi kibrit çöpleri. Kibrit çöplerini sivriyor, yaraları onlarla kurcalıyor. Alet yok, edevat yok. O ilacı koyuyor sabah, ikindiden sonra geliyor tekrar koyuyor. Ertesi sabah tekrar, günde iki seans. Çok belki çileli bir yöntem. Yaptığı şeyi sorduğumuz zaman, "Ocaktan evladım." Diyordu. Ben ocağın ne olduğunu bilmiyorum tabi. Sonra anlatıyorlar işte Peygam-

ber Efendimizin başlattığı bir şey bu, ocaktan yöntemi, ondan ona, ondan ona, elden ele gelir, şimdi “Bu kadın zincirin son halkası” falan demişlerdi. Geliyor, abdestini alıyor, iki rekât namaz kılıyor. Sonra bismillah deyip başlıyor. Dikiyor sarıyor güzelce. Çok can yakıyor tabi uyuşturucu bir şey yok o zaman, narkoz yok. Allah rahmet etsin, nur içinde yatsın.

D.T.: Çocukluğunuzu okuduktan sonra tekrardan dönüp Hasan Aycin’a baktığımda o çocuk ıstırapları, teri, gözyaşı, yoktan var edeni, olmazları oldurani tecrübe etmiş olarak, bir umut fısıltısı olarak yani başınızda sanki. Hasan Aycin’ın gözlerine, çehresine, o mütebessim çehresinin derinliklerine baktığımızda geride o çocuk var sanki. Yani bakınca sanki işte bu saçlar, bu sakal şimdi ağarmamış da o ıstıraplı yıllarda ağarmış gibi.

H.A.: Bunların hepsi belki var ama biraz da işin başka bir tarafı

var. Bir kere ben şımartılmış bir çocuğum. Babaannem ve dedem beni çok severdi. Öyle torunlarını ve çocuklarını bile doğru dürüst dizine almamış bir insandı ama beni severdi. Anneannemin bana sevgisi vardı, o mesela beni hep ‘telli gözlüm’ diye severdi. “Telli gözlü Hasan’ım” diye. Sanki ben emanetim, emanet yaşıyormuşum gibi bir çocukluk psikolojisi temel oluşturuyordu o hayatımın ilk günlerinde. Çünkü ailenin ilk çocuğu benim dünyaya gelmemden birkaç ay önce vefat ediyor. Ben dünyaya geliyorum. Büyük bir acı, hatta annemin amcasının bir cumartesi günü cenazesi var, üç yaşında o gidiyor, çok tatlı bir çocukmuş, cenazeye katılıyor. Onu da çok seviyorlar. Cenaze namazı kılıyorlar. Fakat o gece hastalanıyor, pazar, pazartesi sabah, geceden geliyorlar dispansere o zaman. Balıkesir’e getiriyorlar. Tabi kuyruk var, annemin kucağında orada, sıra gelinceye kadar ölüyor.

D.T.: İşte o ölen abinin giysilerini giyen, adını alan, gözlerinde onun göz rengini taşıyan küçük Hasan Aycin küçüklüğünde düşünür müydü acaba, annem babam benimle mi hemhal oluyor abimle mi diye? Böyle hisleriniz olur muydu?

H.A.: Şimdi, başka bir şey oluyor işte tam burada. Çünkü ben onu herkesten daha çok merak ediyorum. Onun adını bana vermişler. Müşahedat’ta da bahsini etmeye çalışıyorum. Herkes benim için diyor ki “Sakin adını Hasan koymayın bu da ölü.” Babam kabul etmiyor, “Yok, benim oğlum adıyla doğdu.” filan diyor. Onun giysileri, onun eşyaları olduğu gibi bana kalıyor. Ben onun adıyla, onun eşyalarıyla büyüyorum. Kendimi bildiğim zaman bakıyorum ki etrafımdaki bütün gözler beni çok seviyor,

kimse bana sesini yükseltmiyor. Herkes “Ne zaman ölecek?” gözüyle bakıyor. Yanımda hep cennet konuşuluyor. En çok anlatılan hikâye, önceki çocuğun hikâyesi... Cennet bir adımlık mesafede, oraya önce ben gideceğim, tüm bakışlarda o var. Kardeşim beni orada bekliyor. Şimdi böyle bir dünya, yani her şey çok tatlı, acı diye bir şey yok. Özellikle maddi acı çok fazla. Yani canlı canlı o kadıncağız müdahale ediyor. Büyüklerden iki kişi beni yüzükoyun bastırıyor, annem, teyzem; bacağıma müdahale edilirken. O öyle rutin hale geliyor ki bu benim şikâyet ettiğim bir şey değil. Daha sonra beni ilkokula giderken iki yıl sırtında taşıyan teyze oğlum var. Benden üç yaş büyük. Teyzem ona yumurta veriyor veya 25 kuruş falan para veriyor. “Hadi git, bakkaldan Hasan’a bir şey al.” diye. Onun her zaman söylediği bir şey var: “Kader talih alırım.” Kader talih diye o, zamanlar yeni bir şey var. Sakızlı bir şekeri var, yanında da plastik bir oyuncak çıkıyor. İçinden ne çıkarsa... Onun derdi, şekeri Hasan yesin talih bana... O gider onu alır sevinir. Ağlamaya başladığım zaman o şekeri bana verirler. Annem de benimle beraber ağlar ve ağlarken gülmeye başlar, böyle bir şeydi. Teyzem, Allah rahmet etsin teyzem beni çok severdi.

D.T.: Bir söyleşinizde, o dönemleri kastederek, “Benim kadar gökyüzüne bakan olmamıştır.” diyorsunuz. Acaba gökyüzüne bakarken havada boşluğa mı çizerek ilk çizgi yolculuğunuz başladı? Çizginin sesini ne zaman duydunuz?

H.A.: Arif Ay “Elinde karıncaların sözlüğü.” diye bahseder. Ben o günlerden o sözlükle çıktım. Şimdi şuradan bakıyoruz, güzel bir manzara var; ağaçlar, dal uçları, yapılar... Siz ne görüyorsunuz? Ben

“

**BABAANNEM VE DEDEM
BENİ ÇOK SEVERDİ.
ÖYLE TORUNLARINI
VE ÇOCUKLARINI BİLE
DOĞRU DÜRÜST DİZİNE
ALMAMIŞ BİR İNSANDI
AMA BENİ SEVERDİ.
ANNEANNEMİN BANA
SEVGİSİ VARDI, O
MESELA BENİ HEP
‘TELLİ GÖZLÜM’ DİYE
SEVERDİ.**

”

kesinlikle başka bir şey görüyorum. Bir şeye sürekli bakarsanız o zaman "Aaa Hasan bunu söylüyormuş." dersiniz belki. O nedir? Onu ben size söyleyemiyorum. Fakat yürüyemiyorsunuz, çakılı bir konumdasınız, buradasınız, hep buraya bırakılıyorsunuz. Çünkü ailenizin başka bir imkânı yok; sizi oraya, şuraya buraya falan götüremiyor. Buradasınız. Karıncalar geliyor, ayağınızı kıpırdatamıyorsunuz. Karınca geliyor, ayağınızı ısıyor, hissediyorsunuz, bir şey yapamıyorsunuz. Kedi köpek geliyor, kuşlar geliyor. Şimdi böyle bir şey düşünün, orada unutuluyorsunuz zaman zaman. O arada neler oluyor ya da ben sorayım neler olmuyor? Rüzgâr, böyle baş döndüren hareketler, yani etrafın hareketleri... Dal uçları, yapraklar, hışırtılar, börtü böcek... Bütün bunlarlasınız, gündüz ayrı, gece ayrı. Hem gideceğiniz bir yer yok, hem olduğunuz dünyada ya da evren içinde sahip olduğunuz tek yer de orası. Ailem de beni oraya bırakıyor. Her şeyi seslerinden tanıyorsunuz. Sonra gün dönüyor, kuşlar gidiyor. Çocukken şunu hissediyorsunuz. Bunu söylemeniz şiiir olur ama o zaman söyleyemiyorsunuz. Bir sessizlik, dersiniz ki tüm kuşlar gitti ya! O an, ben kuşların sesleriyle uçtuğunu bilmezdim diyorsun. Bu anlatılan yeni bir şey değil. Şimdi orada ama görsel bir alfabe oluşmuş. Neresi her şeyin bittiği yer, her şeyin bittiği yer kendi istikameti, kendi gittiği yerdir. Size göre neresi, sizin gitmek istediğiniz yer neresiyse adeta hepsi oraya gidiyor. Odaklandığımız da bir tek yer var: Cennet. En çok sevdiğiniz insan orada, kardeşiniz. O sizi bekliyor. Böyle bir şey yapıyorsunuz, herkesi bekliyor ama şanslısınız, önce siz gideceksiniz. O bütün görsel örüntünün, geçmiş olan o detayların içinden geçerek oralara gidiyorsunuz. Diyorsunuz ki

dünya çok büyük evet ama günbatımlarını kaçırmadan benden başka izleyen kimse yok. Çocukken bunu hissediyorsunuz. Gökyüzüne bakıyorsunuz, gökyüzünde yıldızların o kadar yakın olduğunu başka türlü anlayamazsınız. Zaten insanlar, elektrikli ve ışıklı gecelerden sıyrılıp da anlayamazlar. Yıldızlar kayıyorlar, sanki kucağına düşecekmiş gibi. Bu kadar işin içine giriyorsunuz, bu tarif edilmez bir şey. Sessizsiniz, hiç konuşmuyorsunuz. Hareket etmiyorsunuz, ayaklarınız yok ya da insanlar sizin konuşmadığınızı sanıyorlar, yürümediğinizi sanıyorlar. Oysa siz geziyorsunuz, kimse-nin gitmediği yerlere gidiyorsunuz. Bu gün gelip kabul gören bir ifade biçimine dönüştüğü zaman, dönüştürdüğünüz zaman, bu imkânı yakaladığınız zaman bunun çok büyük bir ayrıcalık olduğunu görüyorsunuz. Oysa bana bunları hiç kimse öğretmedi. Resim öğretmeni yok hayatımda. İlkokul, üniversite... İki eğitimde de bir resim öğretmeni yoktu. Benim özel bir merakım da yok. Ya bu insanlar ne yapmışlar, kim ustalar şunlar bunlar... Böyle bir şeyim de yok. Ama çizmeye başladığımda ben bu alfabeyi, bu karıncaların sözlüğünü elimde hazır bulmuş olduğumu sonradan gördüm. Bir de hakikaten yeteneğim varmış. Elime geçen şeyleri önce hep karalardım, bir şeyler falan, neyse o... Kalem, çivi, bir çomak vs. Halen de altmış küsur yaşıma geldim notlarımı falan çizgilerle alırım.

D.T.: Toprağa çiziyor muydunuz o sürekli oturduğunuz dönemde?

H.A.: Tabi, taşlara bile kazıdım. Daha sonrasında hayvan otlattığım yıllar vardı arazide. Ben buralardan gidip tekrar döndüğümde dolaşırdım ilk başlarda. Şuralara çivilerle bir şeyler yapmıştım, şu kayalara falan; gidip onların bir kısmını bul-

mak garip bir heyecan veriyor tabi.

MUSTAFA CANBEY: *Aslında Hasan Abi çizgiye başlamanız, biraz yeteneğinizin varlığı, biraz da zorunlu olarak hastalığınızın sizi yoğunlaştırması...*

H.A.: Zorunluluğu şöyle ise kabullenemiyorum. Birileri zorluyor dışardan, zorlama var...

M.C.: *Hayır zorlama değil kendi şartlarınızın zorunluluğu. Çizmeye başlarken bir ideolojik gerekçe yok, para kazanayım amacı yok, meşhur olayım derdi yok, anneniz babanızın çocuğum sanatçı olsun diye yönlendirmesi yok. Sizin kendi şartlarınızdan kaynaklanan bir yoğunlaşma var. Bir de yetenek var. İkisi bir araya gelince çizgi ortaya çıktı. Sonraki dönemde çizmenin bir amacı oluşuyor. Şimdi o amaçta bir değişim var mı? Yani çocukken neden çizgiye başladığınızı anladık ama gençlikte buna bir amaç yüklediniz. Gençliğinizde niçin çiziyordunuz, şimdi niçin çiziyorsunuz?*

“

ZATEN İNSANLAR, ELEKTRİKLİ VE IŞIKLI GECELERDEN SIYRILIP DA ANLAYAMAZLAR. YILDIZLAR KAYIYORLAR, SANKI KUCAĞINA DÜŞECEKİMİŞ GİBİ. BU KADAR İŞİN İÇİNE GİRİYORSUNUZ, BU TARİF EDİLMEZ BİR ŞEY.

”

H.A.: Gençlikte çiziyorum demek doğru değil, karalıyordum. Çizmeye başladığımda, çok zor başladım. Osman Bayraktar'ın hakkını teslim etmem lazım, çok zorladı beni. Sürekli karaladığımı görüyor, bunun üzerine ısrar ediyordu. Sonunda onun ısrarıyla çizdim ve ona verdim. O da yayınevine gönderdi, göndermesiyle de başlamış oldum. 1978'den bahsediyorum, hemen arkasından 12 Eylül geliyor. 12 Eylül öncesi bir dönemden bahsediyorum. Üniversite yıllarımdan bahsediyorum. Burada sol var, sağ var, sizin kendinizi ifade edebileceğiniz bir kategori yok oysa. Sizden önce ya da bizim kuşaktan önce üniversitelerde Müslüman genç yok. Bir çırpıda sayılacak kadar az imam hatip okulu var o zaman, bunlarının mezunlarının girebileceği okullar

beş tane İslam Enstitüsü sadece. Üniversitelere giremiyorlar. Giremiyor idik. O zamanlar arkadaşlar genelde imam hatip diplomasının yanına bir de lise fark derslerine girerek bir de lise diploması alıyorlardı. Tayyip Bey'in durumu böyle sanıyorum. Üniversiteye gitme şansınız pek yoktu. Benim okumak istediğim, gitmek istediğim bir tek yer vardı o da güzel sanatlar akademisiydi. Beşiktaş'ta, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi. O zaman Güzel Sanatlar Akademisi. Ülkede başka yer de yok, oraya da imam hatip okulu mezunu olduğum için almadılar, kapıdan döndürdüler. İyi de puanım var üstelik. Kendime de çok güveniyordum, olmadı. O yüzden neresi olursa olsun dedim. "Hacettepe iki yıllık bölümlerine alıyor" dediler, oraya gittim. Oradan

Bursa Ticari İlimler Akademisine geçtim. İmam Hatipleri de alıyor dediler. Böyle oldu, orasını bitirmek zorunda kaldım, yoksa ne matematikle, ne muhasebe ile alakam olduğu için değil. Ama o dönemde, başka bir şey var, belki şimdi gençlerin kavramakta zorlanacağı başka bir şey var. Müslüman olarak yaşamak gurur ve onur verici bir durum. Müslüman için o zaman ama kendini ifade etmek son derece ayıp, son derece sakıncalı bir şeymiş gibi. Şimdi böyle bir durumda, istesiniz de istemeseniz de, dipten gelen bir dalga büyük bir tepkiye dönüşüp taşıyor. Solcu olamıyorsunuz çünkü imani marjlar, engeller sizi alıkoyuyor. Yani imanınızdan vazgeçerek hiçbir şey olamaz. Sağcı olmak kurtarmıyor, onu da sindiremiyor sunuz, olmuyor. Önümüze

düşecek birileri yok. Şunlar yok, bunlar yok derken rahmetli Necip Fazıl, o zaman benim ve bizim kuşaklar için can simidi idi. Bir edebiyat alanından, edebiyat ilgileriyle ve alakalarıyla baktığın zaman Necip Fazıl'ı şuraya buraya, öteye beriye koyabilirsin, o ayrı bir şey. Ama Necip Fazıl'ı bir öncü olarak ancak bizim kuşak doğru anlar, doğru yerine oturtur. O zaman Necip Fazıl'ı doğru çizgide anlarsınız, Mehmet Akif'i doğru biçimde görürsünüz. Necip Fazıl'dan aldığım referansla ben Sezai Karakoç'u anladım. Sezai Bey'i okuduktan sonra bir şeyi daha doğru anladım. Necip Fazıl'ı, Müslüman kimliğiyle anlamanın yolu Sezai Karakoç'u okuduktan sonra mümkün oluyor. Sezai Karakoç'u okumadan Necip Fazıl'ı sağcılar yanlış anlamıştır mesela. Bir türlü oturtamamışlardır. Sezai Bey, bize vahiy medeniyetinin kodlarını haber verdi. O gürül gürül akan insanlık tarihinin, peygamberler tarihinin, o medeniyetin izlerini haber verdi. O zaman kendimizi bulmaya başladık. Sonrasında kendine kadar gelen bu alandaki diğer isimler... Şimdi böyle bir şeyin içerisinde artık bir öfke belirtisi, bir hınç ortaya koymanın ötesinde bu coşkuyla, bu neşeyle, bu çağlılıkla ortaya bir şey koyma güdüsü daha ağır basıyor. Belki bu yanıyla en çok da işime yaramıştır. Çizgilerime yansımaları da biraz böyle olmuştur. Bunların içinde bir kısmıyla da bazı resimlerle de çok güzel beraberliklerimiz de oldu. Zaten edebiyat dergilerinde devam ettim genellikle. Ama başta Necip Fazıl olmak üzere, Allah rahmet etsin, her yönüyle rüberü ilişkilerimiz, imkânlarımız, istişarelerimiz, muâşeretlerimiz oldu. Çizgi de buralarda, bu zaman dilimlerinde hep oldu, olageldi. Ben onları çizerken böyle biriydim.

V.B.: İslam dünyasıyla sizi yakından ilgili görüyorsunuz. Filistin ve Mescid-i

Aksa başta olmak üzere, İslam dünyasının her tarafından bir akis gelse sizin çizgilerinizden de oraya bir tabela asılıyor. Nasıl yorumluyorsunuz İslam dünyasının bugünkü durumunu?

H.A.: Burada belki düzeltme yapmak gerekir haksızlık yapmamak adına. İslam dünyasına biz tabiri caizse kör ve sağırız. Kendimi de katarak söylüyorum. İslam dünyası diye bir meselemiz olmadı. Genel anlamda ümmet bağlamında bir ucundan yakalayamayacağımız kadar muğlak olan bir yaklaşımımız hep vardı. Ama İslam dünyası sıcak gerçekleriyle, bugünkü reel gerçekleriyle şey yapmaya kalktığımız zaman başımız döndü. Sivil toplum kuruluşları, aktivistler, şunlar bunlar çıktı içimizden, onlar da zaman zaman çok önemli işler yaptılar ama zaman zaman ana kütleden kopan ve bunu çok da umursamayan bir şeye büründüler. O şeyleri de pek tasvip edemedim kendi adıma bugüne kadar. Şimdi en uzun geçmişi olan yara Kudüs yarasıydı, Filistin yarasıydı. O ka-

“

**NECİP FAZIL'I,
MÜSLÜMAN
KİMLİĞİYLE
ANLAMANNIN YOLU
SEZAI KARAKOÇ'U
OKUDUKTAN SONRA
MÜMKÜN OLUYOR.
SEZAI KARAKOÇ'U
OKUMADAN NECİP
FAZIL'I SAĞCILAR
YANLIŞ ANLAMIŞTIR
MESELA.**

”

namaya devam ediyor. Siyonistler ve Siyonistlerin elini birlikte tutan bütün dünya el birliğiyle bu yarayı kanırtmaya devam ediyorlar. Biz şu hale geldik; elimizden bir şey gelmiyor, yapamıyoruz. Kanıksamak gibi ataletle doğru sürüklenmeye başladık nerdeyse. Bugün İslam dünyası dediğiniz zaman mesela Hindistan... Hindistan'ın İslam öncüleri kimlerdi, efendim orada İslam dünyasının öncüleri kimlerdi, şu andaki durum nedir? Ben bu konularda topal kaldığımı biliyorum. Keşmir mesela, topal kaldığımı biliyorum. Eritre'si, Filipinler'i, Moro'su, Patani'si... Buralarla ilgili bir şey çizmediğimi, çizemediğimi biliyorum. İşte Filistin'le ilgili gücüm yettiği kadar çizmeye çalıştım. Mısır'la vesaireyle ilgili bir şeyler yapmaya çalıştım. Öyle bir çizer değilim zaten, sıcak gündemlerin çizeri değilim o ayrı ama efendim Yemen'le, İslam dünyasının şu andaki acılarıyla, Libya'ya, Irak'la ilgili bir şey çizdin mi dersin, yok.

V.B.: Zaten çizerlik anlamında değil de değerlendirme anlamında...

H.A.: Ben yapmadım. Kimler yaptı diye baktığım zaman, kimsenin bir şey yapmadığını da gördüm. Bunu bir tespit olarak bir kenara koyalım. “Bundan sonra nasıl görünüyor?” dersiniz, ben umutlu bakıyorum. Bu acılardan inşallah bir diriliş, bir birlikte diriliş ümit ediyorum, bekliyorum. Hatta bir çizgim vardı bir tarihte; Irak acısı üzerine çizilmiş, Saddamlı günlerdi. Rahlesinin üstünde biri kurşunlanmış sırtından, kanları sızıyor ama yarasından bir gül fidanı çıkıyor. O çizgi işte. “Kudüs ve Bağdat ve talan” diye böyle bir başlık atmak ihtiyacı hissetmişim. Ümidim var, umudum var, coğrafyanın bu birbirine karışmasında umdum var. Suriyeliler buralara geldi mi, geldi.

Yani akrabalıklar olacak mı, olacak. Efendim en azından gelenler yerlerine gitseler bile bu kadar Türkçe konuşan, bu kadar Türklerle birlikte yaşamış, buralarda bizim bir zaman hemşerimiz olmuş olan Müslümanlar olarak gidecekler. Dünyanın her tarafında böyle bir hareketlenme görüyorum. Benim çabam, benim çizğim bu şeyde bir umut olabiliyor ise benim bu şikayetlendiğim, ilgisiz kaldığımı ifade ettiğim yerler ta Hindistan'ına, Patani'sine kadar.

M.C.: *Diyelim ki, ümitleriniz gerçekleşti, Kudüs kurtuldu ve özgür Kudüs kuruldu. O gün nasıl bir çizgi çıkar kaleminizden.*

H.A.: Allahualem. “Elhamdülillah çizgisi” çıkar inşallah.

D.T.: *Belki çeyiz gibi bir kenara koymak gerekiyor, niyetlenmek gerekiyor.*

E.E.: *Demet Hanım büyük bir ümitle “Elhamdülillah çizgisi çizip kenara koyun” diyor.*

E.E.: *Sizi çizgilerle tanıdık, sonra çizginin üzerine farklı edebiyat ürünleriyle çıkageldiniz. Bu ürünler çizginize bir derkenar, bir şerh çabası mıydı? Çizginin zaman zaman yetmediğini mi düşündünüz? Çizgi dışındaki edebiyatın diğer ürünlerini ortaya koymanın arkasındaki gerekçe nedir?*

H.A.: Bu kadar farklı ifade türleri varsa bu şu demektir; biri yetmiyor, diğerleri de yetmiyor. Yetmediği

için hepsi var. Hatta hepsi de yetmiyor, durmadan arayış içindeyiz. Ben tecrübe etmeden bunu bilebilirdim miydim, bilemezdim. Bilirdim ama ifade edebilir miydim, edemezdim. Çünkü ortaya bir şeyler koymuş olmak gerekir. Şimdi en azından çizgi ve yazı bağlamında bir şeyler söyleyebiliyorum çünkü ikisini de tecrübe eden biriyim. Bu da bana zaman zaman soruluyor. Hatta çizginin imkânları mı daha yüksek yazının imkânları mı daha yüksek gibi. Unutamadığım, Feridüddin Attar'ın tezkiresinde Ebubekir Şibli'den aktardığı bir ifade vardır. Küçük bir ifade: “İlim gibi ibare, marifet gibi işaretir.” der. Bu beni o kadar rahatlatmıştı ki, ilmin, yazıyla mukayyet olması gereken her şeyin dili yazı olmak zorunda,

çünkü onunla ifade edebiliyoruz. Bunun dışında marifetin, hünerin, sanata dair ne varsa onun dili de işaret, semboller olmak zorunda. Bir tasavvuf insanı bunu söylüyor. Diyelim, bin küsur zaman yıla yakın önce söylüyor, Batı bunun rüyasını bile görmezken. Biraz da şöyle bir şey var, bu günlerde çok dilime doluyorum, burada tekrar söylemeden yapamayacağım herhalde. Bazı yanlış bilmelerin, yanlış bilgilerin rüzgârına bir kaptırıyoruz kendimizi, bütün insanlığa, insanlığın bütününe baktığımız zaman bu daha net görünüyor. Onları doğruymuş gibi en kıymetli hazinelerimizi, enerjilerimizi har vurup harman savuruyoruz onların peşinde. Oysa saçma sapan şeyler o peşinde koştığımız şeyler. Mevlana şöyle diyor: Gizli gizleri söylüyor yanık ney, yanık ney, yanık ney. Nedir ney? Can dudağının busesi öptüğü şey, öptüğü şey, öptüğü şey. Şimdi ben bunu şöyle anlamaya çalışıyorum: Hikâye mi diyoruz, roman mı diyoruz, siyaset mi diyoruz, düşünce mi diyoruz, çizgi mi diyoruz? Ne diyorsak o şey, o şey, o şey. Yani bilmek istediğimiz şeyi bize açıklayan ne varsa o araçların tümünü böyle görmek lazım. Bunların birinin diğerine üstünlüğü var. Ben niye yazdım, çizgi yetmedi mi? E yetmedi. Yazdığım zaman tamamlandı mı? Hayır tamamlanmadı. Yazı da o açığı kapatmıyor. Yazı başka bir imkânı sağlıyor ama yazmaya başladığım zaman önce Müşahedat'ı şey yapmıştım. Bocurgat, Çıdam Yayınları'ndan çıkmıştı ilk. Arka kapak yazısına kısa bir biyografi girdim. İsmet Abi sen yazıver falan demişti İsmet Abi'ye gösterdim. Fakat sonra Bocurgat ve Gece Yürüyüşü başka bir yayınevinden Çıdam kapandıktan sonra çıkacakken o yayıncı benden biraz daha farklı bir arka yazı istedi. Ben de sabah sana getireyim falan demiştim. Ertesi

gün geldiğinde bak başının çaresine dedi. O aldı başını gidiyor. Gitti gitti Müşahedat oldu. Öyle başladı. Yoksa bile isteye başladığım bir şey değildi. Sonrasında toplumsal bir takım beklentiler, çalkantılar, benim tepkilerim bu şeyi doğurdu. Örneklendirir misiniz dersiniz örneklendiririm fakat uzar.

E.E.: *Şiirle, romanla, edebiyatın farklı türleriyle uğraşanların hayatını bir yerinde ekranla, sinemayla, perdeyle de meşgul olduğunu görüyorsunuz. “Şöyle bir film olmasını istiyorum, bunun senaryosunu yazabilirim hatta bunu çekmek istiyorum” şeklinde sizde de bir heyecan var mı?*

H.A.: Kesinlikle, ben onu çek genel anlamda alıyorum, kesinlikle cevap olsun diye söylüyorum. İslam'ın serüveninin, çağın en keskin ve etkili dili olan sinema dili ile anlatılması gerekiyor, bu bir. Bunu rahmetli Yücel Abi'ye söyledim, Yücel Çakmaklı'ya, ahir ömründe dedim bak bu senin boynunun borcudur. Genç, yetenekli Müslümanları etrafına topla, bir şey oluşturun. Dünyada Müslümanların içinden çıkan bir Akkad vardı, dünyadan gitti Allah rahmet etsin, yerli ölçekte de sen varsın bak sen de yaşlandın. Böyle bir şey yap falan demiştim çok heyecanlandı. Sonra da şunu demişi “ya dedi ben haftaya köşke gidiyorum. O zaman Abdullah Bey cumhurbaşkanı.

Cumhurbaşkanı'nın sinemacılara bir daveti var dedi. Orada Abdullah Bey ile bunu konuşacağım falan dedi. Ama ömrü vefa etmedi sonrasında da zaten görüşemedi çok kısa bir süre sonra vefat etti. Sırf sinemanın değil edebiyatın da böyle bir şeyi olduğunu öteden beri yazı yazmazken de arkadaşlara ısrarla söyledim. Neredeyse kavga edecek kadar rahmetli Ramazan Dikmen. Sıkıştırdım hatta. Biz İslam'ı bir tip olarak edebiyatımıza sokmamız lazım. Sen S... hocayı yazmıyorsun daha ne yazıyorsun falan dedim. Salih hocanın vefatını yazmıştı. Vefatı ile ilgili. Devamında da ben tepkisel şeyler yaptım. Mesela masallar yazdım. Keloğlan masalları bir banka istedi. Peki dedim bir masal hazırladım. Sonrasında acayip bir talep oldu, gündem oluştu falan. Binbir sürahi masalını ben onların şeyi için yazdım, kabul ettiğim yayınevi bankanın şeyi olan arkadaş, “böyle böyle bir şey yaşadım. Radyoda bir röportaj dinledim. Editör bize gelen dosyalarda ne kadar maşallah, inşallah Allah Allah varsa biz onu dosyada kırmızı ile çiziyoruz. Dosyadan atıyoruz. Türk çocuklarının bunlarla şartlanmasının önüne geçiyoruz falan. İstanbul radyosunda bir konuk onu söylüyor. O arkadaşımız bunu anlatmıştı. Bilgisayarın başına oturduğum zaman kafamda hep şeydir, hayatın bize göre anlamını yorumladım. Sonrasında mecliste bir olay oldu. Bülent Ecevit bu kadına “Haddini bildirin” dedi.

“ BEN NİYE YAZDIM, ÇİZGİ YETMEDİ Mİ? E YETMEDİ. YAZDIĞIM ZAMAN TAMAMLANDI MI? HAYIR TAMAMLANMADI. YAZI DA O AÇIĞI KAPATMIYOR. YAZI BAŞKA BİR İMKÂNİ SAĞLIYOR AMA YAZMAYA BAŞLADIĞIM ZAMAN ÖNCE MÜŞAHEDAT'I ŞEY YAPMIŞTİM. ”

Merve Hanım meclisten atıldı falan. Onun üzerine insanın hakikatle sınanmasının masalı olan İncili Çevre Masalı'nı yazdım. Aynı zamanda bu kendi entelektüel maceramızın da masalı olsun dedik. Sonra insanın kendisiyle sınanmasının masalı olan Ayna Masalı'nı yazdım. Sonra bir evrim düşüncesi ülkede hortlatıldı yeniden. Vehbi Dinçer'ler zamanında bir şey olmuştu Milli Eğitim Bakanlığıken. İnsanın Hz. Adem' den geldiğine ilişkin bir paragraf, bir bilgi müfredata girdi diye yer yerinden

**“ TRT 1'DE HERKÜL
DİYE BİR DİZİ
YAYINLANIYOR.
YABANCI DİZİ.
HERKES AĞZI AÇIK
SEYREDİYOR. YİNE
TRT'DE ÇOCUKLAR
İÇİN DE BİR ÇİZGİFİLM
YAYINLANIYOR.
HE-MAN DİYE BİR
ÇİZGİFİLM. BÜTÜN
ÇOCUKLAR AĞZI
AÇIK İZLİYOR.
HE-MAN'IN BİR
BAŞLANGIÇ NÂRÂ'SI
KI BESMELEDİR O
LİTERATÜRÜMÜZDE.
ONA KARŞI
GÖLGELERİN GÜCÜ
ADINA. EYLEMİNE
BÖYLE BAŞLAR,
SAVAŞINA BÖYLE
BAŞLAR KAHRAMAN.
YA HANİ BİZ
EYLEMİMİZE ALLAH'IN
ESİRGEYEN VE
BAĞIŞLAYAN ADIYLA
BAŞLIYORDUK.
”**

oynamıştı. Neredeyse dini darağacına çekmeye kalktılar. Onun üzerine o maymun masalını, yani insanın sapmayla sınanmasının masalını yazdım. Sonrasında insanın cennet ve cehennem ikilemiyle melek ve şeytan ikilemiyle hayatta sınanıyor oluşunun masalı olan Elmas Yüzük Masalı'nı yazdım. Orada bunu kapattım derken başka bir şey oldu. O başka bir şey de şudur: Türkiye'de Simyacı yayınlanıyor. Simyacı çok satıyor. Yazar Türkiye'ye davet ediliyor. Oyunlaştırılıyor, sahneleniyor vs. Kitap liste başı gidiyor durmadan. Simyacıyı okuduğunuz zaman bir Müslüman olarak tepki göstermemeniz mümkün müdür? Yani şu anlamda diyorum. Coğrafya sizin coğrafyanız. Konunun geçtiği coğrafya. Endülüs, Fas vs. İnsanlar sizin insanların. Hikâye bambaşka bir hikâye. Endülüslü çoban kilisede bir rüya görüyor. O rüyanın peşine düşüyor. Fas'a gidiyor. Tabiri caizse bir âlime geliyor. Soru soruyor. Bu arada işte Müslümanların kasabalarından geçiyor, yurtlarından geçiyor. Kuleler var. Kulelerde şarkı söyleniyor. Şarkıyı duyan insanlar kadın erkek dansa başlıyor. Kule dediği minare, şarkı dediği ezan dans dediği namaz. Gidiyor işte o şeyhin ya da âlimin kızıyla Fatima'yla gayrimeşru ilişki yaşıyor. O da ona sorusunun cevabını veriyor, simyacı. Böyle bir kurgu böyle bir şey o kadar çok satıyor ki her yerde dünyada ve bizde. Ama sizin çocuklarınız Müslüman çocuklar. Hiç kimse itiraz etmiyor. Şimdi, bir çalışma daha var o günlerde popüler olan. Onun üzerine bu Esrarname geliyor. Bir tepki olarak değil ama bir ihtiyaç olarak bunun yazılması lazımdı. Yazan arkadaşlara diyoruz. Kimse kalem oynatmıyor. Bu masadaki arkadaşlarımız da kalem oynatmadılar. TRT 1'de Herkül diye bir dizi yayınlanıyor. Yabancı dizi. Herkes

ağzı açık seyrediyor. Yine TRT'de çocuklar için de bir çizgifilm yayınlanıyor. He-man diye bir çizgifilm. Bütün çocuklar ağzı açık izliyor. He-man'ın bir başlangıç nârâ'sı ki besmeledir o literatürümüzde. Ona karşı gölgelerin gücü adına. Eylemine böyle başlar, savaşına böyle başlar kahraman. Ya hani biz eylemimize Allah'ın esirgeyen ve bağışlayan adıyla başlıyorduk. Herkül dizisinde o Yunan Mitolojisinin bütün şeyleri var. Ya bunlar bizim anlatılarımızda var. Sadece bu gün oturup anlatmıyoruz. Sahipkiran'ı onun üzerine yazdım. İki sene biri şunun romanını yazsın dedim. Hamzaname okumalarını da yapmışım, elimin altında. Herkes söylüyor kim yaparsa elimde notlar duruyor. İki sene sonra dediler ki “Ya onu sen yaparsın ya.” Sonra anladım ki kısmeti olan yapabiliyormuş. Şimdi peşinden Bin Hüseyin'i de yazmış oldum. Bu çalışmalardan Keloğlan Masalları, Esrarname, Sahipkiran, Bin Hüseyin sinemacı gruplarla atölye çalışması olarak yapıldı, değerlendirildi yıllarca. Senaryo çalışmaları yapanlar, deneyenler oldu. İki yıl oluyor mu bilmiyorum ama iki yıla yakın bir zamandır da bir grup genç sinemacı arkadaşla biz Cumartesi'leri Keloğlan Masalları'nı, Esrarname'yi ve Sahipkiran okumasını yaptık. Sahipkiran'la ilgili son bir oturumumuz kaldı. Peşinden Bin Hüseyin var. Başka kimler neler yapıyor bilmiyorum. İslam'ın birikimi sinema diliyle anlatılmalı. Üstelik onu Yücel abiye de söylemişim. Hollywood'la Dünya Sineması hikâye anlatmayı bitirdi. Başka bir hikâye kurmaya, başka bir hikâye anlatmaya uğraşıyor. Oysa bizim hikâyât geleneğimiz var, kıssa geleneğimiz var, menâkıb geleneğimiz var. Bu insanlık camiası içinde bize ait bir gelenek, Müslümanlara ait bir gelenek son derece bakir. Bunların bu gün çağın

muteber gülleriyle yeniden üretilip anlatılması gerekiyor.

E.E.: *Türkiye’deki dindarların, İslamcılarının, imam hatip neslinin kültür ve sanat alanında eksik kaldığı, insan yetiştiremediği sıklıkla söyleniyor şu an. Bununla ilgili tedbirler de alınmaya çalışılıyor. Birtakım yeni projeler, bütçeler oluşturulmaya çalışılıyor. Siz dindarların Türkiye’deki kültür, sanat, edebiyat serüvenine ne diyorsunuz? Daha keskin önerileriniz var mı?*

H.A.: Yok. Keskin, zayıf ben işin o tarafında değilim de, kimseye de bir şey söylemiyorum. Ama şunu diyorum. Kim adam yetiştirmekten falan bahsediyorsa, onlar kendileri yetiştirilmiş adamlar değildir bir kere. Bizi kimse yetiştirmede. Yani “Gel ben seni yetiştireyim” falan bunlar çok inanca şey... Bunlar teşvik edilecek, bu gayretler mümkün-

se ödüllendirilecek, önü açılacak. Ama yaparsa o kendisi yapacak. O insanları şey yapacaklar. Şimdi nasıl imam hatip, başka okul, ilkokul falan filan ya ben şunu derim bir bakana ya da öğretmene ayırmadan “Sen öğretmen misin kardeşim? 25 yıl bu mesleği yapıyor musun? İdealist misin? O zaman bir yeteneği keşfetmeye bak.” Öğretmen değiller. Sen keşfetmiyorsun, sizin keşfetmediklerinizi başkaları, egemenler keşfediyorlar. Dünyaya egemen olanlar o çarkı alıyor onları, sana karşı şey yapıyor. Bütün mesele bu. Önünü açın, imkân sağlayın. O insanlar kendisi olsun. Şimdi, sen beni yetiştireceksin. Benim yeteneğim, istidadım bu. Bir; sen öncelikle bu yeteneğin bu istidadın adamı değilsin. Sen beni nasıl yetiştireceksin? İki; hadi bu istidadın adamısın, üstadısın. O zaman sen beni nasıl yetiştireceksin? Kendin gibi yetiştireceksen, kendi kalıplarını

dayatacaksen sen tam tersine beni hapsedeceksin. Kendinin devamı olarak beni şey yapacaksın. Ki doğrusu odur. Sen bendeki yeteneğe bak, kendi tecrübelerinden istifade etmeme müsaade et, önümü aç. Bu yöntemi bulmak gerekiyor. Şimdi bunu bir kuruma, bir bilmem neye falan pas edip sürekli... Yani ben bir yerde hoca olsam, güzel sanatlarda şurada, burada... Emek veriyor isem o genç insanlara, onların her birine, kendi tecrübelerimi bir kalıba dökerek sunacağım ve onların bu kalıpların içerisine girmelerini isteyeceğim. Onlar da kendileri olarak kesinlikle buraya sığamayacaklar. Şimdi benim istediğim biri olarak oraya dökülecekler, ne kadar şey olursa orada o kadar onları başarılı bulacağım. Ama bu başarı mıdır? Benzer bir cevap vermiştim. O da orada bir anekdot anlattı. “Abi, dedi. Hayattayken Fazıl Hüsnü’ye röportaja gitmiştim. O da benzer bir

şey anlattı bana, dedi. Olay şu, Fazıl Hüsni'nün bir yeğeni var, öğrenci. Bir gün hoca bir ödev veriyor. Fazıl Hüsni'nün şiirini yorumlamalarını istiyor. Tahlil etmelerini istiyor, öğrencilerden. Ev ödevi olarak. Yeğen, çok seviniyor bu işe. Dayısının şiirini yorumlayacak diye. Dayısından aldığı yazacak, en yüksek puanı alacak. Bunun hesabını yapıyor. Geliyor, dayısından yardım istiyor. Adam da yapıyor ama en düşük puanı alıyor. Yani, bu başka bir şey. Öğretmen, ya sen yeteneği keşfet, onu doldurmaya kalkma. Önünü aç. Biz istiyoruz ki, bizim çocuklarımız, bizden sonraki nesiller bizi geçsin. Ya Ebrar niye senin sınırlarına gelip, dayansın, aşmasın? Geçsin ki Müslümanlar ilerlesin. Torunların seni on kat geçsin, geçmeli. Bizim çocuklarımız bizden daha güzel Müslüman olsunlar.

D.T.: *Benim de aslında tam bu öğrenci yetiştirmeye ilgiliydi sorum. Çünkü gençlerle bazen sohbetlerimizi oluyor. "Ben de çizmek istiyorum, Hasan Aycın'la tanışmak istiyorum, ders veriyor mu?" gibi sorular oluyor. Onlara cevap olsun diye, "Hasan Aycın Atölyesi" diye bir atölye çalışması olacak mı? Gençlere böyle bir müjde var mı gelecekte? Gençleri çizgi alanında teşvik etmeyi düşünüyor musunuz?*

H.A.: Yok, yani böyle hazır klişeler yok. Hiç kimseyi teşvik etmiyorum. Fakat yetenekli olanlar varsa, bu işte sabit karar olacaklarsa, onlarla ben kendi bilgimi ve tecrübelerimi paylaşmayı şey yapıyorum. Şimdi masada Ebrar var, Veysel var. Veysel bu konuda benden yardım istese "Hani bakayım ne var? Ne yaptın?" falan derim. Bundan sonra yapacağım, kusura bakma. Ebrar derse, Ebrar'a ya ben beni bırakın. Evet, yani yetenek ondaysa onda. Ama ben ona da şöyle yap, böyle

yap demem. Onu ben yapıyorum, benim yaptığım gibi yap demem, dememek zorundayım. O kendi ne yapacaksa onu gösterebilir, ortaya koysun, onunla paylaşırız. Şimdi bu yöntemi yapıyoruz. Bazı genç arkadaşlarla, hatta daha gençlerle, yaşlılarıyla vs. ama zorlu bir yol sürdürmekte zorlanıyorlar. Onları şöyle yapıyoruz; ben etrafımdakilere diyorum, "O insanlara ilk elemelerinizi yapın, sen asıyla irtibat kurabilirsin" diyeceğim. O benimle irtibat kursun ya da sen burada biri var de, biz onunla irtibatlaşırız. Görürüz, bakarız. Ondan sonra ne yapmış o güne kadar, ne yapmak istiyor, onu dinlerim ben. Sonra, şu anda bir şey var, mümkün olduğunca çalışmalardan bir tanesini alıyoruz. Bak işte bunda böyle var, şunu şöyle yapsaydın daha iyi olurdu gibi falan bunu yeniden çalış diyorum. Çalışıyor, geliyor. Bu defa o çalıştığının üzerinde konuşuyoruz. Bazen bu bıkırtıcı olabiliyor, ama hep o çalışma üzerinden gidiyoruz. Ben ona diyorum ki "Sakin bu şeylerini atma, eskizlerin hiçbirini atma, nereden nereye geldiğini kendin görürsün." Bir kere bunu yaptıktan sonra en sonunda "Evet, bunu yayınlayabilirsin, istersen dergilerden biriyle ben konuşayım." Gidiyorum, bunu açık açık yapıyorum. Nazımımızın geçtiği yerlerde. Ama ondan sonrasında o insan artık kendisi götürebilecek bir seviyeye geliyor. Benim en büyük korkumsa şu; bir insanın yetişmesi değil, yetişememesi. Emeği verirsin, o insan yarın yanlış bir şey yaparsa, benim asıl korkum odur. Bu yüzden çok rahat değilim. İşte biz, öyle bir yöntemle götürüyoruz. Ebrar üzerinden konuşuyoruz çünkü Ebrar'la biz geçen konuştuk, onun çalışmalarına bakacağız. Tabi, babana da söyle falan dedik. O yüzden seni burada masaya yatırdık, senin üzerinden konuşuyoruz.

E.E.: *Köyde bir hayatınız var, burada ağaçların, çamurun, toprağın, bitkilerin, sebzelerin arasındasınız. Bir de İstanbul'da bir yaşantınız var. Bu yılın iki farklı yaşam şekli, iki farklı ortamı, sizin için ne anlama geliyor?*

H.A.:Yapay şeylerden hep uzak kaldım. Sanıyorum o çocukluğumdaki çok keskin çocukluk günlerimin izlerinden mütevellit böyle oluyor. Ben ne köylüyüm, ne şehirliyim. Ne İstanbulluyum, ne Balıkesirliyim. İstanbul'a geldiğim zaman yeryüzüne ilişkin bir algı kırılması oldu bende. O zamana kadar İstanbul gidebileceğim bir yer, rahat edebileceğim bir yer. İstanbul'a geldiğim zamansa arkasında yer bırakmayan bir şehre geldiğimi, artık dünyada gideceğim, geleceğim, göreceğim bir yer olmadığını falan düşündüm. Şimdi yani orada da hayatımız az çok biliyorsun bir köylü gibi yaşıyorum falan. Burada da bir şehirli gibi yaşıyorum. Bu ayrımlara girmiyorum, çok şey yapmıyorum. Bu yanıyla beni çok etkilemiyor ama bir de fiziki şartlar var tabi. Burası köydür hakikaten, orası da şehirdir. Efendim burada imkânlar uzaktır, orada çok yakındır falan. Orası çok gürtütlüdür, burası çok tenhadır vs. bunların benim ritmimi etkilememesi lazım. Etkilememesi için çaba sarf ediyorum.

D.T.: *Hangisi daha çok tetikliyor ama?*

H.A.: Şu var, Yahya Kemal'e sorarlar ya "Ankara'nın nesini seversin?" hikâyesi. Aslında Balıkesir'e gelse, Balıkesir'in nesini seviyorsun deseler de aynı cevabı verirdim. Yani, "İstanbul'a dönüşü güzel" derim. Çok güzeldir hem de. İstanbul kendini hep özleten bir yerdir. İstanbul dediğin zaman benim İstanbul'um

yalnız şeydir, altını çizerek söylüyorum; Cağaloğlu, Beyazıt, Eyüp Sultan, Üsküdar'dır. Efendim Kadıköy değil midir, efendim Bakırköy değil, efendim yok hayır ya, benim için buralardır. Buraların olmadığı bir İstanbul benim İstanbul'um değildir.

D.T.: *Gençliğinizden izler olduğu için mi?*

H.A.: O yürüyemediğim zamanlarda beni dünyaya bağlayan, bu geniş, büyük dünyaya bağlayan benim olduğum yere tam da bana özel olarak getirilen haberlerdir. Özellikle de Hacca gidenlerin döndüklerinde anlattıkları şeyler. O zaman karayoluyla gidiliyordu tabii. Yani Bursa, İstanbul, Urfa, Konya, Bağdat, Nəcəf, Kerbela, Şam, Kudüs, Mekke, Medine. Benim yeryüzüm böyle bir yeryüzü. Çocukluğumdan şeyim buydu ve hatta Mustafa Kutlu'nun sorusuna cevap verirken bunlar benim çocukluk günlerimde cennetin yolu üzerine kurulmuş şehirlerdi falan. Ayşe Hanım'ın çok hoşuna gitmişti. Allah rahmet eylesin. "Ya Hasan bunu film yapalım" demişti. Şimdi büyüdüm, bu yaşa geldim. Artık torunlarım var o yaşlarda. Onlar hatta "Bana geçmişi anlat dede." falan diyorlar. Ben yine aynı bakıyorum. Yine benim için, benim medeniyetimin başlangıcı olan şehirler, bizim cennetimizin yolunun üzerindeki şehirlerdir.

M.C.: *2018'de sizden yeni bir eser var mı?*

H.A.: O tür şeyleri konuşmak son zamanlarda sıkıntı vermeye başladı. Ama ben her defasında bu tuzağa düşüyorum. Onu da itiraf edeyim. Bitmeyen bir roman var, inşallah o biter ve yayınlanır. Ve inşallah bir de albüm var.

V.B.: *Bir çizgi çizmenin zaman değeri nedir? Bir çizgi çizeceğimiz zaman konuyu belirleyip oturup bir defada çiziyor musunuz, yoksa çizgiye başladıktan sonra bitmiyor başka bir zaman devam ediyor musunuz? Yoksa bazen oturup benim çizgi çizmem lazım deyip, kendiliğinden çıkıyor mu?*

H.A.: Benim notlarım vardır, ajandamda falan. Şimdi seri çizgi üretimimiz varsa ayda ortalama yirmi çizgi çiziyorsam diyelim, şimdi mesela burada otururken de benim kafamda bazı çizgiler oluşmuş olabilir. Ben onları unutmamışsam not alırım. Sonra sen bir telefon edersin, "Biz yarın baskıya giriyoruz, dosya konumuz şu." Yani böyle bir tempo içerisinde çizgi çizmem lazım benim. Düzenli olarak ve o dergiler, gazete hiçbirini benim yüzümden aksamaması lazım. O zaman ben ona bakarım, çizerim atarım çarpıyı ben bunu çizdim diye. O çizilmiş bir çizgi olur. Bu son zamanlarda böyledir. Önceden böyle miydi? Böyle değildi. Aklıma geleni çizme-

**KONULAR GELİR,
TAKILIR, DAYANIR
BÖYLE. YAKANI
BIRAKMAZ.
GÜNLERCE,
AYLARCA, YILLARCA
BAZI KONULAR
SENİNLE BİRLİKTE
GEZER, DOLAŞIR.
EN SONUNDA BİR
GÜN ÇİZERSİN DE
RAHATLARSIN.**

ye çalışıyor idim. Kendi çizgi süzgecimden geçirerek. Çizmem lazım dediğim bir şey varsa, onun yayınlanacağı bir dergi, bir gazete yoksa da onu çizerdim yani. O bir saatte de çizilebilir. 10 günde, 15 günde tamamlanmış çizgiler de olabilir. Yani çok sürmüş çizgiler de vardır. Çünkü geçen yıllar içerisinde ben sadece çizgi çizen biri deyimi de kazanmak zorundaydım. İşlerim falan da vardı. Onların içerisinde işlerinizi de aksatmadan yapmanız gereken bir şeydir. Bir de işin başka bir boyutu var. Senin soruna gelince, işin bir de görülmeyen tarafı var. Konular gelir, takılır, dayanır böyle. Yakanı bırakmaz. Günlerce, aylarca, yıllarca bazı konular seninle birlikte gezer, dolaşır. En sonunda bir gün çizersin de rahatlırsın. Bir de işin bu tarafı var. Yani o da işte bir saatte de çizilebilir, bir haftada da çizilebilir. Nitekim benim baktığınızda, "Hasan abi bunu bir saatte çizmiştir ya" diyeceğiniz çizimlerim de vardır, "Hakikatten bunu bir haftada çizmiş" diyebileceğiniz çizimlerim de vardır.

E.E.: *Ama herhalde en zoru size bir konu verip bu konuyla ilgili çizim istenmesi.*

H.A.: Mümkün olduğunca onları en başta kabul etmemeye çalışıyorum. Hatta şunu yapıyorum. Bakın, tamam, saygım var. Dosya konusu, özel sayılar vs. bana bildirin, önceden bir bileyim. Ama yetiştiremezsem serbest çizgi veririm kabul ediyorsanız.

D.T.: *Demek ki şiire daha yakın o zaman. Herhangi bir konuda makale isteyebilirsiniz, bir metin isteyebilirsiniz ama şiir siparişi veremezsiniz.*

H.A.: Herhalde, şiir yazmadığım için bilemiyorum.

DUYARLILIK

AZİZ MAHMUD HÜDAYİ'DE BİR YENİ ZAMAN EBU HUREYRE'Sİ

ENES ARAS

Yazar

Görev yaptığı Üsküdar'daki Aziz Mahmud Hüdayi Camisi'nin kapılarını sokak kedilerine açarak, İslam dininin şefkat ve merhametinin en güzel örneklerinden birini sergileyen imam Mustafa Efe, bu örnek davranışıyla hem cemaatin hem de sosyal medya takipçilerinin takdirini topluyor.

İmam Mustafa Efe, cemaatin çektiği fotoğrafların sosyal medyada yayınlanmasının ardından Türkiye'den ve yurt dışından çok sayıda kişinin ilgi odağı oldu ve "kedi dostu imam" olarak anılmaya başlandı.

Efe'nin sokak kedilerine caminin kapılarını açması, vaaz verirken dahi onlara şefkat göstermesi, Avrupa basınının da ilgisini çekti. Hatta sosyal medyada paylaşılan bu fotoğraflar bazı gazete manşetlerinde "İslamofobi'yi yıkan kareler" olarak yansıtıldı.

Sabah ezanıyla camiye giren, namaz sırasında etrafta dolaşan ya da bir kenarda kıvrılarak uykuya dalan hatta yavrularını tek tek minbere taşıyan kediler, cemaat tarafından da benimsendi. İmam Efe'nin, camideki kedilere gösterdiği şefkati gözlemleyen ve hayvan sevgisi üzerine verdiği vaazları dinleyen bazı vatandaşlar da kedi fobilerini yendi.

"BİR MÜSLÜMAN, BİR YILANA DA MERHAMET GÖSTERMEYE MECBUR"

Efe, yaptığı açıklamada, kedilere gösterdiği şefkatin sadece kendi-

siyle sınırlı bir durum olmadığını, herhangi bir Müslüman'ın da böyle davranması gerektiğini söylüyor.

Geçmiş medeniyete bakıldığında, şefkat ve merhamet merkezli örneklerin görüldüğünü belirten Efe, Eminönü Yeni Cami, Eyüp Cami, Fatih Cami'sinin avlularında güvercinlerin bulunduğunu ve insanların bu güvercinlere sadaka mahiyetinde yem ikram ettiğini, hatta bir ülkeden bir başka ülkeye göç ederken yaralanan göçmen kuşların tedavisini üstlenen Göçmen Kuşlar Vakfı'nın dahi kurulduğunu aktardı.

Hazreti Muhammed'in, kedinin necis olmadığı, insan gibi bir konumda olduğunu, hatta konuyla alakalı "Kedi insan gibidir. Kedinin yediği artıktan yenir, içtiğinden içilir" buyurduğunu dile getiren Efe, şöyle diyor:

"Peygamber Efendimiz abdest alırken kedinin biri geliyor su içmek için. Peygamber Efendimiz abdest alacağı o tastaki suyu kediye ikram ediyor. Kedi suyu içtikten sonra Peygamber Efendimiz aynen abdeste kaldığı yerden devam ediyor. En çok hadis rivayet eden rabilerden Ebu Hureyre, aslında farklı isimle bilinen bir zat. Peygamber Efendimiz, bir gün bu zatın elbisesinin içinde hareketlerin olduğunu görüyor ve diyor ki 'Bu nedir?'. Bu zat da bir yavru kedi çıkartıyor elbisesinin içinden. Peygamber Efendimiz bu zata 'Kedicik Babası' diyor ve Ebu Hureyre ismiyle bilinir hale geliyor."

Her Müslüman'ın bir işe başladığında, Kur'an-ı Kerim okumadan

önce veya hayırlı bir iş için yola çıktığında "Rahmet eden" manasında "Bismillahirrahmanirrahim" dediğini belirten Efe, ayrıca şunları belirtiyor.

"Rahmet eden Rabbimizin kulluyuz. Aynı zamanda alemlere rahmet olarak gönderilen bir Peygamberin ümmetiyiz. Böyle bir Allah'a kul, böyle bir Peygambere ümmet olan bizim, rahmet ve merhamet göstermememiz düşünülemez. Rahmet ve merhametin merkezi, o süs hayvanları olarak ifade edilen, evlerde bakılan hayvanlar veya bu şirin kediler değildir sadece. Bir Müslüman, bir yılana da merhamet göstermeye mecbur. Bakın başka bir dünya yok ya da başka sistemlerde başka hayvanlar yok. Demek ki bu dünyada bunlar bizim etrafımızdaysa, Allah bunları bize zimetlemiş. 'Ey kulum, sen akıl ve mantık sahibi insansın. Bunlarsa şefkat ve merhamete muhtaç, iç güdüleriyle hareket eden canlılar. Ben bu canlıyı sana zimetliyorum' diye buyurmuş. İslam'da bitkiye karşı da şefkat ve merhamet vardır."

"İSLAM, ŞEFKAT VE MERHAMET DİNİDİR"

"Peygamber Efendimizin, bu konudaki uygulamalarına, hayatına bakıyoruz, şefkat ve merhametin zirvesi. Canlılar içerisinde bir hayvanın eğer memesi sağılacaksa, sağacak kişinin turnaklarına dahi önem gösterilirdi. 10 bin kişilik orduyla Mekke'nin fethine gidiliyor. Ordunun geçeceği güzergâh üzerinde bir köpek yavrularını emzirmekte. Peygamber

“Peygamber Efendimiz, ibadet eden ancak yerdeki haşeratı bile yemesine müsaade etmediği kedisini aç bırakarak ölmesine sebep olan bir kadının cehennemlik, aç ve susuz bir halde çölün kumlarını yalayan kel bir köpeği sulayan günahkar bir kadının ise cennetlik olduğunu ifade eder. Aslında bu şu demektir; sizin şefkat ve merhametinizin, ibadetinizin içini doldurduğu mahiyeti vardır. Siz şefkat ve merhamet sahibiyse, demek ki Allah’ın Rahman ve Rahim unvanından istifade eden bir kulsunuz.”

Efendimiz o anne köpeğin başına bir sahabe diyor ki sakın ha ordu köpeği rahatsız etmesin, diğer taraftan geçsinler diye. Şefkat ve merhametin zirvesi.”

Hazreti Muhammed’in (asm) alemlere rahmet olarak gönderilmesinin sadece insanlara değil, bütün canlılara da rahmeti getirdiğini belirten Efe, şunları anlattı:

“Cahiliye döneminde uçan kuşlar canlı hedef haline getirilirdi. Bazı hayvanların, bazı uzuvları canlı canlı kesilir ve o şekilde yenirdi. Et hayvanda taze kalsın düşüncesiyle hareket edilirdi. Yani insan hakkı ve hayvan hakkı diye bir şey yok. Hatta Akif’in ifadesi çok güzeldir, o günleri bize anlatır; ‘Sırtlanları geçmişti beşer yırtıcılıkta/Dışsız mi bir insan, onu kardeşleri yerdı’. Sadece insan olarak düşündüğünüzde müthiş bir vahşet var. Sadece adları vahşi değil, yaptıkları vahşet, dolayısıyla vahşi denmişti. Peygamber Efendimizin o merhamet ikliminde, o merhamet eğitimi içinde vahşet dolayısıyla adları vahşi olan bu insanlar, yıldız şahsiyetler hali-

ne geldi. Hazreti Ömer, adaletiyle bilinen, bugüne kadar adaletiyle gündem olan sahabe-i ikram efendilerimizden, aynı zamanda yıldız şahsiyetlerden bir tanesidir.”

“ŞEFKAT VE MERHAMET DİNİNİN, VAHŞETLE ANILIR HALE GELMESİ...”

Mustafa Efe, “Şefkat ve merhamet dininin, bugün aslında vahşet ile anılır hale gelmesini açıkçası anlamak pek mümkün değil” diyerek, şunları söyledi:

“O yüzden bizim dinimiz, sadece bu şirin kediciklere, evimizde beslediğimiz hayvanlara değil kainattaki bütün canlılara şefkat ve merhamet göstermemiz gerektiğini ifade eder. Çünkü bunlar bize zimmetli. Cenab-ı Hak, bu canlılar yerine de bizi yaratabilirdi. Biz insan olarak dünyaya gelmek için en ufak bir dilekçe sunmadık. Allah bizi lütfen insan olarak yarattı. Bu canlıların yerinde de olabilirdik, bir bitki olarak da dünyaya gelebilirdik. Madem ki Allah bizi lütfen insan yarattıysa, insan olmanın sorumluluğunu fark etmek lazım. O yüzden şefkat ve merhamet tek taraflı değil, İslam’ın güler yüzü, tebessüm eden yüzüdür.”

İMAM EFE, ŞEFKAT KONUSUNDAKİ BİR HADİSİ ŞÖYLE AKTARDI:

“Peygamber Efendimiz, ibadet eden ancak yerdeki haşeratı bile yemesine müsaade etmediği kedisini aç bırakarak ölmesine sebep olan bir kadının cehennemlik, aç ve susuz bir halde çölün kumlarını yalayan kel bir köpeği sulayan günahkar bir kadının ise cennetlik olduğunu ifade eder. Aslında bu şu demektir; sizin şefkat ve merhametinizin, ibadetinizin içini doldurduğu mahiyeti vardır. Siz şefkat ve merhamet sahibiyse, demek ki Allah’ın Rahman ve Rahim unvanından istifade

eden bir kulsunuz. Alemlere rahmet olarak gönderilen bir Peygambere layık bir ümmet olduğunuzun da ifadesidir. Cenab-ı hak bizleri insan olarak yarattıysa, insan olarak kalabilmek için şefkat ve merhamete ne kadar muhtaç olduğumuzu bir kez daha görmüş oluyoruz.”

“İSLAM HUKUKU'NDA KEDİ PİS DEĞİLDİR”

Mustafa Efe, camideki kedilerin hem namaz hem de vaaz sırasında huzuru bozmadan cemaatle birlikte olduğunu, camiye kirletmediklerini ifade etti. Cemaatin de kedilere sevgi ve saygı gösterdiğini anlatan Efe, hatta kedi fobisi olan vatandaşların bu şefkat ve merhamet içerisinde bu fobilerini yendiğini belirtti.

“Cami içinde kedi olur mu?” şeklinde soruların geldiğini anlatan Efe, “İslam hukukunda kedi pis değildir, necis değildir, dolayısıyla camide de evde de olur. Peygamber Efendimizin bu uygulamalarını görmekteyiz. Peygamber Efendimiz, ‘Kedi ev halkındandır’ diye buyurmaktadır. Camimizde aslında kediler bizimle iç içe, burası kedi barınağı olacak şekilde ayarlanmış değildir. İçeri giren kedilerin cemaatimizin huzurunu bozmadan beraberliğini görmekteyiz. Cemaatimizin de kedileri dışarı çıkarmak için en ufak bir gayreti yok. Hatta kedi fobisi olanların bu fobilerini yendiğine şahitlik etmekteyiz” şeklinde konuştu.

“İSLAMOFOBİYİ KIYAN KARELER...”

Sosyal medyada kedilerle birlikte yayınlanan fotoğraflarının sadece Türkiye’de değil, dünya basınında da ilgi gördüğünü, Fransa ve Alman basınına ile diğer basına bakıldığında sanki İslam yeniden keşfediliyor gibi bir durum oluştuğunu, hatta bazı gazete manşetlerinde

“İslamofobi’yi yıkan kareler” olarak yansıtıldığını aktaran Efe, “İşin öz kısmına baktığımızda İslam’ın özü bu zaten. İslam şefkat ve merhamet zaten. İslam bunun dışında başka bir şey değil. Bu aslında ne kadar vebal içinde olduğumuzu bize gösteriyor. Dünyanın her bir köşesindeki insana, İslam’ın şefkat ve merhamet merkezi olduğunu ifade etmemiz ve bu konuda bizim ne kadar büyük mesuliyet içinde olduğumuzu bir kez daha bu kareler anlatmış oldu” diye konuştu. Bu karelerin, dünyanın İslam’a, rahmete ve merhamete ne kadar muhtaç olduğunun da bir ifadesi olduğunu dile getiren Efe, şunları kaydetti:

“Günümüzde İslam, çok farklı vahşetlerle anılır hale geldi. Açıkçası bunu da tam manasıyla anlamak mümkün değil. Çünkü bu din rahmet ve merhamet dini. Hep İslam’ın güler yüzü dünyaya hakim olmuş. İnsanların yüzlerinin gülmesi için bir çaba ve gayret var. Cenab-ı Hak, yarattığı insana bir hedef koyuyor. Diyor ki; ‘Kulum sana cennet ve cemalim var iyi bir kul olursan’. İyi bir kul olmak aslında Kurani

bir hayat yaşamak. Kurani bir hayat yaşamak da rahmet ve merhamet merkezli. Kuran insanı insan eder, adam eder, cennetlik eder. Kurani bir yaşantının dışına çıktığımızda aslında rahmet ve merhametin dışına çıktığımızı da fark etmekteyiz. Kur’an-ı Kerim’i çok farklı okuyanlar ve değerlendirenler olabilir ama Cenab-ı Hak’kın bizlere en büyük ikramı ve bizi muhatap kabul ettiği en büyük kitaptır Kur’an-ı Kerim. Şefkat ve merhametin aslında merkezinin Kurani bir hayat olduğunu da bu şekilde görebiliriz.”

İslam hukukunda kedi pis değildir, necis değildir, dolayısıyla camide de evde de olur. Peygamber Efendimizin bu uygulamalarını görmekteyiz. Peygamber Efendimiz, ‘Kedi ev halkındandır’ diye buyurmaktadır.

NE KADAR İMAN O KADAR KUDÜS

A. ALİ URAL

Yazar, Şair

Her şehrin kıvılcımları vardır hatırladıkça hafızalara düşen, Kudüs'ün yüzlerce yıldır sönmeyen yangını. Öyle bir beldedir ki burası gören de yanar, görmeyen de. Lut gölüne 24, Akdeniz'e 52 kilometre uzakta gösterir haritalar oysa kalbimizin dibindedir. Deniz seviyesinden 747 metre yüksekteymiş, ah kimseler bilmez asıl yüksekliğini. Kudüs üzerinde bir Kudüs daha olduğuna inanılır, kim bilir kaç Kudüs var Kudüs içinde. Ad değiştirerek yaşasa da binlerce yıldır kimliğinden haberdardır âlem. Urusalim de diyen olmuştur ona Yeryusalem de; bizim mukaddes Kudüs'ümüzdür o. Hristiyanlar ve Yahudiler için de kutsaldır gerçi; "adalet yurdu", "inananlar şehri", "barış şehri", "doğruluk şehri", "Allah'ın şehri" diye sıfatlar eklerler önüne. Fakat zalimdir insan, nur şehrinin ardında karanlıklar

biriktirir.

Kur'an'da bir şehir ismi olarak geçmez Kudüs. Bir şehirden daha fazla bir şeydir o. Kâh "el-Mescidü'l-Aksâ"dır adı geçen (İsrâ, 1) kâh "mübevee sıdk" (Yûnus, 93) ve "el-arzû'l-mukaddese" (Mâide, 21). Fahreddin er-Râzî'ye sorarsanız şehrin de içinde olduğu Filistin toprakları kastedilmiştir bu tabirlerle. Kim bilir belki de Kudüs büyüyen bir varlıktır sınırlarının çizilemediği. Ne kadar iman o kadar Kudüs. Kimi âlimler Kudüs'ün sınırlarını "Gözün ulaştığı yer"e dayandırmışlardır, kimileri "Şam sınırı"na. "Fırat suyuna kadar"dır hududu diyenler de olmuştur, "İçinde lâ ilâhe illallah Muhammedür Resûlullah, denilen topraklara dek," diyenler de. İşte bu son tanımdır kalbimi coşkun ırmakların yatağı yapan. Dünyanın neresinde bir Müslüman varsa, Kudüs'ün sınırları oraya uzanır.

AH, KAÇ KERE ATEŞE VERİLMİŞTİ KUDÜS, KAÇ KERE TAŞ TAŞ ÜSTÜNDE KALMAMIŞTI. İSRAİL KRALLARININ PUTPERESTLİĞİ, HALKIN HAZPERESTLİĞİ NELER GETİRMIŞTİ ŞEHRİN BAŞINA.

Tarihçiler Bronz Çağı'na dek süredursun izlerini, onun paha biçilmez madeninden ehl-i kalp haberdardır yalnız. Kible olmuşsa bir şehir daha ne olsun, gökyüzündendir cevheri. Hz. Ali (ra), "Yeryüzünün ulusu Kabe'den sonra Beytü'l-Makdis'tir. Taşların ulusu Hacerü'l-Esved'den sonra Sahra taşdır," dediğini nakleder Hz. Peygamber'in (sav); Ebu Hureyre (ra) "Hakk Teâlâ Kur'an'da dört dağa and içer: Tîn'e ve Zeytûn'a andolsun. Sinâ Dağı'na andolsun, bu güvenli şehre (Mekke'ye) andolsun ki, biz gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık" (Tîn, 1) dediğini.

Tîn, Şam Dağı'dır; Zeytûn, Zeytâ Dağı Kudüs'te. Tur Dağı'dır, Tûr-u Sînîn. Güvenli şehir Mekke de dağlardan ibaret. Dağ var dağ var! İnsanın en güzel biçimde yaratıldığını söylerken üzerine yemin edilen dağlar kim bilir nasıl dağlardır. Layık olsaydık konuşurlardı bizimle. Anlatırlardı hikâyelerini. Ne diyordu görküllü Mevlana: "Layık olana taş ve kerpiç konuşur." O hâlde sürelim bineğimizi binek sürülecek üç kutsal yerden Kudüs'e. Mahşer ve menşer yerine. O ki kıyamet günü insanlar toplanacak orada, biz şimdiden toplanalım. O ki terazi orada kurulacak, biz hesabımızı yapalım şimdiden. Sayısız

günahımız var madem, iki rekât namaz kılalım. Yetmiş bin meleğin duasına karışsın dualarımız. Her sevabımız elli binle çarpılsın. Ah, kaç kere ateşe verilmişti Kudüs, kaç kere taş taş üstünde kalmamıştı. İsrail krallarının putperestliği, halkın hazperestliği neler getirmişti şehrin başına. İşte Babil kralı Nebukadnezar şehri kuşatıyor. Aç kalıyor Kudüs, sonra ateşe veriliyor. Mabretler ve duvarlar yerle yeksan. Elli yıl harabe hâlinde kalıyor Kudüs. Fakat yine herkesin gözü onda; önce Persler ardından Makedonyalı Büyük İskender, sonra Mısırlı Ptolemaioslar, ardından Selevkoslar... Yunanlılar ilahlarının heykelleriyle dolduruyorlar Kudüs mabetlerini. Makkabi isyanları çıkıyor bu yüzden ve Helenistik dönem bitiyor. Bu kez de Pompeus işgal ediyor Kudüs'ü ve şehrin duvarlarını yıktırıyor. Hayır, bitmiyor çilesi şehrin. Crassus var sırada mabedi yağmalayan. Sonraki işgalciler Partlar. Nihayet bunca tahripte sonra Herod şehri alıp imar ediyor ve yeniden yapıyor mabedi. Romalılar geri mi kalsın, onlar da İmparator Hadrien zamanında harabeleri üzerinde putperest bir şehir kuruyorlar Kudüs'ün. Asırlarca yaşıyor Colonia Aelia Capitolina adını verdikleri bu şehir. Hz. Süleyman'ın yapıp

sonrasında birkaç kez yeniden inşa edilen mabetlerin yerine Jüpiter Capitolina'ya adadıkları bir tapınak yapıyor ve yasaklıyorlar Yahudilere şehri. Ta ki Konstantinos'un devri gelinceye kadar. Hz. İsa'nın ölüm fermanını veren İmparator ve annesi bu kez Hristiyan olup Zeytin Dağı'nda ve Hz. İsa'nın çarmıha gerildiğine inandıkları mevkide kilise inşa ediyorlar. Ancak Süleyman Mabedi'ni inşaaya yanaşmıyorlar bir türlü. Mabet Müslümanların Kudüs'ü fethine kadar harabe hâlinde kalıyor.

Her yer harabedir fetihten önce. Mamur gibi görünse de harabedir. Müslümanlar bir şehri yıkmak için değil, imar etmek için kuşatırlar çünkü. Bu kez komutanları Ebu Ubeyde b. Cerrah, Kudüs'ü aslına döndürmek için orada, aslına tevhide yani. Yıl 638. Kırk bin Müslüman fetih için işaret bekliyor. Kudüslüler teslim olmayı kabul ediyor ancak halifenin gelmesini şart koşuyorlar anlaşma yapmak için. Ve Hz. Ömer geliyor Kudüs'e Hz. Peygamber'in fetih müjdesini gerçekleştirmeye. Patrik Sophronios şehri Ömer'e teslim ediyor. Ne kadar bekledi Kudüs bu ana tanık olabilsin diye. Hayır, yağmalanmıyor şehir; yakılıp yıkılmıyor. Canına kastedilmiyor kimsenin. Aksine canlanıyor

Kudüs; din ve ibadet hürriyetiyle nefes alıyor yeniden.

Bir cami inşa edilmesini emrediyor Ömer Kudüs'te, kadı olarak tayin ettiği Ubâde b. Sâmî'ten halka İslâm'ı öğretmesini. Sonra nöbeti Hz. Osman devralıyor. Silvan bahçelerinin gelirlerini vakfediyor şehrin yoksul halkına. Sahabiler ve onları izleyen Müslümanlar akın akın ziyarete geliyor Kudüs'ü. Orada yaşıyor ve toprağına karışıyorlar sonunda. Emevîlerin vakti geliyor sonra. Abdülmelik ve oğlu Velîd, Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa'yı inşa ederek gönlünü alıyor Kudüs'ün. İslâm mimarisinin en güzel eserlerinden oluyor

Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa. İki kapı daha açılıyor surlardan şehre. Yeniden yapılıyor yollar. Dahası bir darphane kuruluyor Kudüs'te. Abbasiler mi? Başkentleri Bağdat olsa da Kudüs'ü ziyaret etmekten geri durmadılar. Her ziyaretlerinde imar ettiler mabetleri, özellikle de Mescid-i Aksa'yı. Halife Hârûnürreşîd Kral Charlemagne'ın şehre bir kütüphane kurmasına ve ziyaretçiler için misafirhaneler yaptırmasına izin verdi. Halife Memun Harem-i Şerif'e yeni kapılar yaptırdı. Halife Muktedir-Billah'ın annesi de bu hayrı dört yeni kapıyla bereketlendirdi. Kapılar çoğalsa da asıl kapıları âlimleriydi şehrin. On birinci yüzyıl ilim ocaklarının art arda tuttuğu bir zaman dilimi armağan etti Kudüs'e. Süfyân es-Sevrî, Leys b. Sa'd, Evzâi, İmam eş-Şâfiî, Râbia el-Adeviyye, Bişr el-Hâfi ve Serî es-Sakatî ilimleriyle şehrayine çevirdiler Kudüs semalarını. Fâtımîler'in bir asırlık hakimiyetlerinde Kudüs sınavını verdikleri söylenemez. Tıp alanındaki gelişmeleri saymazsak bu dönemden ne Müslümanlar hoşnut oldu ne de diğer dinlerin mensupları. Bedevi kavgalarının nüksettiği, maddi ve manevi depremlerin yaşandığı hastalıklı bir zaman parçasıydı bu. 1016'daki depremde Kubbetü's-Sahra, 1033'teki depremde Mescid-i Aksa zarar gördü

ve Halife Zâhir el-Fâtımî tarafından yenilendi. Dönemin hanesine yazılacak müspet işlerden biri de şehrin surları ve kalelerinin elden geçirilip tamir edilmesiydi.

Sonunda Türkler tanıştı Kudüs'le ve yirmi beş yıl onlardan soruldu bu kutsal belde. Selçukluların efsanevi komutanlarından Atsız b. Uvak 1071 yılında Kudüs'ün hâkimi olmuş ve Abbasi halifesinin yanı sıra Sultan Alparslan adına hutbe okutmuştu. Atsız'dan sonra Kudüs'ü idare eden Artuk b. Eksük, 1079 yılında Kudüs'e yeni bir cami yaptırmış, ölümünden sonra sırasıyla oğulları Sökmen ve İlgazi yönetimi devralmışlardı.

Kudüs'e Türklerin hâkim olduğu bu dönem ilmin de kök saldığı mübarek bir mevsimdi. Şâfiî, Hanefî ve Hanbelî medreseleri kurulmuş, İslâm dünyasının dört bir yanından âlimler akın etmeye başlamıştı Kudüs'e. İçlerinde Endülüs'ten gelen İbn Ebû Rendeka et-Turtuşî, Tus'tan gelen Ebû Hâmid el-Gazzâlî ve İşbiliye'den gelip şehri üç yıl ilmiyle bereketlendiren Ebû Bekir İbnü'l-Arabî de vardı. Ancak ehl-i sünnetin bu ilim ırmağının önüne set çekilmekte gecikilmedi. Halep Selçuklu Meliki Rıdvan b. Tutuş'la, Şam Selçuklu Meliki birbirine düşünce Fâtımîler Kudüs'ü yeniden ele geçirdiler. Bu, bir yıl sonra şehrin Haçlılara teslim olacağı anlamına geliyordu.

Müslümanlar ne zaman kardeş olduklarını unutsalar büyük belalar çaldı kapılarını. 7 Haziran 1099 öyle bir gündü işte. Aynı kibleye yönelenler birbirlerini düşman bellerken asıl düşman üç yıllık bir yürüyüşten sonra ulaştığı Kudüs'ü seyrediyordu en yüksek tepesinden. Montjoie / Sevinç Tepesi adını verdiler bu tepeye ne hazin! Ordugâhlarını surların dibinde kurdular ne acı! I. Haçlı Seferi'nin amacına ulaşabileceği hiçbir Müslü-

Müslümanlar ne zaman kardeş olduklarını unutsalar büyük belalar çaldı kapılarını. 7 Haziran 1099 öyle bir gündü işte. Aynı kibleye yönelenler birbirlerini düşman bellerken asıl düşman üç yıllık bir yürüyüşten sonra ulaştığı Kudüs'ü seyrediyordu en yüksek tepesinden.

manın aklına gelmiyordu oysa. Surlar sağlamdı ve vali İftiharuddevle, kuşatmaya karşı bütün tedbirleri almıştı. Fakat Yafa Limanı'na dört İngiliz, iki Cenova gemisinin yanaşmasını engellemeye yetmedi bu hazırlıklar. Haçlılar'ın ihtiyacı olan bütün savaş gereçleri yığılmıştı kıyıya. Hücum kuleleri ve merdivenler dayanmıştı surlara 13-14 Temmuz gecesi. Öğle saatlerinde Çiçek Kapısı'nı soldurdu Haçlı ordusu ve surları aştı. Şehre girenler Sütunlar Kapısı'nı Haçlı askerlerine açınca beş hafta direnen Kudüs düştü. (23 Şaban 492 / 15 Temmuz 1099) Müslümanlar, en güvenli yer olarak gördükleri Kubbetü's-Sahra ve Mescid-i Aksa'ya sığındılarsa da düşman komutan Tankred'in saldırısı sonucu teslim olmaktan başka çareleri kalmadı. İşgalcilerin bayrağının Kubbetü's-Sahra'ya çekilişi huzur ve güven günlerinin sona erdiğini gösteriyordu. Malları yağmalanırken canlarını kurtarabileceklerini düşünen Müslümanlar, güney mahallelerine kaçtıysa da hazin son yeniden karşılarna çıktı. Bu seferki celladın adı Toulouse Kontu Raimond de Saint Gilles'di. Vali İftiharuddevle'yi Dâvud Kalesi'nde kuşatan Kont, kule karşılığında canlarını bağışlayacağını söyleyince direniş çözüldü. Vali ve yanındaki Müslümanlar, Kudüs'ü terk eden tek Müslüman grup olarak tarihe geçti.

Şehirden ayrılan bu mahzun insanlar, bir gerçeğin de kanıtıydı. Halife Ömer'in merhametli ve adil tavrına karşın, Hristiyanların vahşeti. Bu öyle bir vahşetti ki alevleri sadece Müslümanları değil, onlarla aynı acıyı paylaşan Yahudileri de sardı. Uçsuz bucaksız bir kan gölü daha Müslüman haritasına çizildi. Bir Haçlı olsa da tarihçi olduğunu unutmayan Fulcherius, Arapların yuttukları altınlara sahip olmak isteyen Haçlıların dünya hırsıyla

onları delik deşik ettiğini ifşa etti. Altının parıltısıyla başları ve gözleri dönen Haçlılar, girilmedik sokak, uğranmadık ev, öldürmedik Müslüman bırakmadılar.

Bir metafor değil, gerçek bir kızıl ırmak aktı Kudüs sokaklarında. Haçlıların ayakları kanla boyanırken mabetler de nasibini aldı bu yağmacılıktan. Camiler yıkılıp yerlerine kiliseler yapıldı. Fakat hiçbir zaman kilise sayısını yeterli bulmadı vandallar. Yağma haberleriyle tahtlarında ağızları sulanan Avrupa kralları daha fazlasını istiyordu çünkü. Daha çok kilise, daha çok haç, daha çok Hristiyan damgası olmalıydı kutsal topraklarda; daha önce başka bir dine ev sahipliği yapmamış gibi arındırılmıydı İslam'dan belde.

Haçlı denince akla gelen ilk şey elbette şövalye tarikatlarıdır. En azılı Müslüman düşmanı olarak bilinen bu birlikler, Kudüs'ü elden geçirerek ona yeni –ve tabii ki Hristiyan- bir çehre kazandırdı hızla. Kubbetü's-Sahra'nın zirvesine bir haç dikildi; Miraç'ın olağanüstü kanıtı olan kayanın üstüne bir mihrap çakıldı. Fakat tehlike bitmiş miydi? Kudüs'ü ele geçirince

Haçlıların susuzluğu bitmiş miydi? Elbette hayır. Haçın gölgesi bir kez düşmesin yeryüzüne, bir leke gibi gitgide yayılacak, sıra tabii ki en yakın "kâfir" topraklara gelecekti. Bunu çok iyi bilen Müslümanlar, zilletten bir an önce kurtulabilmek için atağa kalkmakta gecikmedi. İmâdüddin Zengi, Hristiyanlar için kutsal bir gün olan Noel arifesi yani 24 Aralık 1144'te Urfa'yı fethedince bölgedeki Haçlı Kontluğu'nun ölüm fermanını imzaladı. Büyük hayallerle kurulan ilk Haçlı devleti

*Bir metafor değil,
gerçek bir kızıl ırmak
aktı Kudüs sokaklarında.
Haçlıların ayakları
kanla boyanırken
mabetler de nasibini
aldı bu yağmacılıktan.
Camiler yıkılıp yerlerine
kiliseler yapıldı. Fakat
hiçbir zaman kilise
sayısını yeterli bulmadı
vandallar.*

tarihe gömüldü böylece. Hristiyan dünyası büyük bir telaş ve korkuyla harekete geçti. Almanya ve Fransa kralları birlikler gönderip Şam'ı kuşattırmaya çalıştılsa da sonları hezimet oldu.

Haçlılar için en tehlikeli isim Suriye'nin hâkimi Nureddin Zengî'ydi ve Mısır'ı ele geçirdiği takdirde Kudüs'te dengelerin değişmesi kaçınılmaz olacaktı. Nitekim korktukları başlarına geldi Haçlıların. Mısır, Nureddin Zengî'nin hükmüne girince ne yapacaklarını bilemediler. Şam'a giden bir kervanın yolunu kesmeye kalkınca bir ismin sabrını taşırdılar: Selahaddin Eyyubî. Öfkelenen sultan, Kudüs krallık ordusunun kâbusu oldu bir anda. Görkemli bir hücumla onları perişan etmekle kalmadı, Eyyubî Taberiye, Akkâ, Nablus, Yafa, Sayda, Beyrut, Cübeyl, Askalân, Gazze kalelerini hızla zaptederek Müslümanların yüzünü güldürdü yeniden. Kısa sürede elli iki şehir fethedilmiş, sıra Kudüs'e gelmişti. Selahaddin Eyyubî'nin 20 Eylül

1187'de Kudüs önünde kurduğu karargâh, bölgede yeniden ezan sesi işitilene kadar kaldırılmadı. Şehir kısa sürede ele geçirilince yeni bir insanlık dersi verildi Avrupa'ya. Halkın, cüzi miktarda fidye ödemesi karşılığında şehri güven içinde terk etmesine izin veriliyordu. Bu fidye erkekler için 10, kadınlar için 5, çocuklar için 2 dinar olarak belirlenmiş, parası olmayan binlerce kişi hiçbir şey talep edilmeden serbest bırakılmıştı.

583 yılının bir cuma günü Selahaddin Eyyubî Kudüs'e girdiğinde, Miraç kandiliydi. Yükselişin yeni bir şekliydi fetih. Seksen sekiz yıl süren Hristiyan hâkimiyeti sonlandırılırken mihraba gömülen taşın intikamı da onunla özdeşleşen Miraç kandilinde alınmış oluyordu. Mescid-i Aksa yeniden camiye çevrildi yani aslına. Kudüs, Hristiyan yönetimine ilk geçişinden 145 yıl sonra yeniden Türklere teslim edildi. Bunun anlamı huzur ve imarıydı şehrin.

Kudüs için dönüm noktalarından biri de 1516 yılıydı. Yavuz Sultan Selim, Mercidabık Savaşı'nın ardından Kudüs'ü devletin sınırlarına kattı ve Osmanlı tam dört asır onu can parçası bilip üzerine titredi. Her Osmanlı sultanı, tahta geçer geçmez yapacağı imar faaliyetleri içine bu kutsal beldeyi alıyordu. Yalnız mabetleri değil su şebekelelerini, çeşmeleri, vakıf ve imaretleri kapsıyordu bu imar.

Avrupa'ya gelince, hiçbir zaman umudunu kesmedi Kudüs'ten. 1798 yılında Mısır'ı işgal eden Napolyon, bir an için Avrupa'nın kalbini sevinçle çarptırmış fakat tehlike Müslümanlar tarafından savuşturularak kursaklarında bırakılmıştı sevinç.

Ne yazık ki yapılan anlaşmalar gereği, Hristiyanlar hâlâ söz sahibiydi bu topraklar üzerinde. Kudüs'ü gözden çıkarmamıştı Batı. Askeri

güçle olmuyorsa diplomatik yolla varlıklarını sürdürmeliydiler bölgede. Nitekim İngiltere 1838 yılında ilk konsolosluğunu açtı Kudüs'te. Diğer ülkeler geri kalamazdı bu siyasetten. Prusya, Avusturya, Rusya ve Fransa'nın kervana katılmasıyla misyonerlik faaliyetleri de alevlenmeye başladı kutsal beldede. O tarihe kadar İstanbul'da bulunan Grek-Ortodoks patriği de şehre taşınmakta gecikmedi.

Bu tarihten sonra Kudüs, Avrupa'nın satranç tahtasına döndü. Osmanlı'ya kin ve intikamla bakan Avrupa devletleri Kudüs'ü İslam hâkimiyetinden çıkartmak için yarışmaya başladılar. Bu yarışın başını çeken İngiltere yepyeni ve sinsî bir planı yürürlüğe koydu bu sefer: Bölgeye Yahudiler yerleştirilecekti.

Bundan sonra gayriresmi olarak kaybedildi Kudüs. Yahudiler, yavaş yavaş dalgalar hâlinde bölgeye yerleştirilirken yerli halkla yeni gelenler arasında çatışmalar kaçınılmaz oldu. 11 Aralık 1917'de İngiliz askerleri Kudüs'e girince 1200 yıllık Müslüman hâkimiyeti sona erdi. II. Abdülhamit'in gayretlerine rağmen Siyonizm ve Yahudi göçü önlenemedi. Durdurulamayan bu gelişmeler sonunda İsrail Devleti resmen Filistin topraklarında kuruldu. (1948)

Kudüs'te kılınacak iki rekât namaza neden bu kadar büyük bir değer biçildiğini anlayabilmek için, tarihin izini sürmek gerekir. Mekke'ye çevrilineye kadar kiblegâh olan topraklarda kıyama dururken taşı hatırlamalı; niyetlenirken sürgün edilen halkı hatırlamalı; eller kaldırılırken Selahaddin Eyyubî'nin merhametini hatırlamalı; tekbir getirilirken Resulullah'ın (sav) Miraç gecesi imamlığını hatırlamalı; secdeye kapanırken bir gün yeniden "Allahuekber" denileceğini hatırlamalı.

Kudüs için dönüm noktalarından biri de 1516 yılıydı. Yavuz Sultan Selim, Mercidabık Savaşı'nın ardından Kudüs'ü devletin sınırlarına kattı ve Osmanlı tam dört asır onu can parçası bilip üzerine titredi. Her Osmanlı sultanı, tahta geçer geçmez yapacağı imar faaliyetleri içine bu kutsal beldeyi alıyordu.

KUDÜS

NİZAR KABBANİ

Ağladım tükeninceye kadar gözyaşlarım
Namaz kıldım sönünceye dek kandiller
Usanincaya kadar rüku ettim
Muhammed'i sordum sende kaybolan
Ey Kudüs, ey nebilerin çıktığı şehir

Ey Kudüs, ey şeriatler feneri
Ey parmakları yanan güzel çocuk
Hüzün var gözlerinde, ey iffet şehri
Ey Resulün uğradığı bahçe
Kaldırımlarında hüznün var
Minarelerinde hüznün var
Ey Kudüs, ey karalara bürünen şehir
Kim çalacak çanlarını Kıyamet kilisesinin
Pazar sabahları
Kim taşıyacak çocuklara oyuncakları
Yılbaşı gecesinde

Ey Kudüs, ey hüznünler şehri
Ey gözlerinden kocaman yaşlar akan
Kim durduracak düşmanları
Üzerine çullanan, ey dinlerin incisi
Kim silecek kanları duvarlarından
İncil'i kim kurtaracak
Kim kurtaracak Kur'an'ı
Kim kurtaracak Mesih'i kendisini öldürenlerden
İnsanlığı kim kurtaracak

Ey Kudüs, ey şehrim
Ey Kudüs, ey sevgilim
Yarın, yarın çiçek açacak limon
Sevinecek yeşil sümbüller ve zeytin
Gözler gülecek
Geri dönecek göçmen güvercinler
Tertemiz yuvasına
Ve geri dönecek çocuklar oynamaya
Buluşacak babalarla oğullar
Ey memleketim
Ey barış ve bereket şehri

Çeviren: İlyas Altuner

ÂKİF EMRE'NİN BENZERSİZLİĞİ

İmam-ı Azam'dan hareketle söyleyeceksek, Âkif Emre, kendisine iktidardakiler tarafından tevdi edilen, hatta edilmesi muhtemel bütün makamları sergilediği aykırı tavırla elinin tersiyle iterken, dahası, böyle şeylere karşı tavrını "teklif dahi edilemez" diyebileceğimiz bir yerde konumlanırken, elbette bu tercihin onu ne çeşit yoksunluklara, yalnızlığa ve pozisyona götüreceğinin bilincindeydi.

VEYSEL BAŞAR

Yazar

Galiba çoğumuzun zihninde şöyle bir kabul var: İktidarın da iyisi, kötüsü vardır. Özellikle de modern iktidarın elbette. Tıpkı televizyona yüklediğimiz değer

gibi: Televizyon aslen iyidir; sadece bazı yayınlar kötüdür. Batı'da, özellikle de Amerika'da, daha 60'ların sonuna gelmeden ilk ciddi televizyon eleştirisinin nüvelerini görebilmekteyiz hâlbuki. Televizyonda yayımlanan

şeylerden yahut yayımlanma anlayışından hareket eden değil, bizzat televizyonun mantığından, dilinden, dönüştürme gücünden hareket edilen eleştirilerdi bunlar. Biz hâlâ televizyondan hayır üretmeye devam ediyoruz elbette.

Bir hükmetme aygıtı olarak, bir kurum vasfıyla iktidarın, özellikle de modern iktidarın biza-tihi kötü sayılması gerektiğini söylemiş bir zihin bizim 250 yıllık tarih dilimimizde var mı acaba? Onun varlığını reddetmeyen, anarşist bir edayla onu ortadan kaldırmaya da gayret etmeyen ama devlet ve iktidar mekanizmalarını, ısrarlı bir eleştirel tavırla bir çerçeveye, belirli ilkelere davet eden, yoldan sapılma ihtimali belirlediğinde tekrar doğru yolu işaret etmeye gayret eden bir anlayış...

Siyaset dünyası için uzun soluklu, ışığını söndürmeme gayretindeki bir deniz feneri istikrarı.

FARKLI BİR TAVIR

İmam-ı Azam'dan hareketle söyleyeceksek, Âkif Emre, kendisine iktidardakiler tarafından tevdi edilen, hatta edilmesi muhtemel bütün makamları sergilediği aykırı tavırla elinin tersiyle iterken, dahası, böyle şeylere karşı tavrını "teklif dahi edilemez" diyebileceğimiz bir yerde konumlanırken, elbette bu tercihin onu ne çeşit yoksunluklara, yalnızlığa ve pozisyona götürceğinin bilincindeydi. Hem siyasi birikimi, hem de akli ve bilgisi bu hususu kavramak için yeterliydi. Fakat o iktidar çarklarından da, o çarklarda yeralan kişilerden de uzakta

kalmayı, iktidarın nimetlerinden nemalanmamayı tercih etti.

Bu tercihte yalnız mıydı peki? Ne münasebet! Bir taze ölüyü anlamaya ve anlatmaya çalışırken abartmaya, ölçüyü kaçırmaya hiç gerek yok. Hepimizin bildiği gibi bu ülkedeki İslâmcılar'ın, sayıları çok olmasa da bir kısmı iktidara ve iktidardakilere muhalif. Şu veya bu sebeple... Haklı yahut haksız gerekçelerle. Nice iyiniyetlilerle birlikte, kendisinin dışlanmasını hazmedemeyenlerden tutun da, vatan hainlerine, vatana ihanet ettiğini bile kavrayamayacak sefillere, eski dava arkadaşlarının yozlaşmasını hazmetmekte zorlananlara değin geniş bir skalayı doldurmakta bu muhalif yelpaze.

MUHALEFETTE HAKKANİYET

Hem muhalif olmak, hem de adil ve dürüst kalmak... Hakkaniyeti kaybetmemek...

Ülkemizin sürüklendiği siyasi atmosfer için bu birbirine taban tabana zıt iki öğenin birarada zikredilmesi bir çeşit oksimoron sanki. Tıpkı 'ucuz ama kaliteli' iddiasındaki gibi. Sanki biri öbürünü dışlamak, bertaraf etmek, mecburen saha dışına itmek zorunda. Öyle değil hâlbuki. Ne ki yaşadığımız siyasi atmosferde böyle düşünmekte mazuruz. Yaşadığımız bütün deneyimlerden ve gözlemlediğimiz örneklerden hareketle böylesi bir sonuca ulaşmakta gayet haklıyız elbette ama bu kabul, aslında hakikatin hatırını incitmekte.

Hakikatin hatırı mı, dostun hatırı mı? Günümüz Türkiye'sinde çoktan tavanarasına kaldırılrsa da

aslen klâsik, bir o kadar da esaslı bir soru bu. Çünkü hayat bu. Yani bu bitimsiz gibi görüldüğü hâlde, her ân bitmeye hazır yaşantı süresinde dostun hatırı ile hakkın, hakikatin hatırının ne zaman, nerede ve hangi durumda karşı karıya geleceği, birbiriyle çarpışacağı bilinmez. Öngörülemez.

Kuşkusuz insanların tamamına yakınının, tarih boyunca bu soruya verdikleri cevap değişse bile uygulamada aldıkları tavır, zikretmeye bile değmeyecek kadar ortada. Galiba klâsik insan tavrı ile modern insanın olaylar, durumlar, kişiler ve olgular karşısındaki tavrını gayet keskin bir biçimde ayırabileceğimiz hususlardan birisi de burası: Menfaat devşirmeye devam edeceği dostunun, ahababının, tanıdığıının, hatta iş arkadaşının, işi düştüğü birinin hatırını mı önde tutmalı kişi yoksa hak bildiği şeyin mi?

HAK BİLDİĞİN YOLDA

Hak bildiği yolda yürümek çok zor. Çünkü kişinin bir yolu hak bilmesi başka, o yolun sahiden de hak olması daha başka şeyler. Yine de hak bilinen o yol çok taşlı, engebeli, çorak ve kurak. Yürüdüğüm için değil, o yolda yürüyen birilerini, 50 yıl boyunca pek az gördüğüm için biliyorum.

Diyelim ki bu dikenli, çivi döşeli, dar, ipince ve upuzun yolu yürümeye karar verdiniz; zeminin bütün o delik-deşik edici, can yakıcı niteliklerine rağmen üstelik. Derdiniz bitmiyor ki. Yol boyunca habire çekiştirir sizi eski yoldaşlarınız. İncinirsiniz.

Fakat bıkmaz da bu yolda yürürseniz, yolun sonunda sizi Âkif Emre olmak gibi bir makam bekler. Güçle ve iktidarla ilişki biçimi, sandığından çok daha önemli. Evet, “Bir insanın hakikatini ‘güç’le kurduğu ilişki belirler.” Bana ait değil bu cümle, merhum Âkif Emre’ye ait. Genç ve parlak nadir zihinlerden Deniz Baran’ın da işaret ettiği ve hafızamızı tazelediği bir Âkif Emre postulası. Kimilerinin burun kıvrıp zayıf bir özdeyiş düzeyine indirgeyeceği bu cümle, bu ülkede galiba pek fazla insanın kendisi için motto hâline getirmeyi bir ömür gibi durmuyor. Aynı zamanda bir garabet de barındırıyor içerisinde. Öyle ya, madem bir insanın hakikatini güçle, iktidarla kurduğu ilişki belirliyor, o hâlde gücü temsil eden iktidardan ve iktidardakilerden uzaklaşsın; olur, biter. Öyle değil işte. Asıl maharet, hem iktidarı, güç sahiplerini düşman bellememek, hem de ısrarla hak bildiklerini söyleyebilmek...

Aslına bakarsanız, muhalif olmak, kendi doğrularını, iktidarın tam zıddına konuşularak, hatta belki de öbür mahalleye geçip, eski mahallesini taşa tutmak, pek de zor bir tercih sayılmaz. Doğru, onun içerisinde de dışlanma, yoksayılma, görmezden gelinme, hatta belki kovuşturma, soruşturma ve hatta hapis bulunabilir. Peki ya Âkif Emre’nin tercih ettiği o dar kapıdan çıkılan yol?

UCUZ MUHALEFET VE HAYSİYET

Aslına bakarsanız, muhalif olmak, kendi doğrularını, iktidarın tam zıddına konuşularak, hatta belki de öbür mahalleye geçip, eski mahallesini taşa tutmak, pek de zor bir tercih sayılmaz. Doğru, onun içerisinde de dışlanma, yoksayılma, görmezden gelinme, hatta belki kovuşturma, soruşturma ve hatta hapis bulunabilir. Peki ya Âkif Emre’nin tercih ettiği o dar kapıdan çıkılan yol? İktidarın hazzetmeyeceği şeyler söylemekten geri durmayacaksınız ama aynı zamanda iktidarın da, içinde bulunduğunuz camianın da yanında ve yakınında bulunmaya devam edeceksiniz. Onlara karşı dururken dahi onları karşınıza almayacaksınız. Başka bir ifadeyle, karşı mahalledekilerin elinde oyuncak olmayacaksınız; onların düşmanca bakışlarını taşıyan eleştiri dilinden, şeytandan kaçır gibi kaçmayı başaracaksınız. Hem de bir ömür boyu.

Öte yandan, bu elim tercihinizin sizi sürükleyeceği ne kadar zarar ve ziyan varsa hepsine göğüs germekten de geri durmayacaksınız. Dik durmak, hak bildiğin yolda yalnız yürümek, küçülmek, esnememek, gevşememek, yalakalık etmemek, yaltaklanmamak... Ve aynı zamanda dostça, akli selimi muhafaza etme gayreti içerisinde, Sokrates’in kendisi için münasip gördüğü ifadeyle ‘bir at sineği gibi’ bütün ekâbiranın keyfini kaçırmaya devam edeceksiniz. Zarar görmeye devam edeceksiniz ama hak yolunuzdan da vazgeçmeyeceksiniz. Zarar görmeye devam edeceksiniz ama iktidara zarar vermeye yeltenmeyeceksiniz.

MAHALLENİN EKŞİĞİNİ SÖYLEMEK

Bir Hollywood senaryosundan, Âkif Emre’nin son yazısına atıfla söyle-

yelim, bir Marvel kahramanından bahsetmiyoruz. Birkaç gün önce toprağa verdiğimiz, bizim zamanımızda ama İmam-ı Azam’ın iktidara karşı tavrıyla yaşamaya gayret etmiş bir yazardan, bir ahlâktan bahsediyoruz.

Bu tavrın kıymetini dikkate alması gerekenlerin ona hak ettiği önemi verdiğini söylemek belki zor. Gelgelelim, mahallenin eşrafı ona kulaklarını tıkasa bile, belli ki mahalle ahali, zannedilenin tersine, ekâbiranın tam zıddı bir tavır içerisindeymiş meğer. Ömrü hayatı boyunca yalnız bırakılan Âkif Emre’nin, vefatının ardından garakedildiği bu teveccühün sebeplerinden biri de bu galiba: Mahallenin içinden, mahalle eşrafına eksiklerini hatırlatmak; karşı mahallenin bütün cazip cilvelerine prim vermeden üstelik. Dışarının cazip ve davetkâr bütün cilvelerine kanmadan, onların husumet dolu, kin kokan o yıkıcı diline bulaşmadan, içeride, iktidarın ve iktidardakilerin yanışında ama kendi vazifesini belleyen bir konum, bir yer... Handiyse ağız birliği edilmişcesine söylenen bir cümle: “Âkif Emre’nin yeri doldurulamaz.” Niçin doldurulamasın efendim? O insan değil miydi? Belki başka birçok konuda hepimizden fazla zaaf içerisindeydi. Hepimiz kadar insandı çünkü. Şimdi de göçtü gitti. Yeri boş.

Buyrunuz doldurunuz bakalım. Komşunun bahçesine geçip oradaki cephaneyi kullanarak bu tarafa taş atmadan, kendi bahçenizde kalarak, kendi evinizi, hareminizi, ismetinizi ve elbette bahçenizi muhafaza etmek için eksiklikleri, kusurları, adil ve ahlâklı bir edayla işaret etmeyi bir deneyin bakalım. Başka biri adına değil ama. Yalnız kalınca kaçmak yok ama. Vazgeçmeksizin, ahlânıp vahlanmaksızın, ömür boyunca siyasi eşhasa deniz fenerliği etmek makamı boş çünkü.

MESCİD-İ AKSA

MEHMET AKİF İNAN

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu.
Varıp eşiğine alnımı koydum
Sanki bir yeraltı nehri kaynıyordu.

Gözlerim yollarda, bekler dururum
'Nerde kardeşlerim' diyordu bir ses.
İlk kibleşi benim ulu Nebimin
Unuttu mu bunu acaba herkes.

Şimdi kimsecikler varmaz yanıma
Resulden yoksunum, tek ve tenhayım.
Rüzgarlar silemez gözyaşlarımı
Çöllerde kayıp bir yetim vahayım.

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür Müslüman'a selam diyordu.
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslâm diyordu.

Bir hesap sorma hareketi olarak;

UHiM

(ULUSLARARASI HAK İHLALLERİ İZLEME MERKEZİ)

YUSUF ŞAHİN

Yazar

Yaşadığımız çağ, hak ve hukukun, adaletin çokça konuşulduğu, ancak her zamankinden daha fazla bu alanların ihlal edildiği

bir yüzyıl olarak karşımızda duruyor. Özellikle “hak ve hukuk” kavramları en çok da yeryüzünü fesada uğratan küresel güçlerin ön keşif kolu olarak kullanılıyor bugün. İstikrarsızlığa ve sömürüye açık hale getirilmek istenen ülkeler bu kavramlarla manipüle edilip küresel ağların tuzağına düşürülüyor.

Dünyada adalet, barış ve huzurun temsilcisi olduğu iddiasındaki devletler, kendi çıkarları için ve “özgürleştirme” bahanesiyle milyonlarca masum sivilin yaşamını yitirmesine yol açan işgal ve soykırımlar gerçekleştiriyorlar. Tarihin acı sayfaları arasında yapılacak bir gezinti, soykırım suçunu işleyenlerin kim olduğunu bize hatırlatmaya yetecektir.

İşgal, iç savaş, yoksulluk ve salgın hastalıklarla felakete sürüklenen ülkelerde sürdürülen “insani yardım” kampanyaları, bir “yara sarma” vazifesi görse de, insanları ve coğrafyaları “yardıma muhtaç” hale getiren sebepleri ortadan kaldırmaya yetmiyor. İşgal ve katliamlara maruz kalan coğrafyaları yeniden ayağa kaldırmak insani bir

UHiM ULUSLARARASI
HAK İHLALLERİ
İZLEME MERKEZİ
INTERNATIONAL CENTER FOR WATCHING VIOLATIONS OF RIGHTS

erdemdir; ancak bu coğrafyaları kaosa sürükleyen uluslararası yapılara karşı mücadele etmek de sorumluluk ve vicdan sahibi insanların öncelikli görevi olması gerekiyor.

UHiM- Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi, hak ve hukuk kavramlarını asıl kavramsal çerçevesinden kopartmadan bu alanlarda yapılan tüm ihlalleri gözler önüne sermek, toplumsal bilinci arttırmak, hak ve adalet üzere bir dünyanın inşası için 2010 yılından beri faaliyet gösteriyor. Tüm dünyada hak ihlallerinin ulaştığı boyutlar, insanların en temel haklarından maruz bırakılmada varılan sonuçlar, UHiM’in kuruluş amacını her geçen gün daha haklı bir zemine oturtuyor.

Zira;

BM verilerine göre, dünyada insani yardım ihtiyacı 15 yıl içinde 12 kat arttı. 15 yıl önce yıllık 16 milyar dolar olan insani yardım ihtiyacı bugün 245 milyar dolara ulaştı. İnsani yardımların son yıllarda ciddi bir artış göstermesine rağmen “insani yardım” ihtiyacının da sürekli artış göstermesi,

bu alanda bir kısır döngü yaşandığını göstermektedir. Bu anlamda sorunların çözümü için öncelikle insanları yardıma muhtaç hale getiren yapılarla mücadele etmek gerektiği aşikârdır. UHİM, çalışmalarını bu anlayışla sürdüren bir sivil toplum kuruluşu olarak varlığını sürdürüyor. Canlı yaşamını ilgilendiren hemen her alanda, bir hak arama ve hesap sorma kültürünün oluşmasına katkı sağlamak amacıyla çalışmalar yapan UHİM'in, bu yaklaşımla sürdürdüğü faaliyet alanları şöyle özetlenebilir:

- Ticari bir endüstri haline gelen ve bir sömürü aracı olarak kullanılan EĞİTİM
- Kirli hesaplarla, acımasız uygulamalarla çıkar çatışmalarına kurban giden EKOLOJİ
- Uluslararası finans kurumları, çokuluslu şirketler ve lobilerin manipülasyonlarıyla EKONOMİ
- İhlalleri meşrulaştırma göreviyle hareket eden yapılanmalarıyla KÜLTÜR-SANAT

Küresel şirketler, uygulamalarıyla dünya üzerinde büyük ihlallere sebebiyet vermektedir. Yoksulluğun yaygın olduğu ülkelerde "istihdam imkânı yarattığı" söylemi ile düşük ücretli işgücünden sonuna kadar faydalanmakta, bu konuda uluslararası hukuku hiçe saymaktan çekinmemektedirler.

UHİM
www.uhim.org

• Korku politikaları ve propagandalarla şiddeti körükleyen, ötekileşmeye, kutuplaşmaya zemin hazırlayan, toplumsal hafızayı uyuşturan MEDYA

• İlaçtan kozmetiğe, tarımdan gıda sektörüne kadar insan hayatını hiçe sayan uygulamalarla SAĞLIK

• Küresel aktörlerin dünyaya nizam verme iddiasıyla terör estirdiği SİYASET ve HUKUK

• Farklılıkların öne çıkarılarak bir ayrışma ve çatışmaya dönüştürüldüğü TARİH ve TOPLUM

UHİM, zikredilen bu alanlarda başlıca şu çalışmaları yapıyor:

- Batılı devletlerin ihlal karnelerini çıkarıyor.
- Uluslararası kuruluşların yapılarını ve uygulamalarını sorguluyor.
- Küresel devlet, kurum ve şirketlerin ihlallerini raporluyor.
- İşgal ve siyasi müdahaleleri yerinde gözlemliyor.
- Uluslararası kültür-sanat kurumlarının manipülasyonlarını deşifre ediyor.
- İslamofobi ve ayrımcılıkla mücadele ediyor.
- Yoksulluğun sebeplerini tartışmaya açıyor.
- Yayınlarımızla ihlalleri belgeliyor, hak arama bilincinin oluşması için eğitimler veriyor.
- Rapor ve basın bildirimleri hazırlıyor, salon organizasyonları tertip ediyor.
- Sosyal medya kampanyaları ile hak ihlallerine karşı mücadele ediyor.

UHİM- Uluslararası Hak İhlalleri Merkezi'nin çalışmalarından haberdar olmak, faaliyetlere katkı sunmak, görev almak vs. için; www.uhim.org adresinden iletişime geçilebilir.

BAYRAM DEĞİL, SEYRANÎ

“Küf tutmaz elmastır aslımız bizim
Olur olmaz sarraf anlamaz bizi”

AHMET CORA

Yazar

Eski ve çürümeye yüz tutmuş ahşap kapıyı gıcirtıyla aralayarak kahvehaneden içeri girdi, buğday tenli, kalın kaşlı, orta yaşlı adam. Fazla güneş almadığı için içerisi oldukça loştu. Kapıya yakın ilk masaya oturup, deri kılıf içindeki sazını masasının üzerine usulca koydu.

”Bir demli çay verir misin yeğenim” diye seslendi ocağın arkasında duran adama.

Diğer masadakiler, yanındaki sazı görünce dikkat kesildiler, yabancıya. Zira bu tip kahvehanelere çok miktarda aşık uğrar ve aşıklar buralarda bilge kişi olarak görülür, dinlenir, itibar görürdü. Bu da mutlaka bir söz ustası olmalıydı.

”Nereden gelirsin üstadım ?” diye sordu yan masada oturan bir genç delikanlı.

”Kayseri’den, Kayseri’nin Develi kazasından” diye cevap verdi, adam. Sabahattan beri canı sıkılmakta olan delikanlı, masasında duran yarım bardak çayını eline aldı ve adamın masasından bir sandalye çekip yanına oturdu.

- Selamün aleyküm.
- Aleyküm selam.
- Hayırdır, nedir senin yolunu İstanbul’a düşüren üstadım?
- Ben bir saz şairiyim. Yıllardır Develi’de çalarız, okuruz ama

artık buraları görmek istedim. Duydum ki buralarda güzel meclisler kurulur, atışmalar olurmuş. Üstadları bolmuş.

- Tam yerine geldin o zaman.
- Bu arada adını bağışlar mısın?
- Mehmet ama sanatımda “Seyrani” ismini kullanırım

Böyle başladı Seyrani’nin İstanbul macerası.

Kısa zamanda Kayseri’deki gibi İstanbul’da da ünü duyuldu, yayıldı. Bu kahvehane, onu görmek, dinlemek isteyenler tarafından bir ziyaret merkezi haline geldi. Devlet erkanının konaklarından, paşaların, beylerin köşklerinden davetler almaya başladı.

Sultan Abdülmecid yıllarıydı. Başkentte siyasi hareketlilik had safhadaydı. Zira Mısır sorunu ve Tazminat Fermanı ilanı gibi çok büyük hadiseler cereyan etmekte idi.

Seyrani, şu sözleriyle anlatır İstanbul günlerini:

*Yedi yıl eğlendi, kaldı Seyrani
Bütün tahsil etti ilmi irfanı
Sendeyken her türlü mürüvvet kanı
Bulmadın derdime çare İstanbul*

Ancak Seyrani karakteri gereği, etrafında gördüğü haksızlıklara, rüşvete, kayırcılığa, kaba sofuluğa, ahlaksızlığa gözünü budaktan esirgemedi karşı

duran, bunları yapan padişah da olsa görmezden gelemeyen bir şair-di ve şiirlerinde bu konuları çekinmeden işliyordu. Saray çevrelerinde adı hiç de hoş anılmaz olmuştü.

Bir gün sarayda bir şiir yarışması düzenlendi. Seyrani de katıldı. Sözleri o kadar güçlü ve etkiliydi ki birinci olmasının önüne geçilemedi. Ödül pahalı, özel dikilmiş bir kürktü ve ödülünü bizzat padişahın elinden aldı. Ama Seyrani, sanatını mal mülk edinmek veya birilerinden övgü almak için yapmıyordu ki. O sadece başka türlü bir hayat yaşayamadığı için bu yolu seçmişti. Aldığı kürkü, saray çıkışında, soğuktan titreyen bir garibana hediye etti. Bunu görenler, durumu padişaha hakaret olarak saraya şikayet ettiler. Bunun cezası malesef sürgün edilmektü. Bunun üzerine hünkar Seyrani'yi tekrara huzuruna çağırdı ve durumun doğru olup olmadığını sordu. Seyrani, iddiaları kabul etti ve hünkara **“Hakkın mekanından özge bir mekan bulmak mümkün ise bulup gönderebilirsiniz”** şeklinde bir cevap verdi. Bu söz, bir dik kafalılık göstergesi olarak algılanabilirdi ama padişah karşısındaki bir hakikat ehli olduğuna kanaat getirmişti. Bu seferlik affetti. Seyrani, saray eleştirilerine, hicivlerine hız kesmeden devam ediyordu. Bir müddet sonra onun için sultana hakaret ve hatta halkı saraya karşı kıskırtmak suçundan ölüm fermanı çıkarılması gündeme geldi. Yakalama kararı çıkmıştı bile. Artık İstanbul'da kalamazdı. Bir yolunu bulup zaptiyelere yakalanmadan memleketi Develi'ye kaçtı, dilinde alttaki dizelerle;

*Bir seher vaktında çekip giderken
Ansızın yollarım düze dayandı
Gaflet uykusunda böyle yatarken
Eyvah geçti ömrüm yüze dayandı*

Burada rahat edemedi, Seyrani. Zira babası mahalle imamıydı ve

“ ASLINDA SADECE İÇTEN, DINDAR, DUYGULU VE DUYARLIYDI. BU YÜZDEN ŞİİRLERİ HALA GÜNCELLİĞİNİ KORUMAKTADIR. YAŞAMI ACILARLA, YOKSULLUKLA, ZORLUKLARLA GEÇMESİNE RAĞMEN YAŞAMA SEVİNCİNİ HİÇ YİTİRMEMESİ VE SAHİP OLDUĞU ÖZGÜVEN BUGÜN DAHI BİZE ÖRNEKTİR. ”

onu huzursuz etmek istemiyordu. Halep'te bir arkadaşı vardı ve at üstünde 650 km yol tepip Halep iline ulaştı. Artık ismi gibi hep “seyran” haldeydi. Ancak Halep'te de tutunamadı. Huzursuzdu. Sonunda ne olursa olsun, memleketine dönmeye karar verdi ve tekrar Develi'ye vardı.

Bu uzun yolculuklar, gizlenmeler iyiden iyiye sınırlarını yıpratmıştı. Her olay karşısında fevri tavırlar sergiliyordu. Memleketinde adı “Deli Seyrani” olarak telaffuz edilir olmuştu.

*Müşkülüm halledin ehl-i zamirler
Tutar mı altının yerin demirler
Merhametsiz olan ulul-emirler
Korkarım şeytanın iltizamında*

Ülke gündemini Ruslarla yapılan Kırım Savaşı işgal ettiğinden artık

Devlet-i Aliye bir aşık'ın peşini bırakmıştı. Hayatının sonuna kadar Develi'de yaşadı ve 1866 yılında dünyaya gözlerini burada yumdu. Tam anlamıyla bir halk şairiydi, Seyrani. Şiirlerinde aşk ve tasavvuf konularına da değindi.

*Zahm-ı aşka gelip merhem sarmağa
Ferhad olup birgün bağrın yarmağa
Kudretin yoğ ise Beyt'e varmağa
Gönül Beytullah'tır ziyaret eyle*

Aslında sadece içten, dindar, duygulu ve duyarlıydı. Bu yüzden şiirleri hala güncelliğini korumaktadır. Yaşamı acılarla, yoksullukla, zorluklarla geçmesine rağmen yaşama sevincini hiç yitirmemesi ve sahip olduğu özgüven bugün dahi bize örnektir.

Mekani cennet olsun.

SENARİST VE YAZAR EDA TEZCAN: SENARYO YAZMAK MATEMATİK GEREKTİRİYOR

Eda Tezcan, İzmir’de doğumlu genç senarist ve yazar. Tv dünyasının göz kamaştırıcı, büyüklü ekranında her akşam evlerimize yazdıklarıyla misafir oluyor. Bugün herkesin aşına olduğu birçok dizide karakterlere can veriyor. Son on yıldır birçok dizide senaristlik yaptı. Halen Yalaza ve Kalp Atışları dizilerinin senaryolarını Makbule Kosif ile yazıyor. Tezcan aynı zamanda İzdiham Dergisi’nde hikayeler yazmakta. Dergah Yayınları’ndan çıkan Masumiyet Daima ve Kız Kulesi’nden Galata’ya Mektuplar adlı iki hikaye kitabı var.

Söyleşi: Fikri Cumhuriyet

Fikri Cumhuriyet: Nasıl başladınız senaristliğe?

Eda Tezcan: Aslında başlamak değil de sürüklenmek diyelim buna. Zaten hikâyeler yazıyordum. İdealim de iyi bir hikâyeci olmaktı. Bir taraftan yazma çapım ne diye meraktaayım da. Çeşitli yazın türleri deniyordum. Şiir, tiyatro oyunu, çizgi film senaryoları gibi... 2006 yılında on bölümlük bir arkası yarın yazdım. Bu oyun TRT’den ödül aldı ve yayınlandı. TRT İzmir Radyosundaki yapımcım “bunu senaryolaştırmalısın, güzel bir TV dizisi çıkabilir” dedi. Beni bir merak aldı. “Yapabilir miyim?” Sonrası upuzun ve zorlu bir yolculuk.. Ama sanırım başardım.

F.C.: Senaryo yazmanın zor tarafları neler?

E.T.: Senaryo yazmak oldukça teknik bir iş. Yetenek, duygu, sabır ve matematik gerektiriyor. Bir hikâyeyi yüzlerce parçaya bölüp lime lime ediyoruz ve sonra onları birleştirip anlamı, bütünlü-

ğü ve izleği olan bölümler çıkarıyoruz. Aslında ancak pratikte ve uzun yıllar sonunda öğrenilebilen bir tür senaryo. Bu yüzden zor. Çünkü senaryo yazımında değişen izleyici paneli, kanal tercihleri, reytingler gibi bir çok faktör sürekli değişkenlik gösteriyor. Dolayısıyla öğrenme durumu hiç bitmiyor.

F.C.: Alanınızda örnek aldığınız ve severek takip ettiğiniz isimler var mı? Kimler? Neden?

E.T.: Senaryo yazarlarından idolüm rahmetli Meral Okay’dı. Her şeyden önce iyi bir öykücüydü ve drama ustadıydı. Mahinur Ergun’un kalemini çok severim. Bir de Makbule Kosif’i severdim. Yenilikçi ve farklı bir kafası vardı. Bir gün yolumuz kesişti ve çalışma arkadaşım oldu. Sevdiğim üç isimden biriyle çalışma şansı yakaladığım için kendimi şanslı hissediyorum.

F.C.: Yapmaktan en keyif aldığınız iş hangisiydi? Neden?

E.T.: Yazmaktan en keyif aldığım dizi

“

Ailelerin çocuklarına izlettikleri dizileri bir süzgeçten geçirmeleri gerektiğini düşünüyorum.

”

Yamak Ahmet'tir. Diğer Yarım da benim kendi hikâyem olması açısından ilk göz ağrım. Ama genel olarak yazdığım işlerin çoğundan büyük keyif aldım. Sevmediğimiz ya da onaylamadığımız bir işi yazamayız zaten. Bu çok ticari bir duruş olur ve duyguyu yok eder.

F.C.: Oluşturduğunuz kahramanlardan sizden bir parça da görür müyüz ?

E.T.: Her zaman. Bunu pek çok yerde anlatıyorum. Dizilerde kendime benzeyen biri olur. Bazen başkarakter, bazen yan rollerde. Onlar söyleyemediklerimi söyler, yaptıklarını ya da yapamadıklarını yapar. Onu içselleştiririm. Açıkçası bir hikâyenin içinden geçmeyi seviyorum. Yazdığım işin ete kemiğe bürünmüş bir parçası olmayı da.

F.C.: Senaryo yazmak için olmazsa olmaz dediğiniz neler var ? Nelere önem verirsiniz ?

E.T.: Ahlaken bana ters düşen ya da "Topluma bunu neden anlatıyoruz?" dediğim diziler olmaz. Hikâyeyi sevmem lazım. Olmazsa olmaz. Yanına bir de Türk Kahvesi olmazsa olmaz. İkisi varsa şartlar olgunlaşmış demektir. Yazarım.

F.C.: Yazmak isteyip de henüz yazmadığımız bir senaryo ya da hikaye var mı ?

E.T.: Şu an yazmak istediğim ama henüz yazamadığım tek bir konu var. 15 Temmuz. Görsel sanatların gelecek nesle aktarımında büyük rol oynadığına inanıyorum. Biz 15 Temmuz'u yaşadık ve onurlu bir halk olduğumuzu gösterdik. Fakat en acısı bizi içimizden vurdular. Biz mücadelemizi içimizdeki hainlerle yaptık ve yapıyoruz. Kitaplarca anlatamayacağımız gerçekleri bir filmle anlatabiliriz. 25 yıl sonra çocuklarımızın açıp izleyeceği ve bu ülkede bunlar yaşanmış diyeceği bir film yazmak isterim. İnşallah nasip olur.

F.C.: Büyük bir çocuk hayran kitleniz var. Bize dizilerinizin çocuklarla olan ilişkisine dair neler söylemek istersiniz?

E.T.: Dizilerin izleyici kitlesinin büyük çoğunluğunu zaten kadınlar ve çocuklar oluşturuyor. Ailelerin çocuklarına izlettikleri dizileri bir süzgeçten geçirmeleri gerektiğini düşünüyorum ama maalesef aileler bu konuda çocukların takibine fazla önem vermiyor. Bu duyarlılık dizi senaristleri ve kanal yönetimlerin-

den bekleniyor. Beklenebilir itirazım yok ama bir şeyi düzeltmede önce kendinizden başlamalısınız. Çocuklar bu dizileri izlemeyi ebeveynlerinden öğreniyor. Özellikle sosyal medyanın aktif kullanım yaşının da neredeyse 8-10 yaşa kadar düştüğü bu ortamda çocuklar için dizi fanı olma hali kendilerini bir sosyal çevreye dahil hissetme durumu yaratıyor. Bu durum ilköğretim çağında neredeyse bir trend halini almış durumda. Popüler bir dizinin izleyici olmak onlar için bir kitleye, zümreye ya da sosyal gruba girmeye hak kazanmak gibi bir şey. Dizinin konusu ya da hikâyesinden çok popülaritesi izlenme nedeni olabiliyor. Takma isimlerle açılan twitter hesaplarında akıl almaz istekler, hakarete varan yorumlara şahit oluyoruz. Linç kültürünün bir parçası olmak için yanıp tutuşan ve bunu bir farklılık, bir kendini ifade ediş şekli olarak gören devasa bir çocuk kitle var. Çoğu zaman kızdığımız yorumların sahiplerini biraz araştırınca 13-14 yaşında çocuklar olduklarını görüyor ve aileleri bu yazdıklarını okumuyor mu acaba diye düşünmeden edemiyoruz. Yani internetle birlikte kopan aile bağı ve bizimkine benzemeyen bir ebeveyn çocuk ilişkisi diziler üzerinden

F.C.: Tarihi en iyi kuşaklara aktarma yolunun sinemadan geçtiğini görüyoruz. Bu konuda Türkiye’de yapılması gerekenler nelerdir? Biz sanırım kendimizi ifade etmeyi henüz Batı kadar iyi beceremiyoruz.

E.T.: Türkiye’de sinema filmi çekmek başlı başına çok zor. Bir sinema filmi oldukça maliyetli olabiliyor. Dizi gibi reklam geliri olmadığından ve gişe gelirine ihtiyacı olduğundan aslında daha çok sinemaya gönül vermiş, idealist insanların kendini ifade ettiği bohem bir sanat dalına dönüşmeye başladı. Gişe yapan komedi filmlerini ayrı tutuyorum ama derdi olan bir film yapmak için bir insanın ciddi bir borç yükü altına girmesi ya da varını yığını

Türkiye’de sinema filmi çekmek başlı başına çok zor. Bir sinema filmi oldukça maliyetli olabiliyor. Dizi gibi reklam geliri olmadığından ve gişe gelirine ihtiyacı olduğundan aslında daha çok sinemaya gönül vermiş, idealist insanların kendini ifade ettiği bohem bir sanat dalına dönüşmeye başladı.

kendine bir yol bularak ana sayfalarımıza moral bozan bir şekilde çoğalarak akıyor ne yazık ki.

F.C.: Senaryoların toplumlar üzerindeki etkisine dair neler söylemek istersiniz?

E.T.: Senaryo yazmaya başladığım zaman bir şey fark etmiştim. Bir gün yazdığım bir bölümü izlerken bir yandan da twitteri takip ediyordum. Kissa anlattığımız bir sahneye inanılmaz bir reaksiyon geldi. Neredeyse her kesimden her yaştan birileri inanılmaz güzel şeyler yazıyordu ve biz o günlük diziyi o gün tt listesine girmiştik. Birden şunu idrak ettim. Ben herkesin evine girip çıkabiliyorum. Benim kurduğum cümleler herkesin otur-

ma odasında. Sevdikleri karakterle özdeşlik kuruyorlar. İyi bir şeyler de söyleyebilirim. İstersem onlara dünyanın en kötü işini sevdikleri bir karaktere yaptırarak normalleştiredebilirim de. Yani, doksanlı yıllarda dizilerin hayatımızın büyük parçası olmaya başlamasından bu güne toplumda değişen pek çok ahlaki ve kültürel koda bakarsak dizilerin toplum üzerinde atom bombası etkisi yaptığını görebiliriz. Çünkü televizyon bu ülkede 80 milyonun tamamına ulaşabilecek tek iletişim kanalıdır. Ve sistemli bir şekilde toplumu değiştirmeye azmederseniz bunu onları gülümseterek, ağlatarak, sevdikleri karakterlerin üzerinden ilmek ilmek dokuyarak başarabilirsiniz.

ortaya koyması gerekiyor. Kültür Bakanlığı uzun zamandır sinema filmlerine destekler sağlıyor. Ancak ben bunu da yetersiz buluyorum. Bu filmler nitelik ya da kültürel aktarıma destek anlamında geleceğe ne veriyor? Bakanlık desteğinin biraz daha bu amaca uygun olması gerekiyor sanırım. Elbette nitelikli ve çok kaliteli filmler de ortaya çıkıyor. Fakat gişede eriyip gidiyor. Yani dağıtım ve gösterim konusunda da devletin bu işe bir el koyması gerekiyor. Sinema konusunda ciddi sıkıntılar var. Alanım olmadığı için biraz daha dışarıdan bakarak görebildiklerim bunlar ancak sinemacılar ve yetkin isimlerle neler yapılacağını tartışılmasının büyük ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

TÜRKİYE'DE DERGİCİLİK

1800'lü yılların ikinci yarısında başlayan dergicilik serüvenimizin temel taşı olan edebiyat dergileri oluşturuyor. Sadece İstanbul'da neşrolan edebiyat dergilerinin sayısı bütün Avrupa'dan daha fazla sayıda. Edebiyat dergileri, toplumun dinamiğini oluşturuyor. Gazetelerin düşen tirajları karşısında edebiyat dergileri son yıllarda büyük bir ivme kazandı. Biz de Tohum olarak edebiyat dergilerinin gidişatına dair görüşlere başvurduk.

HAYRİYE ÜNAL (HECE DERGİSİ)

Son dönemde dergicilik eski önemini kaybetmiş gibi duruyor. Dergiler nitelikli okur yazar takımını birbirinden haberdar da kılan bir mahfil idi. Bugün dergiler artık bu işlevini internete bıraktı, dergi için artık üstün nitelikli içerik üretmek daha önemli. 20 yaşında

köklü, muteber bir edebiyat dergisini, Hece'yi her ay rafa vaktinde yetiştirmekle sorumluyum. Dergiyi oluştururken önceliğim daima okurun düzeyinden bağımsız bir şekilde üstün niteliği yakalamak, âdeta bir eser üretmek. Maalesef bunun kıymetini idrak edecek edebiyat çevrelerinden bir süredir mahrumuz. Genele bakınca edebiyat dergilerini yetersiz buluyorum. Görsel olarak zayıflık genel bir sorun olarak

göze çarpıyor. İşlenen temalarda muhafazakârlaşma eğilimi var, bunu sağlıklı bulmuyorum. Çoğunlukla editoryal retrospektif yetersizliği göze çarpıyor. Bir başka deyişle son on yılı bile taramadan dergicilik yapılıyor. Daha önce yapılmış işlerin "üzerine koyan" değil, gerisinde işler yapılıyor. Eleştiri denebilecek dört başı mamur metinlere dergilerde çok az rastlıyoruz. Bu dört kusur, ciddi eksiklikler.

SERAP KADIOĞLU (ŞİAR DERGİSİ)

Bugün halkçılık kavramıyla alakası kalmayan popülizm, kültürel fast-food ürünlerine talip olacak ortalama okuru bilinçli bir şekilde hazırladı. Elbette bu popüler kültür, mevcut iradesine siyasi çevre, para ve sistem üçlüsünün kendisini yaratması ve beslemesiyle sahip oldu. Birkaç samimi dergiyi hariç tutarak; yazıları değil yazarları satan, Facebook'ta bilmem kimden aparma bir sözü Aşık Veysel'e yamayan, arabeskçiyi-rock'çıyı, yandaşı-muhalifi, darbeciyi-demokrati, dindarı-dinsizi bir dergide toplayıp kokteyl yaparak 'müşteri' avına çıkan, poster için veya kalemin şehvetine kapılan bir yazarın haricindeki sayfaları okumadan trende ayak uydurarak instagram'da fotoğraf paylaşmak için alınan, gazetesinde Başbakan'a sürmanşetten dalkavukluk yaparken dergisinin kapağına taşıdığı isimlerle sağlam solculuk oynayarak çokseslilik adı altında ikiyüzlülük yapan ve

siğ edebiyatla okuyucusu alıklaşmış bir topluma bunları kolayca yediren dergiler ülkemizde en çok satan dergilerken Türkiye'de dergiciliğin ne durumda olduğu ile alakalı söylenecek çok şey yok sanırım. Burada Cemil Meriç'in "Dergiler bir şehrin iç sokakları gibi mahrem, samimidirler. Devrin çehresini makyajsız olarak onlarda bulursunuz. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi." sözüne katılan biri olarak bugünkü dergicilik tablosunun devrin sosyolojisini fevkalade iyi resmettiğini söylemeden geçemeyeceğim. Maalesef günümüz toplumunda hâkim anlayış, dergilerde olduğu gibi kapitalizm, post modernizm ve siyasi iktidarla şekilleniyor. Bunların yanında kimlik sahibi, çoksesliliği onurlu bir şekilde çatısında toplayan mütevazı ve nitelikli dergiler de var elbette. Fakat 'trend'e ayak uydurmayarak irtifası düşük metinlerden uzak durup nitelikli okuyucuya hitap etme gayretinde olan bu dergiler, maalesef tirajları cüzi rakamlarla sınırlı kaldığından yayın hayatına devam edebilme noktasında

büyük sıkıntılar yaşıyorlar. Bazı dergilerse yarıya aktaracak bir şey ortaya koymadan sayıyı kurtarma amacı güdüp depo dergisi olmaktan öteye geçemiyorlar. Şiar dergisi bu bağlamda ürünleriyle, duruşuyla, gençliğe şuur verebilecek edebiyat anlayışıyla 'çok satma değil çok okunma' amacı güderek nitelikli okura ulaşma çabası içinde olan bir dergidir. Kendisinden önceki dergiler gibi sekeratı ne zaman yaşayacağını bilmeden ama yazdıklarının hesabını verme sorumluluğunu unutmadan mütevazı adımlarla hayatına devam etmektedir. Ticari metasıyla 'müşteri'sini zehirleyen değil okuruna değer katma gayretinde olan dergilerin uzun soluklu olmasını dilerim. Belki söyleyecek çok şey daha var ama ben yine de buraya üç nokta koymayacağım. (Birkaç paragraflık yazıyı bir paragraf olarak şekillendirmek suretiyle yaptığım bu editöryal kusurun hesabını Bülent Parlak'a sorun.)

YUNUS VARLIK (HANGÂH DERGİSİ)

Ülkemiz dergiciliğinde öncelikle eleştirilecek olan yan hiç şüphesiz istikrarsızlıktır. Her biri yeni bir umudun, yeni bir heyecanın ürünü olarak ortaya çıkan bu dergiler ne yazık ki pek uzun soluklu olamıyor. Temel neden dergilerin ilk çıkıştaki gayeleri olsa gerek.

Köklü bir temelden beslenmeyen dergilerin, söylenecek fazla bir sözlerinin olmadığını ve kalıcı bir hâle gelemeyen kendilerini yok olmanın eşiğinde bulduklarını gözlemleyebiliyoruz. Bir diğer neden ise ilk çıkıştaki ruhun ve heyecanın yitirilmesidir. Toplum olarak ihtiyaç listemizin en alt sıralarında bulunan; gazete, kitap ve dergilerin sırtını bir kurum, banka veya cemaate yaslamadan ayakta kalabilmesi bir hayli zor

görünüyor. Bu destekle çıkan dergiler ise "hür tefekkürün kalesi" olamazlar. Bizler Hangâh dergisi ekibi olarak daima ilk günkü aşk ve heyecan ile hiçbir kurum, kuruluş veya vakfın gölgesi altında bulunmadan yayın hayatımızı devam ettirmeyi şiar edindik. Hangâh dergisi var olduğu sürece popülariteye sahip olunmadan da bir mücadelenin sürdürülebileceğinin azmini içinde taşıyacaktır.

BÜLENT ÖZDAMAN (AYASOFYA DERGİSİ KÜLTÜR SANAT EDİTÖRÜ)

Türkiye’de dergicilik denildiği zaman bence ekran, internet buna bağlı olarak da sosyal medya kilit taşı konumunda bir meseledir. Mağaralara resimler yapan, taş tabletlere yazılar yazan insan, gün geldi kağıda nakış nakış meramını işlemeye başladı. Şimdiye ekran var, görüntüler var, internet ve sosyal medya var. Üç dört yıl önce herkes bir telaş içinde ekranın, internetin kağıdı yok edeceğini düşünüyordu. Bilakis internet ve ekran matbuatı yani; dergi ve kitapları beslemeye başladı.

Bizler de Ayasofya Dergisi olarak üç yıldır çıktığımız günden beri matbu olarak devam ediyoruz ancak ekranı da interneti de yadsı-mamaya çalışıyoruz. Temel yayın ilkelerimizi koruyarak bunu daha da geliştirmeyi düşünüyoruz. Herkesin malumudur ki; geçmişte dergilerin çıkacağı günlerde müdavimlerinin tren istasyonlarında heyecanla bekledikleri, dergiyi alır almaz sıcağı sıcağına okuyup tartıştıkları yegâne fikir, eylem araçları artık kaybolmaya yüz tuttu yahut bu kadar gürültülü ve kalabalık bir ortamda ister istemez kendini gizledi. Ama yine de dergicilik bir heyecan işi, direnç işi olarak devam ediyor; bu da hayal, fikir, inanç, azim, aksiyon gerektiriyor. Biraz da deli olmanız lazım. Çünkü dünya-

nın bütün bu hengâmesinde, gürültüsünde kağıt, kalem, mürekkep, matbaa kokusuyla; zamana, dünyaya ve insanlara ve dahi kendinize direnir halde buluverirsiniz kendinizi. Nuri Pakdil’in de incelikle saptadığı gibi: “İnsan, seni savunuyorum sana karşı.” sözünün yeşerdiğini görürsünüz dergi sayfalarında. Bu halde dergicilik tabii ki gençliğe ve gençlere yakışıyor. Gençlerin de pek parası olmaz, birkaç sayıya yeter ancak. Olsun, başka gençler çıkar, bayrağı devralır. Söyleyecek sözü olan, okuyan, düşünen, yazan bir gençlik gelir; bunca gürültünün arasında kısık sesli de olsa hikmetin, ilmin, irfanın, medeniyetin, edebiyatın, şiirin, kültürün ve sanatın sözcülüğünü yapar.

TURGAY BAKIRTAŞ (GERÇEK HAYAT)

Türkiye’de dergicilik eskiden beri çok canlı ve bereketli bir sektör. Dijital çağın bu canlılığa darbe vuracağı tahmini çokça dile getirilmesine ve sosyal medya enstrümanlarını giderek çoğalmasına rağmen dergicilikte bir geriye gidiş, bir “yok oluş” görmüyorum. Aksine, bazı alanlarda hiç olmadığı kadar

zenginlik var. Nicelikle nitelik arasında bir doğru orantı yok elbette, fakat göze batan bir ters orantı olduğu da söylenemez. Ancak türler arasında bir denge-sizlik var. Örneğin popüler edebiyat içerikli aylık dergilerin sayısı çok fazla olmasına karşın Gerçek Hayat gibi ikinci bir haftalık haber dergisi yok. Bir alanda en iyi olmanın getirdiği “rakipsizlik” güzel olsa da alanında başka bir yayının olmadığı için rakipsiz olmak güzel değil. Gerçek

Hayat’ın yayına başladığı 2000 yılında aynı kulvarda koşan çok sayıda dergi vardı, bu da “yeni ve farklı bir şeyler yapma” motivasyonunu tetikleyerek dergicilik tarihinin en orjinal işlerinden birinin ortaya çıkışına yardım etmişti. Bugün bu durum edebiyat, gezi, tarih ve çocuk dergileri için halen geçerli olmasına rağmen haber dergiciliği kulvarında ciddi bir eksiklik var. Yakın zamanda bunun değişeceğini bekliyorum ve umuyorum.

MAHMUT BIYIKLI (TYB İSTANBUL ŞUBESİ BAŞKANI)

Batı’da yüz yıldan fazla zamandır çıkan dergiler var. Bizim şu anda en uzun ömürlü dergimiz 85-86 yıldır çıkan Varlık Dergisi’dir. Türkiye

kapanmış dergiler mezarlığı. Büyük iddialarla çıkan ikinci sayısını göremeden kapanan binlerce dergi var. Üstad Cemil Meriç’i burada hatırlamakta fayda var.

Ne diyordu Meriç, 'Bizde hazin bir kaderi var dergilerin; çoğu bir mevsim yaşar, çiçekler gibi. En talihlileri bir nesle seslenir. Eski dergiler, ziyaretçisi kalmayan bir mezarlık. Anahtarını kaybolmuş bir çekmece. Sayfalarına hangi hatıralar sinmiş, hangi ümitler, hangi heyecanlar gizlenmiş, merak eden yok' Edebiyat dergileri, o ülkenin edebiyatının geleceğidir. Edebiyat tarihi, dergiler

üzerinden yazılır. Bütün olumsuzluklara rağmen her dergi mutlaka bu ülkenin kültür, sanat, edebiyat, düşünce kodlarına dair bir gelenek oluşturmak amacı ile çıkmalı ve bu geleneğe katkıda bulunmaya sonuna kadar gayret etmelidir. Edebiyat Dergileri sorunları sadece dışarıda görmemeli kendi içlerinde özelleştirmeli. Hayattan kopuk ürünler yayınlamaktan da artık

vazgeçmeli. İçinde yaşadığımız toplum büyük acılar yaşarken, önemli kırılmalar olurken bunları yok sayıp soyut metinler üretmek anlamlı bir çaba değil. Hayat sanattan, sanat edebiyattan, edebiyat medeniyetten ayrı düşünülemez. Etrafımızda yangın varken, coğrafyamız kan gölüne dönmüşken bizim şiir fantezileri üzerine teorik laflar etmemiz anlamlı olmaz.

ŞEREF AKBABA (AY VAKTİ)

İnsanlığa teklifi "oku" olan bir medeniyetin çocuklarıyız. Muhammed Mustafa (a.s) bu emirle muhatap olduğuna göre, biz haydi haydi muhatabız. Okumak insanın ruh zenginliğidir. Bilgi toplumu diyoruz, hiç bilenle bilmeyen bir olur mu diyoruz. Biri insan, biri hayvan ayırımını da okumakla yapıyoruz. Burada dikkat edilmesi gereken şey şu; eskiden olduğu gibi kitaba,

bilgiye zor ulaşmıyor toplumlar. Köyde kasabada herkesin toplanıp okuduğu tek kitap yok. Hasılı kaynak, kitap çok.. Elektronik kitap bile çıktı, internette seçkin metinler var. Popüler kitapları da katarak söylüyorum, nitelikli okumalar yapmak lazım. Çağımız; nitelikli insan, nitelikli okur, nitelikli okul, nitelikli yaşam çağıdır. Zamanı ve gözlerimizi hor kullanmayacağız, nitelikli okumalar yapacağız. Diploma insan hayatında birkaç tane, okuma eylemi devamlı olmalıdır. Diplomalı okumazlar sınıfında yer

almamalıyız. İşte tam burada insanla kitap arasında bir köprü var, dergi... Okuldur elbette, okur için mekteptir. Yazan için de hakeza. Ben oldum delisi olmayan, dergilere sanatı, yazısı, olması için değil de, zihninde kurguladıklarıyla gidenler, aradıklarını bulamaz, giderler. Günümüzde daha çok imkanı olan magazinle her söylenene yorum, öyle değil böyle ile uğraşırlar. Bunların yerine fikri tartışmalar, özlü eleştiriler, sanat mahreçli ürünler almalı, yetenekler harcanmamalıdır.

ALİ AYÇİL (DERGAH DERGİSİ)

Dergicilik Avrupa'da 17. bizde ise 19. yüzyılda başladı. İlk dergilerimiz mesleki dergilerdi, tıp, ekseri konular vb. Ancak 1850'li yıllardan itibaren dergilerde bir sivilleşme, edebiyattan siyasete, düşünceden aktüaliteye, dini yayınlardan çocuk ve kadın yayıncılığına geniş bir yelpazeye yayıldı. Servet-i Fû-

nun bir edebiyat dergisiydi mesela, Mümeyyiz bir çocuk dergisi. Cumhuriyete geçiş döneminde ve sonrasında da bu çeşitlilik devam etti. Dergah, Varlık gibi edebiyat ve düşünceyi, Hareket gibi özellikle düşünceyi, Hayat gibi günlük hayatı ve aktüaliteyi, Kadro gibi rejim ideolojisini merkeze alan dergiler çıktı. Türkiye'de siyasal, düşünsel, aktüel ve edebi hayatın ya da dünya görüşlerinin hepsinin bir dergisi

mutlaka olmuştur. Dergiler, Türkiye tarihinin birer tanığı durumundadır. Eskisi kadar sıhhatli olmasa da, dergilerin mektebîlikleri devam ediyor. Bir dergide görünmek bir gazetede blogda ya da televizyonda görünmekten çok daha değerli. Genç kalemler bunu bildikleri için, bir dergide metin yayınlamayı önemserler. Ancak dergiler düşünce dünyasındaki ağırlıklarını 1950'lerden itibaren peyder pey kaybetmeye

başladılar. Önce basının İktideli'yi yurt tutması, ardından televizyonun yaygınlaşması ve nihayet sosyal medya dergileri zayıflattı.

Meseleler günü birlik tartışılıyor daha çok. Yine de acımasız olmayalım; hala meselelerini dergi yapraklarında tartışan bir

kesim de varlığını sürdürüyor. Ama onlar bile görünür olmak için öteki enstümanlara muhtaç durumdalar.

FURKAN ÇALIŞKAN (İTİBAR)

Dergi nedir ve ne işe yararın görkemli örnekleri var. Buradan başlamak lazım. Mesela toplumumuza derinden etki eden bir derginin hikâyesinden bahsedebiliriz. Hep birlikte 2. Dünya Savaşı'nın yaşandığı yılları düşünelim. Şu an

Halep'te gördüğümüz görüntüler, Avrupa'nın pek çok kentinde yaşanıyordu. Rönesans'tan beri süregelen büyük Avrupa ideali çöküyor mu diye dönemin aydınları bunalım içerisindeydi. Türkiye, o zaman ayakta kalmaya çalışan bir ülkeydi. Bu ortamda 1945 yılında dergi çıkartmaya başlayan Necip Fazıl Kısakürek, 35 yıl boyunca bunun bütün meşakkatlerini yaşadı. O zamanlar

her hafta Çarşamba günü adliyede basın duruşmalarına bakılırmış. İnsanlar Necip Fazıl'ı dinleyebilmek için mahkeme salonlarını doldurmuş. Ünlü bir dergi olmasına rağmen Büyük Doğu, ne kadar satmış olabilir ki? Fakat o vakte kadar değerleri horlanan insanlarda onun sayesinde bir özgüven oluştu. Bugün bizler bu özgüvenin çocuklarıyız.”

NEVŞEHİR İMAM HATİPLİ ÖĞRENCİLERDEN BAYRAMLIK ELBİSE KAMPANYASI

Nevşehir’de bir grup genç, ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına bayramlık kıyafet alabilmek için sosyal medya üzerinden kampanya başlattı.

Nevşehir Anadolu İmam Hatip Lisesinden yeni mezun olan öğrenciler, yaklaşan Ramazan Bayramında muhtaç ailelerin çocuklarının bayramlık sevinci yaşayabilmeleri için bir araya geldi.

“Her çocuk bayramlık ister” sloganıyla sosyal medya üzerinden kampanya başlatan gençler, kentteki esnafı tek tek ziyaret edip kampanyalarını anlattı. Esnaftan temin edilen yeni kıyafetleri ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına ulaştıran yardımsever gençler, şu ana kadar hayırseverlerin desteğiyle 45 çocuğa bayramlık sevinci yaşattı.

Projenin mimarlarından Ömer Osman

Çiftçi (18), yaptığı açıklamada, kendisinin de yetim olduğunu, çocukluğunda arife gecesinde bayramlık kıyafetlere sarılarak uyduğunu anlattı.

Muhtaç çocukların bayrama yeni kıyafetlerle girmesine vesile olabilmek için arkadaşlarıyla karar aldıklarını belirten Çiftçi, ilk zamanlar birkaç çocuğu giydirmeyi amaçladıklarını ancak zaman içinde sayının yükseldiğini kaydetti.

Bayramda yeni kıyafet giymenin çocuklar için mutluluk kaynağı olduğunu dile getiren Çiftçi, şunları söyledi:

“Ben de yetimim. Daha önce bir abi bana böyle bir bayramlık elbise hediye etmişti, çok etkilenmiştim. Arkadaşlarımla beraber bu konu üzerinde düşündük ve hep beraber bir yola çıktık. Arkadaşlarımla önce üç dört çocuk giydirmeyi düşünürken bugün elhamdülillah gerçekten yardıma ihtiyacı olan 45 çocuğa

BEYAZIT BESTAMİ

Yazar

ulaştık. Bu sayının daha da artacağını düşünüyorum. Küçükken bir gün önceden bayramlıklar başucumuzda durur, bayram namazına giderken giyerdik. Herkesin üzerinde güzel bir elbise olur. Bayramlık gerçekten çocuklar üzerinde farklı bir psikolojik etkiye sahip. Bu bayram bizim ulaşabildiğimiz ihtiyaç sahibi çocukların boyunları bükük kalmasın diye bu yardım kampanyasını başlattık.”

KAMPANYA SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN BAŞLADI

Yardım kampanyasını sürdüren gençlerden Abdullah Polat (18) ise bayram öncesi ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarını sevindirmek amacıyla arkadaşlar arasında para toplamayı düşündüklerini, akabinde ise kendilerini geniş katımlı bir kampanyanın içinde bulduklarını kaydetti.

Kampanyaya katılan gençlerin çeşitli fikirler ortaya sürerek çalışmaya başladıklarını aktaran Polat, konuyla ilgili yaptıkları afişi sosyal medya hesaplarında paylaşımlarının ardından hayırseverlerden mesajlar aldıklarını, bu sayede

daha çok çocuğu sevindirdiklerini ifade etti.

Polat, “Karınca kararınca ne yapabiliriz diye düşündük. Sonra kendi aramızda para toplayalım, gücümüz ne kadara yetiyorsa alalım dedik. Afiş yapıp sosyal medyada paylaşınca Nevşehir’de bayağı duyuldu. Daha sonra arkadaş çevremizden ve başka kişilerden mesajlar gelmeye başladı. Onlar da bize yardımlarını ulaştırdı. Biz de kendi topladığımız paraları kattık ve şu an 45 kişiye ulaştık.” diye konuştu.

Mehmet Dinç (18) de kampanyayı duyan hayırseverlerin kendilerine ulaşmaya devam ettiklerini, kentte ikamet eden ve bayramlık kıyafet özlemi çeken daha fazla çocuğa hediyelerini arife gününe kadar ulaştırabilmek için çaba gösterdiklerini söyledi.

Dinç, “Bayramlıkları çocuklara götürdüğümüz an anlatılamaz, yaşamak lazım. O çocukları öyle mutlu görünce içimizden havalara uçmak geliyor. Bu güzellikleri ve güzel anları bize yaşattığı için Rabbime şükürler olsun.” ifadelerini kullandı.

DURUMU BİLDİRİR GEÇİCİ DARBE VE CEBİR RAPORU

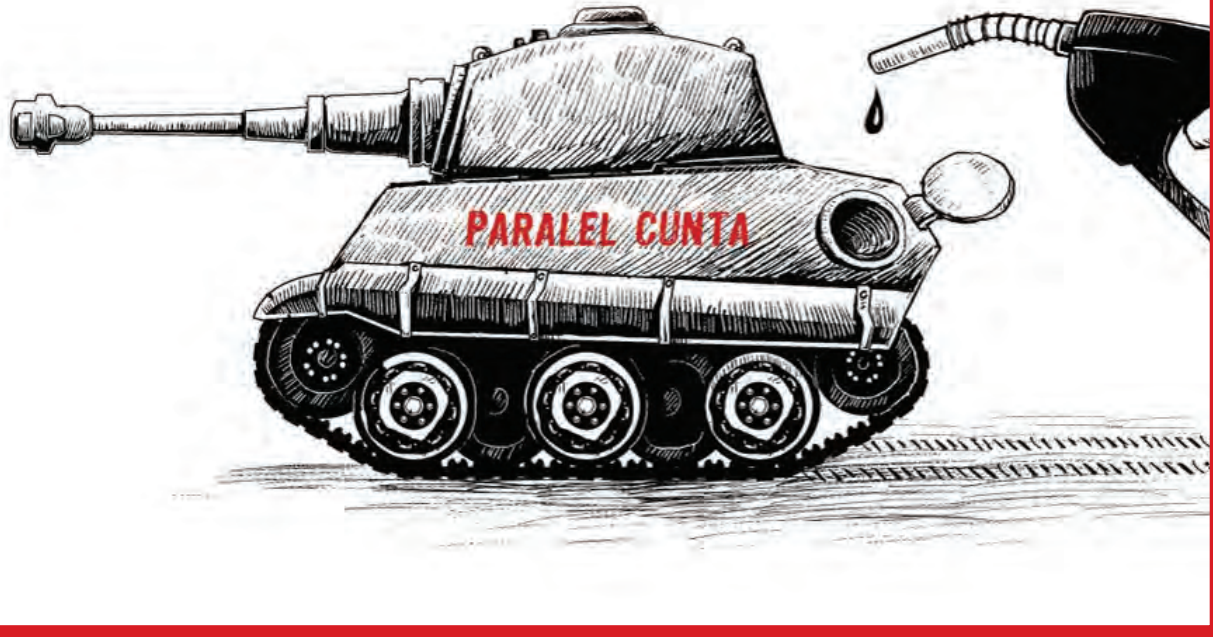
YASİN KARA

Yazar

L 5 Temmuz akşamı. Evimdeyim. Tanklar İstanbul'da Boğaz köprüsünü kapatmış, haber kanalları canlı yayınlara başlamış ve sosyal medyanın felaket tellalları çoktan paylaşımlara başlamıştı. "Darbe geliyor!" diyerek tedbiren '17-25 Aralık' tan sonra kestikleri badem bıyıklarına yeniden bir yol bulduklarını sandılar. Kuş kadar beyinleri olmayan insanlar; akıllarını akıllı telefonlarına emanet edip, ötmeye başladı. Bir kamu görevlisiyim. Acil koduyla iş yerime gitmem gerektiği bilgisi geldi. Bu sırada Başbakan bağlandığı TV kanalında beklenen açıklamayı, bu eylemlerin 'bir kalkışma' girişimi olduğunu söyledi. Taksiiye binerek evimden ayrıldım. Yoldayken Bülent PARLAK aradı. Darbe endişesiyle titreyen sesimizle, aramızda geçen konuşmadan aklımda kalanlar:

- Ne oluyor Yasin?
- Darbe girişimi abi.
- Ne olacak peki?
- Eğer İstanbul'da ve Ankara'da bastırılabilirsek bu mesele çözülür.
- Sence bunu yapabilir miyiz?
- Yapabiliriz. Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genel Kurmay Başkanı ve Emniyet hayatta olduğu sürece ve bu saydıklarım cuntaya teslim olmadığı sürece bu halk herşeyi yapabilir. Kolay iş mi? Değil.

- Allah bize yardım etsin.
- Amin. Ben teslim OLMAMAYA gidiyorum abim. Allah'a emanet. Genç ve benim gibi daha önce darbe görmemiş taksici telefonu kapattıktan sonra bana gerçekten böyle olabileceğine inanıyor musun abi? Diye sorduğunda ona tereddüt etmeden inandığımı söyledim. Bu sırada şehir merkezindeki bankamatiklerin önünde ve benzin istasyonlarındaki kuyruk gittikçe uzuyordu. Cebimde taksii ücretini karşılayacak ve iki paket sigara alacak param vardı. Sigara paramı ayırıp geri kalanını taksiciye verdim. Aklımın ucundan hiç geçmedi durup para çekmek. Sonra olanlar tüm dünyanın dilinde. Bir darbe nasıl engellenir? Bunu yine dünyadaki üniversitelerin ders müfredatına Türkçe olarak ekledik. Okusunlar, okutsunlar. Bir de çok uzun yıllar geçmeden müfredata eklenecek dersin adını söyleyeyim de şimdiden kayıtlara geçsin: Bir darbe girişiminden sonra nasıl daha büyük ülke olunur? Tankların, Atatürk Havalimanı önüne geldiğini iş yerimde öğrendim. Lokal bir darbe girişiminden ziyade gittikçe ve olabildiği kadar hızlı yayılması planlanan kalkışma iyice endişemi arttırdı. Onca olumsuz ihtimalin gerçekleşmesi halinde yapmam gerektiğini düşünürken Cumhurbaşkanı'nın bir yerlerden

çıkıp ben hayattayım demesini beklemedim.

Ve beklenen oldu. Cumhurbaşkanı 4.5G teknolojisiyle televizyona bağlandı. İşte bu eylem kırılma noktası. 4.5G teknolojisini hesaba katmazsan böyle üç buçuk atarsın. Özellikle 1980 darbesi döneminde anneler çocuklarını sabah evden uğurlarken “ yavrum aman, sakın olaylara karışma” derlermiş. Neden? Çünkü o zaman kardeş kardeşe küstürülmüştü. Sokakta onca can birilerinin işlediği suçların diyetlerini ödtüyordu farkında olmadan. Yıl 2016. 15 Temmuz gecesini 1980 darbesinden ayıran aynı anne - babanın gecenin bir yarısı sokağa çık ve olaylara karış yavrum demesi. Tankların, silahların karşısında dur,

olaylara karış, gerekirse öl dediler. Çok can verdik. Ama tanklar durdu. Çünkü bu millet olaylara karıştı. Köprüye tankları ve neden orada olduklarına hala bir anlam verememiş, kandırılmış askerlerimizi dizerek Anadolu ile İstanbul’un bütün bağı koparabileceğini sanan cuntacıların hesaba katmadığı bir şey de, bu milletin betonla değil gönül köprüsüyle birbirine bağlı oluşuydu. O gece onlarca köprü kuruldu. Milletin köprüsü. inşaatı henüz bitmeyen 3. Köprüye Millet ismi verilse güzel olmaz mıydı? Tamam, Yavuz Sultan Selim de güzel ama içimden böyle geçti işte. Belki milletin gönül köprüsünden de böyle geçmiştir.

Paralel yapıya karşı milletin dev-

letle seri bağlantısı. Müthiş. Polisle birlikte Kuva-yi Milliye ruhuyla darbeye karşı koyan bu yurdun insanı. Yolun kenarında Fetih suretini okuyan kadın, traktör römorkunda olaya bizzat karışmak için kendine yer bulan yaşlısı – genci, helikopterler uçmasın diye yıllık hasadını ateşe veren çiftçi, cuntayı anlının çatından vuran şehit Ömer HALİSDEMİR... Hepsi bu yurdun insanı, hepimiz bu yurdun insanıyız. Rabbim vatan uğruna can verenlerin şahadetini kabul etsin. Bu alçak ve hain eylemlere karşısında duruşuyla, meydanları doldurmuşu, canını yollara serişiyle darbeyi önlemede emeği geçen kim varsa hepsinden Allah razı olsun. Doğru yol insanı yurduna götürür.

OSMANLI SARAYININ EN ÜNLÜ İLİM VE İRFAN SAHİBİ ALİMLERİNDEN HACI BEŞİR AĞA

Yaşadığı dönemde ilim ehli ile birlikte olmayı, eser vermeyi ve kitap okumayı önemseyen ve büyük bir saygınlık kazanan kişilerden biri olarak öne çıkar. Vazifesi sırasında çok başarılı olan Hacı Beşir Ağa ilim ve maarif sahiplerini himaye etmesiyle bilinir. Hacı Beşir Ağa, zamânının büyük evliyâsı ve meşhûr âlimi Mehmed Emîn Tokâdî hazretleri ile yakın dost ve âhiret kardeşi idi.

Osmanlı Haremının en ünlü kızlar ağasından biri olan Hacı Beşir Ağa, küçük yaşta Afrika'dan İstanbul'a getirilmiş ve zamanla önemli mevkilere gelmiş bir ilim aşığı, saray memurudur. Yapraksız Ali Ağanın yanında yetişip çeşitli görevlerde bulunduktan sonra padişah musahibi olacak kadar bilgili ve sohbeti dinlenen bir kişiliğe sahip olmuştur. İlim ve siyaset adamı olmak her insana nasip olmaz. Bazı insanlar siyasette, bazı insanlar ticarete bazı insanlar da ilimde ilerler. Hacı Beşir Ağa hem ilim sahibi hem de devlette önemli görevlere gelmiş ve önemli görevleri icra etmiş ama bunca yoğunluğa rağmen ilim ehli olmuş önemli bir Alim... Hacı Beşir Ağa, Afrika'nın o dönemde Habeşistan diye bilinen, bugün Eritre ve Sudan'ın geniş bir kesimini kapsayan bölgesinde doğan küçük yaştan itibaren Yapraksız Ali Ağa'nın yanında sarayda yetişen hayır sahibi bir zattır. 1707 senesinde saray hazinedarı olmuş, III.

Ahmet'in şehzâdeliği sırasında musahibi, danışmanı olmuştur. Sonraları dârüsseâde ağası Süleymân Ağa ile beraber 1713'de Kıbrıs'a gönderilmiş, Kıbrıs'tan Mısır'a ve oradan da Hicaz'a gönderilerek şeyhül-haremeyn vazifesi verilmiştir. Vazifesi sırasında Mekke-i Mükerrreme'de bulunan ve evliyânın büyüklerinden olan Ahmed-i Yekdest hazretlerinin derslerine ve sohbetlerine katılmıştır. Ondan pek çok feyz alıp tasavvuf alanında yükselerek 1717 senesinde İstanbul'a çağrılarak Dârüsseâde ağalığına tayin edilmiştir. On üç yıl Sultan III. Ahmet'in kızlar ağası, 16 yılda Sultan I. Mahmut devrinde Darüssaade Ağalığı görevini yaparak, dönemin devlet adamlarının tayini ve devlet işlerinin yönlendirilmesinde önemli rol oynadı. Jane Hathaway'ın Osmanlı Sarayının En Önemli Haremağası Hacı Beşir Ağa adlı biyografik denemesi kitabında da Osmanlı imparatorluğunun en nüfuzlu ve etkili kişilerinden biri olduğu kişiliğini konu almaktadır. Jane Hathaway'e göre ona bu adı 'müjde

**MUSTAFA
CANBEY**

Yazar

habercisi'ni belirten 'Beşir' ismi, kendisinden önce birçok hadım için isim olmuşsa da özellikle kendisinden sonra hemen halefinden (Moralı Beşir Ağa'dan) başlayarak harem ağaları arasında çarpıcı bir şekilde yaygınlaşmıştır. Onun adı ise, ismi Beşir olan diğer hadım ağalarından ayırmak için Mekke'ye hac ziyaretinde bulunduğunu gösteren 'Hacı' unvanı ile anılır.

DARÜSSAADE AĞALIĞINA GİDEN YOL

Osmanlı Hareminin en ünlü kızlar ağasından biri olan Hacı Beşir Ağa, küçük yaşta Afrika'dan İstanbul'a getirilmiş ve zamanla önemli mevkilere gelmiş bir ilim aşığı, saray memurudur. Yapıksız Ali Ağanın yanında yetişip çeşitli görevlerde bulunduktan sonra padişah musahibi (Tatlı sohbetleri ile padişahın hoş vakit geçirmesini sağlayan kişi) olacak kadar bilgili ve sohbeti dinlenen bir kişiliğe sahip olmuştur.

1705 yılında Saray Hazinedarlığı görevine getirilmiştir.

1713 yılında Darüssaade Ağası Süleyman Ağa ile birlikte, önce Kıbrıs'ta, sonra da Mısır'da ikamet etmesi mecbur edilmiştir. Bu tip sürgünler bir rutin haline gelmiştir denilebilir. Bir süre sonra Şeyhül haremlik makamına tayin edilmiştir. Yaptırdığı Bâb-ı âli yakınındaki câmi yanındaki kütüphâne de 1368, Eyyüb'deki Kütübânesinde ise 219 cild kitap vardır. Bu kitaplar bugün Süleymâniye Kütübânesinde, adına ayrılan bir bölümde muhafaza edilmektedir.

1730 yılında Patrona Halil Ayaklanması'ndan burnu kanamadan çıkabilmesi de bulunduğu konomda onun ustalık ve maharetini gösterir niteliktedir. Beşir Ağa bu ayaklanmadan sonra sarayın eski saygınlığına kavuşturulmasında belirleyici olmuştur. Şehzadeliği boyunca I. Mahmud'a nezaret ettiği için onun üzerindeki etkisi en

az III. Ahmed'in üzerindeki etkisi kadar ve hatta daha fazla olmuştur.

CANLI BİR ESER: HACI BEŞİR AĞA MEDRESESİ

Hacı Beşir Ağa'nın yaptırdığı hayır eserlerinden biri Eyüp ilçe sınırları içerisinde bulunan ve adıyla anılan külliye'dir. Külliye 1734-1740 yılları arasında yaptırılmış, döneminde birçok ilim adamı yetiştirmiştir.

Hacı Beşir Ağa Türbesi, Eyüp Sultan Camii'nin şadırvan avlusunu, iç avluya bağlayan büyük kapının tarafındadır. Kemerli kapısı iç avluya açılmakta olup, büyük hacet penceresi ise iç avlu tarafındadır. Bu pencerenin, iç tarafındaki iki yan duvarına bir sebil yapılmıştır. Türbenin arka tarafındaki hazi-reye bakan kısmında iki pencere vardır. Sol tarafta ise Sultan II. Osman'ın annesi olan Mahfiruz Haseki Sultan'ın yaptırdığı cüzhane bulunur. Türbenin içi çok sadedir. Ahşap sanduka puşidelidir. Türbenin kapısının üzerinden başlayan ve sol tarafındaki hacet penceresi üzerinde de devam eden, üç satır halinde yazılmış kitabesi vardır. Bu kitabede şunlar yazılıdır;

"Aga-yı mesned-i dar'üs-sa'âdei sâbık

Beşir Ağa'yı melek haslet kerem fermâ

Virüb sinin kesire o sadre revmâk u zîb

Mekârimiyle halayıkdan itdi celb-i du'â

Cihânın eyledi terk izz ü câhını âhir Çû bildi bâki değıldir sa'âdet-i dünyâ

Olunca âzim-i râh-ı bakâ hulûsunu gör

“ HACI BEŞİR AĞA'NIN YAPTIRDIĞI HAYIR ESERLERİNDEN BİRİ EYÜP İLÇE SINIRLARI İÇERİSİNDE BULUNAN VE ADIYLA ANILAN KÜLLİYEDİR. KÜLLİYE 1734-1740 YILLARI ARASINDA YAPTIRILMIŞ, DÖNEMİNDE BİRÇOK İLİM ADAMI YETİŞTİRMİŞTİR. ”

Cıvar-ı Hazret-i Hâlid ki menzil
oldu ana
Cenâb-ı Hazret-i Hakk afv idüb
cerâmini
Makâmın eyliye firdevs-i hem-
demin havrâ
Du'a idüb didi bir bendesi ana târih
Beşir'e zîr-i Livâi Resûl ola mevâ

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN XVIII. YY'INA DAMGASINI VURMUŞ BİR ŞAHSİYET

Jane Hathaway, Hacı Beşir Ağa'nın etkili bir devlet adamı olmasının yanı sıra en ilgi çekici yönlerinden birinin de bir kitap meraklısı olmasına eserinde değinmiştir. Topkapı Sarayı'nın yakınına inşa

Jane Hathaway, Hacı Beşir Ağa'nun etkili bir devlet adamı olmasının yanı sıra en ilgi çekici yönlerinden birinin de bir kitap meraklısı olmasına eserinde değinmiştir.

ettirdiği külliyesinin ilginç bir şekilde haremine bitişik bir şekilde yapılan kütüphane odasında çoğu Hanefi fıkhı ve ilahiyat eserlerinden müteşekkil 1007 cilt kadar kitap bulunması, onun kitaplara olan tutkusunu gösterir niteliktedir. Yine Eyüp'teki Darülhadis'i bir dini eserler kütüphanesi olarak kullanmıştır. Kahire'deki sebil-mektebinin de, Şafi mezhebinin hâkim olduğu bu coğrafyada Hanefi mezhebinin hâkimiyet sahasının genişletilmesi için kritik bir vazife yüklendiği, kitapta üzerinde ısrarla durulan konulardan biridir. Bunlara ilave olarak Bulgaristan'da Zıştovi'deki medresesi zikredilebilir.

Beşir Ağa, önceleri Bostancı ocağında idi. Vazifesinden izinli olduğu zamanlarda, vakit namazlarını Ayasofya Câmii'nde kılardı. Bu câmide bulunan bir gönül ehli, Beşir Ağa'nın dikkatini çekti. Beşir Ağa bir gün o gönül ehli ile konuşmak için bir fırsat buldu ve ona; "Sultânım benim derdime bir çare bulunuz. Lütfedip beni hizmetçiliğe kabul buyurunuz" dedi. O gönül ehli de; "İnşâallah! Bakayım, eğer imkan bulursam olur" cevabını verdi. Beşir Ağa bir gece

yarısında Sarây-ı hümâyûnda bulunan odasında tefekkür ederken, odanın kapısı açıldı. O gönül ehli kapıda ona; "Kalk gideceğiz" dedi. Beşir Ağa onunla beraber dışarı çıkarken, saray kapısının açık olduğunu görünce, hayretler içerisinde kaldı. Birlikte Ayasofya Câmii'ne girdiler. Mihrabın önünde başka bir gönül ehli vardı. O mihrâbdaki gönül ehli, Beşir Ağa'yı kabul etmedi. Öbür gönül ehli onu tekrar odasına götürdü ve; "Merak etme, daha büyük mertebede olan birisine bağlanman sana nasib olacaktır" diye teselli etti. Başına gelen bu hâdise, Beşir Ağa'nın hayretini daha da arttırdı. Yanında çalışanlardan birisinin vasıtasıyla Pîr Sertûraş isminde bir zâatın sohbetinde bulundu. Ona talebe oldu. Bu sırada pâdişâh, Beşir Ağa'yı, Dâvûd Paşa Sarayı'na nakletti.

Beşir Ağa, Dâvûd Paşa Sarayı'ndan işine gidip gelirken, hergün hocasına uğrardı. Hocasının yalnız olduğu bir zamanda, te'min ettiği birkaç kilo eti ona hediye etmeye karar verdi. Birgün hocasının yalnız olduğunu görerek sevindi. Hocasından hediyesini kabul etmesini rica etti. Hocası; "Ben, fakir bir kimseyim. Darlığım zamanında benim gibi bir kimseye bunları getirmekteki maksadın nedir?" diye suâl etti. Beşir Ağa da; "Sultânım! Gönlüm size bağlandı. Hakkı talep ediyorum. Lütfedin de, hizmetçiliğe beni kabul buyurun" dedi. O zaman Pîr Sertûraş; "Madem ki hakkı talep ediyorsun, sen ondan mahrûm olmazsın. Seni evlâdım yerine kabul ettim. Dînin emirlerine iyi sarıl. Dînin emirlerine sarılmadan kurtuluş olmaz" dedikten sonra, uzun süre sohbet ettiler. Birgün Beşir Ağa, Fâtih Câmii şerifinin türbe kapısının Haliç tarafından geçerken, hocası Pîr Sertûraş'ın yanında heybet sahibi iki pîrin oturduğunu gördü. Derhal atından inen Beşir Ağa, edeple yere

bakarak ve yaya olarak onların yanından geçerken o iki pirden birisi; “Yâ Sertûraş bu kimdir?” diye sorunca, Pîr Sertûraş; “Sultânım, size arz ettiğim evlatlığımıdır. Kendisi bostancıdır” cevâbını verdi. Yanındaki pîr; “Edeb sahibi bir adamdır. Böylelerinden sır gizlenmez” dedi. Beşîr Ağa bu sırada heyecan içerisinde kalıp, saraya nasıl döndüğünün farkında olmadı. Ertesi gün Pîr Sertûraş’ın yanına gelip; “Dün sizin yanınızda bulunan zâtlar kimlerdi?” diye sordu. Hocası; “Hâce İdrîs Ali ve Hacı Kubây isimlerinde iki mübârek zâttır” dedi. Bundan sonra Beşîr Ağa, bu zâtlardan tasavvuf âdabını, mücâhede yollarını öğrendi.

Beşîr Ağa sır gizlemekte çok titiz idi. Uzun bir süre feyz kaynağı o mübârek zâtlardan istifâde etti. Hâce İdrîs Ali (İdrîs Muhtefi) vefât edince, Beşîr Ağa, Hacı Kubây’ın yanından hiç ayrılmadı. Bu sırada Sarây-ı hümayûndan emekliye ayrıldı. Hocasının Topkapı dışındaki evine yakın bir yerde ikâmet etti.

BEŞİR AĞA’NIN YAZMIŞ OLDUĞU BİR MEKTUBUNDA ŞUNLARI İFADE EDER:

“Ey Sırr-ı Enbiyâ ve evliyânın sırrına âşık olanlar ve buna kavuşmayı isteyenler! Nedir bu hâliniz? Sizler yalnız istiğfar okuyup, Allahü Teâlânın sevgisini elde etmeye gayret gösterip, ilâhî tecellilere kavuşuyor musunuz? İşlerinizde, sözlerinizde dînin emirlerine uymanızı isterim. Sakın ha! Dînin emirlerine muhalif olarak, kendi aklınıza göre konuşmayınız. Dînin emirlerine uymakta asla ihmalkârlık göstermeyiniz. Zâhirinizi dînin emirlerine uymakta, bâtınınızı Allah sevgisi nûru ile süslemeniz gerekir. Birbirinizle buluştuğunuz zaman, birbirinize sevgi ve tevâzu gösteriniz. Birbirinizle dînin emirleri ve tasavvuf yolunun âdabı gereğince fâideli

şeyler konuşup, mâlâyâ’niden (boş sözlerden) sakınasınız. Yüzbin söz, bir pul kadar etmez. Söz, ma’nâyı bilmek ve bulmak içindir. Canın kurtuluşu, ma’nâ ilemdir. Söz ile kurtuluş olmaz.

Şimdi herbiriniz, yolunuzu candan ta’kip edip, ma’nâyâ kavuşmak, nefis ve şeytanın hilesinden kurtulmak için Cenâb-ı Rabb-ül-âlemîne tam bir teveccün ile teveccüh eyleyesiniz (yönelesiniz).

Ma’rifet sanıp, sattığınız (sarfettiğiniz) sözlerden sakınmanız gerektiğini bilmelisiniz. Haramdan sakınmalısınız. Her kim dikkat etmeyip, dînin emrine uymayan bir iş yaparsa bizden değildir. Onun dilini kesmek lâzımdır.”

Hacı Beşîr Ağa, zamânının büyük evliyâsı ve meşhûr âlimi Mehmed Emîn Tokâdî hazretleri ile yakın dost ve âhîret kardeşi idi. Mehmed Emîn Tokâdî hazretleri şöyle anlatmıştır:

“Muhammed Kumul Efendi vefâtından önce, hastalığı sırasında bana; “Şu bir kaç cild kitâbı, dârüsseâde ağası Beşîr Ağa’ya götür. Bizim duâ ettiğimizi söyle. Bunlar

Medîne-i Münevvereye gönderilecek. Bunların konulacağı yeri onlar bilirler. Gönderip bizi duâdan unutmasınlar.” şeklinde vasiyette bulundu. Bir kaç gün sonra vefât etti. Vasiyetleri üzerine o kitapları alıp, vâlilerin toplantı günü olan Çarşamba günü huzurlarına vardım. Kalkıp kucaklayarak, yanlarına oturmamı söyledi. Hâl hatır sorduktan sonra, İstanbul’da bulunup, ziyaretlerine fazla gidemediğim için üzülmediğini söyledi. Merhûm Muhammed Kumul Efendinin selâmını söyleyip kitapları arzettiğimde, büyük bir üzüntü ve ağlama ile kitapların yerine gönderilmesi için emir verdi. Mecliste bulunanlara beni tanıtp; “Âhîret kardeşimizdir.” dedi. Vedâ edip kalktığımda, hizmetçilerine şöyle emretti:

“Bize gelenler dünyevî bir iş için gelirler. Bu zâtı iyi tanıyın. Geldiği zaman misâfir var diye bekletmeyin. Zirâ bunlar bizi Allah rızâsı için ziyârete gelirler.” Koynuma bir kese koydu. Bakınca içinde yüz altın olduğunu gördüm.”

Hacı Beşîr Ağa, zamânının büyük

evliyâsı ve meşhûr âlimi Mehmed Emîn Tokâdî hazretleri ile yakın dost ve âhîret kardeşi idi. Mehmed Emîn Tokâdî hazretleri ikinci defâ Mekke'ye gidişinde şöyle anlatmıştır:

“Mekke'ye giderken Medîne'ye uğradık. Hocam Ahmed-i Yekdest hazretlerinin vasiyetine uyarak Medîne'de ikâmet eden Şeyh Abdürrahîm Buhârî hazretlerinin yanına gittim. Görüşüp konuştuktan sonra beni Resûlullah'ın sallallahü aleyhi ve sellem Kabr-i şerifini ziyârete götürdü. Ziyâret sırasında koynundan bir kâğıt çıkarıp okuduktan sonra, bana verecek tebrik etti. O sırada yanımda bulunan bir zât da beni tebrik etti. Bana verdiği bu icâzet sebebiyle kucaklayıp öptü. Ertesi gün tekrar Resûlullah'ın sallallahü aleyhi ve sellem kabr-i şerifini ziyârete gittim. Bu sırada kendimden geçip, yere çöktüm. Bir süre böyle kaldıktan sonra gözlerimi açtığımda, yanımda duran birini gördüm. Bana selâm verip; “Ağa sizi bekliyor, buyurun!” dedi. “Ağa kimdir?” dedim. “Şeyh-ül-harem, ağa hazret-

leridir.” dedi. Yanına gittiğimde bir gün önceki ziyâretimizde yanıma gelip beni tebrik eden zât olduğunu gördüm. Bana; “Siz ziyâret sırasında kendinizden geçince, bu hizmetçiyi gönderip; “Yanında bekle, eğer düşecek olursa yavaşça tut ve yere oturt.” dedim. Hamdolsun düşmediniz.” dedi. Onunla oturup sohbet ettikten sonra, bu zâtın hocam Ahmed-i Yekdest hazretlerinin talebelerinden Hacı Beşir Ağa olduğunu öğrendim. Berâberce tekrar Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem kabr-i şerifini ziyâret ettik. Ziyâretten sonra birbirimizi unutmamak üzere âhîret kardeşi olduk.” Mehmed Emîn Tokâdî hazretlerinin tanışıp âhîret kardeşi olduğu bu zât, o zaman şeyh-ül-harem vazifesi ile orada bulunan dârüsseade ağası Beşir Ağa idi.”

Beşir Ağa'nın, burda ayrıca 'Beşir Çeşmesi' olarak bilinen bir sebilmektep inşa ettirdiğini de belirtiyor. Ancak bu 29 yıllık darüssaade ağalığından önce çok önemli bir başka görev olan Şeyhülharem olarak atanan Beşir Ağa'nın bu durumu darüssaade ağalığı yapmadan önce bu görevde bulunduğundan ötürü çok kendine özgü bir durumdu. Kabe ve Peygamberin kabri şerifi etrafında güvenlik ve temizlikten sorumlu hadım kadrosunun en başında bulunan Şeyhülharem, bilhassa Haremeyn'e yönelik Zeydi tehdidini savuşturmak bakımından önemliydi. Ayrıca ilk matbaanın kurulmasında mühim rolü vardır. İbrâhim Müteferrika, İstanbul'da ilk matbaayı açtığı gibi, ilk kâğıt fabrikasının da Yalova'da açılmasına gayret etti.

Bu fabrika için en uygun yer Beşir Ağa'nın çiftliği idi. Çiftliğini bu iş için seve seve vakfeden Beşir Ağa, fabrikanın kurulmasından çok kısa bir zaman sonra 1746 (H.1159) yılında vefât etti. Beşir Ağa, Eyyüb Sultan Türbesinin yanına defnedilmiştir. Vazifesi sırasında çok

başarılı olan Hacı Beşir Ağa ilim ve maarif sahiplerini himaye etmiştir. 29 yıl Harem ağalığı yapan Beşir Ağa büyük bir servet sahibi olmuş ve bu servetiyle sayısız hayır eseri yaptırmıştır. Bu vazifesi sırasında çok hizmet eden Beşir Ağa, Bâb-ı âli civârında câmî, medrese, tekke, çeşme ve kütüphâne; Eyyüb'da bir medrese, kütüphâne ve çeşme yaptırmıştır. Fâtih, Beşiktaş, Kocamustafapaşa, Fındıklı, Üsküdar ve Sarıyer'de çeşmeler, Medîne-i Münevverede de pek çok hayrât yaptırmıştır. Bugün Babiali yokuşunun hemen sağ tarafında bulunan Hacı Beşirağa Camii ve müştemalatında bulunan medrese önemli hizmetlerde bulunmuştur. Medrese bugün ÖNDER İmam Hatipler Derneği tarafından ÖNDER Akademi olarak kullanılmakta ve ülkemize hizmet edecek maneviyatı yüksek nesiller yetiştirmek için hizmet vermektedir.

Türbede, Hacı Beşir Ağa tek başına yatmaktadır. Türbe ziyarete açıktır. Türbeleri Koruma ve Yaşatma Derneği tarafından onararak, 1997 yılının Ocak ayında halkımızın ziyaretine açılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun XVIII. yy'ına damgasını vurmuş bir şahsiyet olan Beşir Ağa bu uzun ve başarılı ömrü, gözlerini dünyaya bir köle olarak açan birisinin başarısı olarak okunabileceği gibi, Osmanlı'nın kendine özgü 'toplama' sisteminin bir başarısı ve kazancı olarak da yorumlanabilir.

KAYNAKLAR:

- 1) Âlimler ve San'atkârlar
- 2) Osmanlı Târihi (Uzunçarşılı); c.4, kısım-1,
- 3) Mir'üt-Tevârih; 1147 olayları
- 4) İslâm Âlimleri Ansiklopedisi; c.17
- 5) Osmanlı Târihi Ansiklopedisi; c.2
- 6) Sefinet-ül-evliyâ cild-2
- 7) Jane Hathaway, Osmanlı Sarayının En Ünlü Haremağası

Beşir Ağa, Eyyüb Sultan Türbesinin yanına defnedilmiştir. Vazifesi sırasında çok başarılı olan Hacı Beşir Ağa ilim ve maarif sahiplerini himaye etmiştir. 29 yıl Harem ağalığı yapan Beşir Ağa büyük bir servet sahibi olmuş ve bu servetiyle sayısız hayır eseri yaptırmıştır.

REKLAM

DARALAN VAKİTLER

CAHİT ZARİFOĞLU

Yanakları, saçları, gözleri yanmış,
Zehirli gaz bombaları
Yılan gibi sokmuş, yalamış gövdelerini
Ağızları, küçücük dilleri yanmış
Bütün Beyrut sapsarı kalmış
Sanki ağlamak imkansız
Başları
Paletlerle ezilmiş babaları,
Yahudi doğramış analarını,
Binlerce çocuk topların, betonların altında.

Beyrut'un gözyaşları şimdi,
Kudüs'ün yanibaşında,
Müslümanlarsa uzakta,
Sanki başka,
Gelinmez bir dünyada.

Acın, bir vadi,
Zehirli çiçekler, bir ova gibi karşımda.

Gözüm baksın sadece,
Ayrıntıları,
Kıvrılıp kırılmış bilekleri,
Kemikten yakılmış etleri,
Kuma serilmiş cesetleri,
Büyük ajansların yaydığı resimleri,
Bir seyirci gibi görsün dursun,
Bir kadın gibi ağlasın..

Beyrut yengeç kiskacında,
Çoğu Müslüman kafir yanında,
Yaslanmış yastıklara sonunu beklerler filmin.

Sen Filistin, hokkaları doldur kanla,
Şairler eğer ahın varken
Uzanırlarsa tomurcuklara güllere
Herbiri kanlı bir ateş gibi korku
Bir azar, bir şamar olsun.

Filistin, sen işine bak, kar toprağını,
Yoğur gazabını Yaradanın..
Bu ateş bulutu hangi kavmin üzerinde?
Çam ormanlarının salınışında,
Kuşların cıvıldaşında,
Otların serin tenlerinde.
Eğer varsan bakıp görmeye
Şeffaf perdenin az ötesini,
Bir ateş bulutu var en bildik yerde,
En emin yerde.

Ve bak, asıl ölen yaylalar, villalar, tok karınlar
Hissiz dudaklar, gayretsiz kalpler,
Asla değil kavruk çölde yatan kadavralar.

Farzet körsün, olabilir,
Elele tut,
Taş al ve at,
Kafiri bulur.

Hani ceylanların,
Hani cihat marşın?

Bir yumruk harbinden nasıl kaçtın?
En arka safta bile kalmadın,
Cengi attın, dünyaya daldın,
Tezeğe konan sinekler gibi.

Dönüyor burgaç,
Dünya üstten, yanlardan daralıyor.
Ovalardan,
Dar geçitlere sürülen sığırlar gibi,
Bir gün ister istemez,
Karşısında olacaksın kaçtıklarının.

Dua et,
O gün henüz mahşer olmasın

YUSUF EL KARADAVİ, HER MÜSLÜMANIN ORTAK DAVASI KUDÜS

ABDULLAH SEYDİ
ÖZÇAL

Gazeteci, Yazar

HER MÜSLÜMANIN ORTAK DAVASI KUDÜS
PROF. DR. YUSUF EL KARADAVİ
NİDA YAYINLARI

II. Abdulhamit Han, Kudüs için şöyle der: Bu toprakların bir kısmını bile satmam, çünkü bu topraklar bana değil, halkıma aittir. Halkım bu imparatorluğun her kısmını kanını feda ederek elde etmiştir? Milletim bu vatani kanlarıyla korumuştur. Bu toprakları kanlarımızla örteriz de elimizden alınmasına asla izin vermez. O bizden ayrılıp uzaklaşmadan onu tekrar kanlarımızla örteriz. Ben onun hiç bir parçasını veremem. Bırakın Yahudiler milyarlarını kendilerine saklasınlar. İmparatorluk parçalandığı zaman onlar, Filistin'i hiç karşılıksız ele

geçirebilirler. Bu vatan ancak cesetlerimiz parçalanarak taksim edilebilir. Her ne şekilde olursa olsun bizi parçalamalarına asla izin vermeyeceğim. İsrail'in Filistin üzerinde gerçekleştirdiği tahakkümün yalnızca maddi boyutu değil, olayın manevi tahribatına yahut manevi açıdan toprakların bütünlüğünün neden sağlanması gerektiğine de inebiliyorsunuz bu kitap ile.

Nida Yayıncılık tarafından yayın hayatımıza kazandırılan bu kitap 166 sayfadan oluşuyor. Kitabın tercümesi ise İzzet Marangozoğlu'na ait.

HASAN AYCIN, KUDÜS EY EY

KUDÜS EY EY
HASAN AYCIN

İZ YAYINLARI

İz Yayıncılık tarafından yayınlanan Kudüs Ey Ey, değerli çizer Hasan Aycin'a ait bir eser. İslâm dünyasının ve aslında "insan dünyası"nın kanyan bir yarası, Filistin sorunu. Yarım asrı aşkın bir süredir kan ve gözyaşının döküldüğü bu coğrafyada, Kudüs bu yaranın sembol şehri. Bu albümde Hasan Aycin konuya ilişkin çizgileriyle, İbrahim Demirci ise şiirleriyle bir araya geliyor. Kitabın ilk baskısı 2009 yılında basılmıştı. Yeni baskısı da yine 2017 yılında İz Yayıncılık tarafından neşredildi.

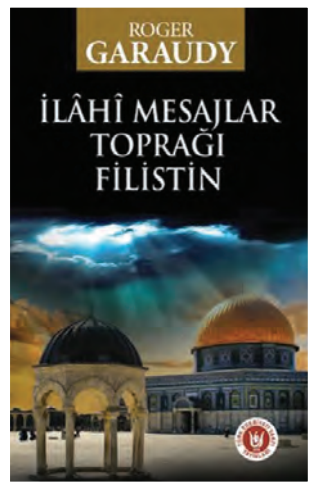
Hasan Aycin'ın, bugüne kadar Filistin davası için ortaya koyduğu çizgilerden oluşan bu albüm, Aycin'ın Filistin çizgilerini toplu olarak görme imkânı da sağlıyor. Yanı başımızda bir halk yok edilirken ağızlarını açamayan körlere ve sağırlara karşı sanatçıda var olması gereken duyarlılığın en güçlü halini Hasan Aycin'da görüyoruz.

RACHEL CORRIE, MY NAME IS RACHEL CORRIE/BENİM ADIM RACHEL CORRIE

MY NAME IS RACHEL CORRIE
RACHEL CORRIE

Konu mülteci kamplarından ve savaşın gölgesinde büyüyen Filistinli çocuklardan açılmışken, 23 yaşında Amerika'daki evini ve ailesini bırakıp adalet ve insaniyet duygusunu yanına alarak Filistin'e, o çocukların yanına gelen Rachel Corrie'yi anmazsak, bir İsrail buldozerinin önünde Filistinli bir ailenin evi yıkılmasını diye verdiği mücadelenin ölümle sonuçlanan anısına saygımızı eksik bırakmış oluruz. Rachel hayata dair umutlarını, hayallerini arkasında bırakıp gelmişti Filistin'e. Herkese nasip olmayacak bir ölümle noktalandı hayatı ve o ana kadar Filistin'deyken ailesine ve arkadaşlarına gönderdiği e-maillerden oluşan "My Name is Rachel Corrie/Benim Adım Rachel Corrie" kitabı yayınlandı onun hatırası mahiyetinde.

ROGER GARAUDY, İLAHÎ MESAJLAR TOPRAĞI FİLİSTİN

İLAHÎ MESAJLAR TOPRAĞI FİLİSTİN
ROGER GARAUDY
TÜRK EDEBİYAT VAKFI YAYINLARI

Bu kitap ürkütücü gerçekleri, kaynak ve delilleriyle ortaya koyarak haykırdığı için Batı'da yasaklandı. O yüzden hiçbir kitabevinde bulunmuyor. Kitabı okuyunca kimlerin, neden yasakladığını göreceksiniz, neden yasaklayanların mı yoksa yazarın mı haklı olduğuna siz karar vereceksiniz. Sadece şu kadarını hatırlatmakla yetinelim: Churchill'in Üçüncü Dünya Savaşı'nın Ortadoğu'da patlak vereceğini ve bunun da İsrail yüzünden çıkacağını söylediği rivayet edilir. Bernard Granotier'nin de herhalde Churchill'in o sözünden hareketle kaleme aldığı "Israël, cause de la troisième guerre mondiale/ Üçüncü Dünya Savaşı'nın Sebebi İsrail" adlı kitabı bulunuyor. Bu kitap, bizi çok yakından ilgilendiren Ortadoğu'nun dününü, bugününü ve yarınıyla ilgili vazgeçilmez bir kaynak eserdir. Batı'nın ve onun efendisi ABD'nin gerçek yüzünü gözler önüne seren bir çalışmadır. Bu eser okunmadan Ortadoğu hakkında yapılacak her değerlendirme eksik kalacaktır. Cemal Aydın'ın tercümesiyle yayınlanan kitap Türk Edebiyat Vakfı Yayınları'na ait.

PROF. DR. RAMAZAN ŞEŞEN, KUDÜS FATİHİ SELÂHADDİN EYYÜBÎ

KUDÜS FATİHİ SELÂHADDİN EYYÜBÎ
PROF. DR. RAMAZAN ŞEŞEN
YEDİTEPE YAYINEVİ

Selâhaddin Eyyûbî bütün hayatını Ortadoğu'da kuvvetli bir Müslüman siyasi birliği tesis etmek, Haçlılar'ın elindeki İslâm topraklarını kurtarmak için mücadele ile geçirmiştir. Bunun yanında imara, çeşitli müesseselerin tesisine, ilim ve edebiyata da değer vermiştir. Devri, İslâm tarihinin en verimli çağlarından biridir.

Bunun yanında şatafattan uzak, sade, temiz, mütevazı bir hayat sürmüştür. Devrindeki ve daha sonraki insanların sevgi ve takdirini kazanmış, tarihin ölmez şahsiyetleri arasına girmiştir. Elinizdeki kitap Haçlı Seferleri karşısında İslâm dünyasının en ünlü kahramanı, Kudüs'ün fatihi, örnek insan ve hükümdar Selâhaddin Eyyûbî'nin hayatının ve mücadelesinin kronolojik tarihidir.

232 sayfalık kitap, Yeditepe Yayınevi tarafından neşredilmiştir.

SON DEVİR OSMANLI ALİMİ: MUSTAFA SABRİ EFENDİ

Ders kitaplarında ilklere geniş geniş yer verilir. İlk çeviri roman, sahnelenen ilk tiyatro eseri, tarih öncesi ilk devir, Türklerin ilk ana yurdu... İlki olan her şeyin elbet bir sonu da olacaktır. Belirli dönemleri kapsayan bazı olaylar ya da durumlarda ilkleri öğrenirken sonları çoğu kez merak dahi etmeyiz. Oysaki ilk olanlar ne kadar önem arz ediyorsa son olanlar da en az o kadar önemlidir.

Mustafa Sabri Efendi, Osmanlı Devleti'nin son şeyhülislamlarından. Şeyhülislam, Osmanlı Devleti'nde dini konularda en yüksek derecede bilgi ve yetkiye sahip olan kimselerin müessesesi. Öyle bir müessese ki, padişah dini konularda şeyhülislamdan fikir alıyor ve şeyhülislam da görüşlerini fetva yoluyla bildiriyor. Şeyhülislamın fetvası kanun niteliği taşıdığından son derece önem arz ediyor. 17. yy'dan itibaren ise yalnız dini konularda değil devlet işleri, hukuki konular, savaş ve barış konularında da fikirlerine başvurulmuş bir müessese haline geliyor şeyhülisamlık.

Mustafa Sabri Efendi, devletin iki temelinden biri olarak görülen şeyhülisamlık müessesesine 1919 yılında getirildi. Son devir Osmanlı alimlerinden. Yaşadığı devrin allâme-i cihânı.

Küçük yaşlardan itibaren Tokat'ta aldığı sağlam eğitim, edindiği donanım ve beceriler sayesinde henüz 22 yaşında iken Fatih Camii Medresesi'nde hoca oldu. Sultan Abdülhamit'in dört yıl kitapçılık görevini yerine getirmesinden sonra yeniden müderrislik vazifesine geri döndü. Bu süreçte idareye karşı eleştirilerde bulundu. İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile İttihat ve Terakki Partisi'nden Tokat mebusu olarak mecliste görev aldı. Parti politikalarından rahatsız olup Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin kurucularından biri oldu. İttihatçıların sert eleştirileri ve 1913 Babiâli baskını, onun önce Mısır'a oradan da Romanya'ya kaçmasına sebep oldu. Çeşitli baskınlar, sürgünlerden sonra Osmanlı'nın savaşta yenilgisi üzerine İttihatçı liderler ülkeyi terk etti ve Mustafa Sabri'nin de mahkûmiyet kararı kalktı. Böylece Mustafa Sabri Efendi tekrar İstanbul'a, ilim ve siyaset hayatına geri döndü. 1919'da tekrar Tokat'tan milletvekili seçilerek meclise girdi. Damat Ferid Paşa Hükümeti'nde yer alıp 1919'da şeyhülislam olarak tayin edildi. Mustafa Sabri Efendi 8 ay 25 gün şeyhülislam olarak görev aldı. Damad Ferid Paşa'nın Sevr Anlaşması ile ilgili görüşmelerde bulunmak amacıyla Paris'e gittiğinde 6 ay sadrazamlığa vekâlet etti. Milli Kurtuluş Hareketi'ne karşı sert tavır

**EMİNE
ŞİMŞEK**

Yazar

alır. Milli Mücadele'nin başarıyla sonuçlanması üzerine bir şeyhülislam olarak yabancı bir ülkede ölmek korkusu ile Müslüman ülkelerden ilticâ talebi etti.

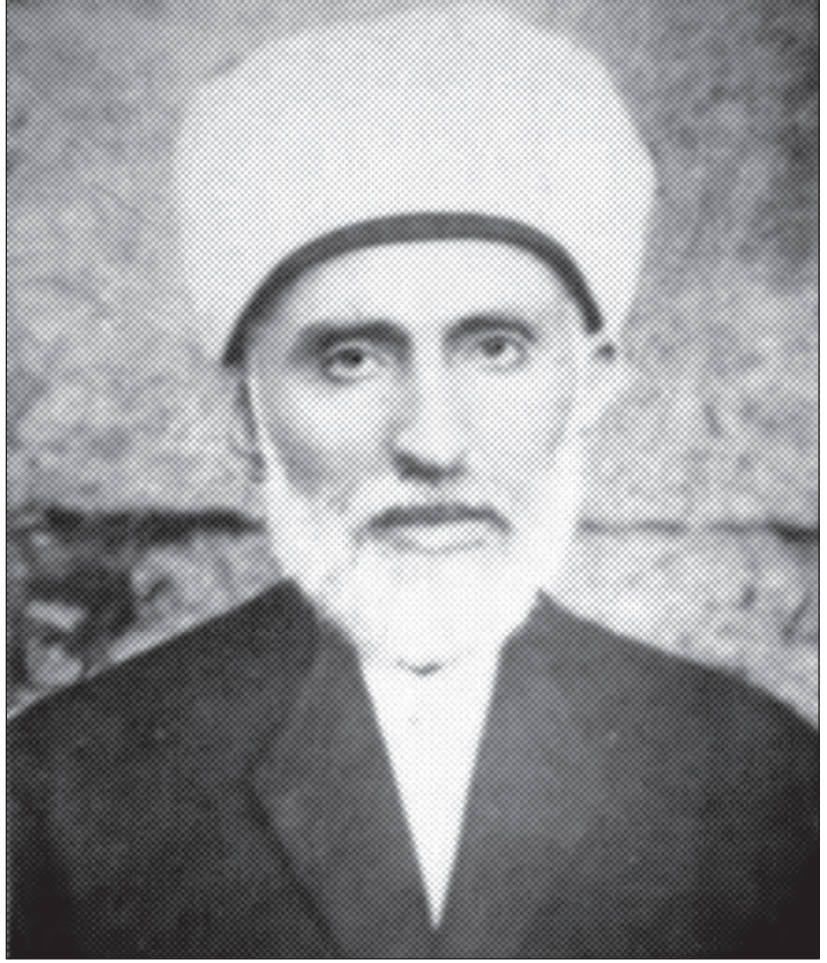
Uzun ve zorlu bir süreçten sonra 1922'de Mısır'a yerleşti. Hakkında Türklüğü bırakmak konusunda çeşitli söylentiler yayıldı. Bu husustaki bilgileri 1940'lı yıllarda Ezher'de okumakta olan Ali Ulvi Kurucu şöyle aktarıyor.

"Evine 4-5 Türk öğrenci giderdik hep, bizi güler yüzle karşılar çok sevinirdi. Siyasi, ilmî, edebî her türlü soruyu rahatlıkla sorardık, allâme de cevaplandırırdı.

Bu devrimlerle Türkleri Müslümanlıktan çıkarıyorlar. İslâm'dan çıkmış bir Türklükte ben kalamam. Eğer Türk sayılmak için dinimi terk etmem şart koşulursa, ben Türklüğümü bırakır dinimi bırakmam. Ben âhirete, hesâba inanan bir insanım. Bana kıyâmette Türklükten değil, İslâmiyet'ten soracaklar. "Gel bakalım Türk" demeyecekler; "Gel bakalım Müslüman" diyecekler. Yani Mustafa Sabri Efendi, Türklüğün İslamlıktan ayrılamayacağını, dinin önemini anlatmak için, yapılanların yanlışlığının derecesini belirtmek için böyle yazmıştı." (Ali Ulvi Kurucu)

Yurt dışında bulunduğu bu süreçte, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından alınan bir kararla 150'likler listesine dâhil edilerek vatandaşlıktan çıkartıldı. Hayatının son otuz yılını Mısır'da fikri mücadele ederek geçirdi. 12 Mart 1954'te 86 yaşında Kahire'de vefat etti.

Mustafa Sabri Efendi, Osmanlı Devleti'nden Cumhuriyet'e geçiş sürecinde çok köklü değişikliklerin olduğu bir dönemde yaşamış olmanın sıkıntıları ile ömrünü geçirdi. Din adamı kimliğinin yanında siyaset adamı kimliği de taşıması onu

dönemin kilit isimlerinden biri haline getirdi. Mustafa Sabri Efendi'nin ilmî mücadeleleri, Osmanlı'yı her türlü haksız saldırı karşısında müdafaa edici, İslâm'ı korumakla mukellef klas duruşu dönemin temel dinamiklerinin görülmesi açısından bir hayli önemlidir.

Mustafa Sabri Efendi'nin oğlu İbrahim Sadri Bey tarafından mezar şâhidesine yazılan satırlarda dediği gibi belki de onun ilmi Hakk'ın ilhamıydı.

***hüve'l-bâki
işte zâir, bu yerde medfûndur,
bir büyük kahraman ki pür-
hündür,***

***düştü leylâ-yı hakk pîşinde şehîd
ona zaten ezelde vurgundur.
aşk-ı rahmân'a cân fedâ etdi,
gerçi dünya vefâda pek dündür.
dîn-i islâm için mücâdelede,
ona bir kasf-i karîn meftûndur.
hakk'ın ilhâmıdır derin ilmi
sanki ilm-i ledünle meşhûndur
türk'de kaldıysa müslüman nâmu
ona islâm nâmu medyûndur
şeyhü'l-islâm mustafa sabri
fikri uğrunda öldü memnundur
dese hâtif değerdi memlekete:
her yasından bu matem efzûndur
bir gelip çıktı sâl-i târihin
o senin en güzîde oğlundur.***

lillahi'l-fatiha
sene 1373

ZENCİLERİN İNCİSİ: **CİN ALİ***

RIFAT EROĞLU

Yazar

Bin dokuz yüz yirmi altı yılında vefat eder Japon imparatoru Taişo. Aynı yıl Maarif Teşkilatı Kanunu'nun kabul edilmesi ile hiçbir ilgisi yoktur bu beklenmeyen ölümün. Ayaş'ın Yenikaya Köyü'nde beklenen bir doğum ise Türk Eğitim Sistemi'nde yeni çığırar açacaktır söz konusu kanunla birlikte. İki doğrunun bir noktada keşişemediği bu topraklarda, Arapça ezanın yasaklanmasıyla parmağı hiç acı-mamış gibi davranan halk, açılan köy enstitüleri ile kutlu günün doğuşundan belli olacağına bir kez daha iman eder.

İşte o sıralar Ayaş Garı'ndan enstitüye doğru okuyup öğretmen olmak üzere yola koyulur bir çocuk, cumhuriyetin henüz pratikte uğrayamadığı köyüne, yıllar sonra geri dönmek için valizinde rejimle.

Her çocuğa olduğu gibi Kaygusuzların Rasim'e de zor gelir enstitü yılları. Ayrılığın acısından, gurbetin sancısından önce, üç numara saçına, gri üniformasına ve demir kaşığa alışması gerekecektir. Açlığa tecrübesi olsa da, çoğu sabah içmek zorunda kalacağı bulgur çorbasını yadırgar uzun bir süre. Ama Muallim Rasim olmanın

hayali, müfredattan önce sabrı öğretecektir ona. Sabırdan da önce, Tanrı uludur!

İmamın o talihsiz çeviriyi seslendirdiği sabah saatlerinde başlanır güne. Kahvaltıdan hemen sonra çekilen halay sabah sporu sayılır. Eğitimin yalnızca yüzde ellisi teoriktir. Geri kalanı ise yaparak ve yaşayarak öğrenme üzerine. Teknik eğitim ve zanaat eğitiminin yanı sıra, Ziraat Marşı eşliğinde modern tarım uygulamaları:

“Sürer, eker, biçeriz, güvenip ötesine
Milletin her kazancı milletin kesesine
Toplandık baş çiftçinin Atatürk'ün sesine
Toprakla savaş için ziraat cephesine”

Amaç köye çok şey olarak dönmek ise, hem marangoz olunur hem de doktor. Ve çalınmazsa olmaz mandolin. Keman ve akordion çalanlara da rast gelinir. Çünkü imkân yoksa Âşık Veysel vardır saz dersi vermek için.

Enstitü yıllarını dolu dolu geçirir tüm talebeler. Siyasetin fişi çekeceği güne kadar sürecektir olan aydınlanmanın gerekli donanımına sahip olurlar zaman içinde. Henüz on sekiz yaşındadır köyüne her şey olarak dönen Rasim. Nice enstitü mezunu gibi görevine başlayıp bir an önce renklendirecektir kurak toprakları. Köylüyü milletin efendisi yapma fikri ne de hoş gelirken kulağa, köylüyü efendinin köleliğinden kurtarma derdindedir o. Bu derdin çok sonraları hükümetin başına öreceği çoraplardan habersiz.

Tarımdan elektrik teknisyenliğine, duvar örmekten su tesisatı

dösemeye kadar türlü bilgiyi verdiği meslek hayatı boyunca, yine de en çok sevdiği şey okuma yazma öğretimi olacaktır. Tam on yedi yıl boyunca özellikle tercih eder birinci sınıf okutmayı. Teknolojinin kaldığı son nokta olan kara tahta ve tebeşirle yetinmez ama asla. Çözümlü Alfabe isminde bir materyal tasarlar önce, oyunla okuma öğretimini hemen sonra. Resimli ve hareketli fişleri, çarpma ve sayma öğretimini uygular. Mesaisinin çoğunu nasıl daha iyi öğretirim sorusunun cevabına harcayan Rasim Hoca için, imkân yoksa açılır göz.

Yaptığı uygulamaları yeterli bulmaz hiçbir zaman. Şartları hüznünlere konu eder, bahanelere değil. İş içinde eğitim, eğitim içinde üretim ekolünden gelmiş-

“

**TARIMDAN ELEKTRİK
TEKNİSYENLİĞİNE,
DUVAR ÖRMEKTEN
SU TESİSATI
DÖŞEMEME KADAR
TÜRLÜ BİLGİYİ
VERDİĞİ MESLEK
HAYATI BOYUNCA,
YİNE DE EN ÇOK
SEVDİĞİ ŞEY OKUMA
YAZMA ÖĞRETİMİ
OLACAKTIR.**”

tir çünkü o, işten kaçma eğilimine pek rastlanmayan bir dönemde. Eksik olan her neyse, derhal ve behemehâl giderilmelidir bu yüzden.

Bin dokuz yüz altmış sekizde Japonya, Eisaku Sato liderliğinde kalkınmasını sürdürürken tam gaz, ülkemizde düşmez kalkmaz bir Allah'tır. Çoktan kapanmıştır köy enstitüleri ve Allahuekber'e Allah-u ekber deniliyordur yeniden. Tam da iki doğrunun canı cehennemeyken, Rasim Kaygusuz'un, kalemiyle bir

Hayata gözlerini yumduğunda Kaygusuzların Rasim, okundukça sevilen, sevildikçe okunan ve cumhuriyet tarihinin en tanınan karakterlerinden birini bırakacaktı arkasında. İlk korsan baskısı yapılan kitabın Cin Ali serisi olduğu sahaflar çarşısı dedikodularındandır hala. Bugün serinin birinci baskısı ciddi rakamlara alıcı bulmaktadır. Yıllar önce çocuğu okumaya geçtikten sonra Cin Alileri komşunun oğluna veren ebeveynler bilmezler bunu. Normal bir çocuk, önce Cin Ali çizerek başlar resme. Anatomi bilgisine girişin ilk safhasıdır bu çizim.

şeyler karalamaya başladığı o teksir kâğıdında, Ali adında bir çocuk ata bakmaya başlar. İşte o bakış, eğitim sisteminde büyük bir düğümün çözücüsü olacaktır kısa bir süre sonra. Yıllardır okumayı söken ama uygun metinler olmadığı için ilerleme gösteremeyen öğrencilerin ilacı, elinde şekillenmektedir Rasim Hoca'nın. Önce ailesiyle paylaşır Ali'yi. Sonra matbaa ile görüşmeler başlar. Ali'nin maceralarından oluşan on ciltlik hikâye seti basılacak ve ülke genelinde dağıtılacaktır.

Taslaklara son şeklini verdikten sonra, çizimlerini öğrencisi de olan Selçuk Seymen'e yaptırır. Akılda kalıcılığı artırmak düşüncesiyle matbaacı Ali İpek'in çocukken lakabı olan cin eklenir Ali'nin önüne. Bugün, çocukluğu yetmişlere, seksenlere ve doksanlara denk gelen milyonlarca insan, burnun kâğıt peçete yerine önlük koluna silindiği o yıllarda, gezi gözlem kolunun aslında ne iş yaptığını, eşofmanın doğru yazılışının eşortman olmadığını ve kantinci amcanın tosta kattığı o kaşarları nasıl saydam hale getirmeyi başardığını bir türlü öğrenemediler. Ama hepsi hiç kuşkusuz bildiler Cin Ali ile Berber Fil macerasını. Tanınmış enstitü mezunları dendiğinde ilk akla gelen isimler nedense Fakir Bayburtlar, Talip Apaydınlar idi. Peki ya hepimizin Cin Ali mezunu olduğunu kim inkâr edebilirdi?

Hayata gözlerini yumduğunda Kaygusuzların Rasim, okundukça sevilen, sevildikçe okunan ve Cumhuriyet tarihinin en tanınan karakterlerinden birini bırakacaktı arkasında. İlk korsan baskısı yapılan kitabın Cin Ali serisi olduğu sahaflar çarşısı dedikodularındandır hala. Bugün serinin birinci baskısı ciddi rakamlara alıcı bulmaktadır. Yıllar önce çocuğu okumaya geçtikten sonra Cin Alileri komşunun oğluna veren ebeveynler bilmezler

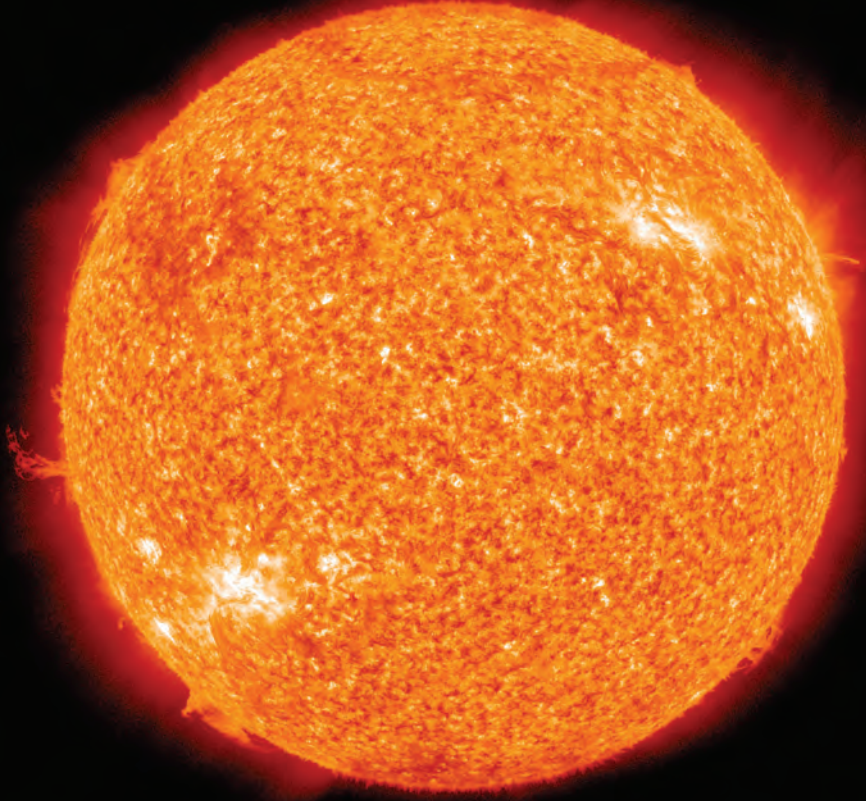
bunu. Normal bir çocuk, önce Cin Ali çizerek başlar resme. Anatomi bilgisine girişin ilk safhasıdır bu çizim. Toplumda çöp adam olarak da anılan ve çiziminin çok kolay olduğu sanılan Cin Ali resimlerine dikkatlice bakıldığında, iskelet sisteminin vücut hareketlerine göre özenle şekillendirildiği görülebilir. Hakkari'nin Taşdelen Köyü'ne yapılan terör saldırısından sonra, yirmi yedi şubat bin dokuz yüz seksen yedide Cumhuriyet gazetesine haber olan köy çocukları, o vakte kadar hiç Türk televizyonu izlemediklerini, sadece Irak televizyonlarından Körfez Savaşı'na baktıklarını ve Cin Ali okuduklarını söylerler. Yani orda bir Cin Ali de vardır uzakta.

Doksanların ortasında renklendirilerek yeniden çizilen Cin Ali kitapları, iki bin beş yılda eğitim sisteminin değişmesiyle gözden düşürülür. Yeni eğitim anlayışında Cin Ali'ye yer yoktur artık. Okumayı alfabetik sırayı esas alarak değil de ses gruplarına göre öğrenen yeni nesil çocuklar, ilk önce Ela'yı sonra Talat'ı tanımaktadır son on yıldır. Ali atını alıp uzaklara gitmek durumunda kalmıştır bir süre.

İki bin on üçte Kaygusuz ailesinin sahip çıkmasıyla, Cin Ali Yayınları tarafından yeni basımları yapılan seri, okuyucularını beklemektedir raflarda. Tıpkı ilk baskısı gibi özgün haliyle sunulmuştur piyasaya. Öğretmenin vurduğu yerde soruşturmanın başladığı yıllarda bugün, şiddetin gül bitirmediğinin son derece farkında, cin olmadan Ali çarpan eğitim sistemine inat, bulgur çorbasının da hakkını gözetmek suretiyle, gidip bir Cin Ali serisi edinmek gerekir en yakın kitapçıdan. Böylece yetişkinler, bir dönemin efsane ruhuna hayat öpücüğü olacakken, küçükler tabletlerini bir kenara bırakıp Ali'nin baktığı yöne çevirecekler kafalarını.

AHMET ŞEFİK
VEFA

Yazar

GÜNEŞ TEMBELLEŞTİ

Monthly Notices of the Royal Astronomical Society (MNRAS) dergisinde yayımlanan bir makalede, son yıllarda Güneş çekirdeğindeki manyetik aktivitelerin görülür biçimde azaldığına ve çekirdeğin çalışmasında dönüşü olmayan potansiyel değişikliklere işaret eden rekor düşük seviyelere ulaştığına dikkat çekildi. Makaleye göre, Batı İngiltere’de yer alan Birmingham

Üniversitesi’nden Yvonne Elsworth, “Durgunluğun neden ortaya çıktığını öğrenmek ilginç olacak” diye konuştu. Ekibin bulduğu sonuçlar 1985’ten bu yana oluşan 3 aktivite döngüsünden birinin normal, yaşanan son iki aktivite döngüsünün ise beklenmedik bir şekilde zayıf olduğunu gösterdi. Güneş’in yüzeyindeki hareketlerin de değiştiğini belirleyen uzmanlar, son iki devirde, Güneş’in kutup bölgelerindeki hareketinin yavaşladığını fark etti.

FİLİSTİN'İN ÖFKEDEN KABARARAK YAŞAYAN EN SABIRLI İNSANLARININ SESİ: **KUDÜS VE SİNEMA**

SİBEL ATAGÜN

Sinemacı, Yazar

Üç dinin kutsalı, bilhassa Müslümanların “mübareği, bereketi” ilahi dinlerin gözbebeği şehir : Kudüs.

Müslümanların ona bereket, mübarek olma anlamına gelen Kudüs ismini verdiği şehir. Şehrin en eski sakinleri olan Kenanlılar'ın Ursalim, Yahudilerin Ariel, Yebus, Siyon gibi isimleri verdiği Kudüs, Hz.İbrahim'den itibaren birçok peygamberin yaşadığı kutsal bir bölgede bulunan, Hz.Süleyman'ın inşa ettiği Beytü'l-Makdis'i barındıran, İsrailoğulları'nın ve onlara gönderilen peygamberlerin mücadelelerine tanıklık etmiş bir şehir. Müslümanların ilk kiblesi, Hz.Muhammed'in İsrâ ve Miraç mucizesine şahit olan bu kutsal şehir 20. yüzyılın başından itibaren sistemli bir işgal hareketine maruz kalmış ve 1948 Arap-İsrail Savaşları sonrasında batı kısmı İsrail tarafından resmen işgal edilmiştir.

O günden bugüne esaret altında bulunan Kudüs ve Mescid-i Aksa'ya şiirler yazılmış, ağıtlar yakılmış, birçok filme konu edilmiş ve Müslümanların çektiği insanlık dramı sanatın diliyle dünyaya duyurulmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda büyük kitlelere ulaşma başarısı olarak sinemanın diğer sanat dalları arasında bariz bir üstünlüğü-

nün olduğu su götürmez bir gerçektir. İletişim teknolojisinin hızla gelişmesi küreselleşen dünyayı bir köy haline getirirken modernitenin etkisi ile kendisine sunulan her bilgiyi egemen güç baskısı ile kabul eden bir toplum yerine farklı kaynaklara yönelip sorgulayan bir toplumla karşı karşıyayız. İnternet üzerinden hakim ideolojilere alternatif medya bulma imkanına sahip günümüz insanı. Bu nedenle kitlelere ulaştırılan sinemanın önemi daha da artmıştır. Sinema eskiden beri sahip olduğu iletişim gücünü teknolojik yeniliklerle yeniden yorumlayarak sürdürmeye devam ediyor.

Peki bu öneme binaen Filistin, Kudüs, Mescid-i Aksa hasretiyle yanan Müslümanlar ya da bu topraklarda yaşanan insanlık dramına şahit olan duyarlılığını kaybetmemiş sanatçılar toplumun sessizliğine ve çaresizliğine ses olma açısından neler yapmışlardır? Sinemanın gücü Kudüs dramını seslendirmede ne kadar etkili olmuştur? Bu konuda yapılan birkaç yapıma göz atalım:

FİLİSTİN'E VEDA – SEYFULLAH DAD – 1995

1997 Tahran Uluslar Arası Fecr Film Festivali'nde en iyi film seçilen Filistin'e Veda, Filistinli Müslümanlar üzerinde

uygulanan tecrit üzerine yapılan en ciddi yapımların başında gelir. İran ve Suriye ortak yapımı film, 1948 Arap-İsrail Savaşı sonrası İsrail'in İngiltere desteğiyle Filistin topraklarına Yahudi nüfusu yerleştirdiği döneme odaklanır. Doktor Said, eşi Latife ve küçük çocukları Ferhan'ın

YAHUDİ AİLELERİNİ MÜSLÜMANLARIN TOPRAKLARINA YERLEŞTİRMEYE BAŞLAMALARIYLA BU SEVINÇ KISA SÜRER. İNGİLİZLERİN ÇEKİLME HAREKETLERİYLE BİRLİKTE YAHUDİ MİLİSLERİ ZIRHLI ARAÇLARIYLA BİRLİKTE ÖNLERİNE ÇIKAN HERKESE ATEŞ EDEREK HAYFA'YA GİRMEYE BAŞLAR.

çerçevesinde olaylar gelişir. Doktor Said'in çocukluk arkadaşı Şimon, Yahudilerin terör eylemlerine katılır ve Tevrat'tan alıntı yaparak temellendirdiği Deyr Yasin Katliamı'nda Doktor Said'in arabasını ateşe verir ve doktoru kaçıtır. Böylece çocuklukları birlikte geçmiş aileler İsrail ve İngiltere politikası nedeniyle birbirlerine düşman olurlar. Diğer yandan Filistin topraklarından çekilen İngiliz askerleri Müslümanların kısa bir süre de olsa sevinmesine sebep olurken İngiltere'nin İsrail işbirliğiyle Yahudi ailelerini Müslümanların topraklarına yerleştirmeye başlamalarıyla bu sevinç kısa sürer. İngilizlerin çekilme hareketleriyle birlikte Yahudi milisleri zırhlı araçlarıyla birlikte önlerine çıkan herkese ateş ederek Hayfa'ya girmeye başlar.

Yahudi komutanın resmi binada merdivenden çıkış sahnelerine paralel olarak Yahudi ailelerinin göç hareketlerinin gösterilmesi filmin can alıcı sahnelerinden biridir. Şimon'un doktoru ve eşini kurşunlamasıyla birinci bölümü son bulan filmin ikinci bölümü, Said'in evine Yahudi bir aile yerleştirilmesiyle başlar. Böylece Ferhan'ın yeni bir ailesi vardır. Adı Moşe olarak değiştirilir. Evin duvarlarındaki Arapça hat yazılarının yerini İbranice tablolar alır. Evin eski gramofonunda İbranice şarkılar çalmaya başlar. Filistin'de uygulanan kültürel tecridin sembolik bir yansımasıdır bu. Filistin'e Veda, dünya kamuoyunda bolca reklamı yapılan, Yahudi soykırımını konu edinen birçok filmin yanında Yahudilerin mezalimini anlatan, Müslümanların yaşadıklarını manipüle etmeden, entelektüel kurgusuna zarar vermeden işleyen başarılı bir dönem filmidir.

VAAT EDİLEN CENNET - HANY ABU ASSAD -2005

Filistin'in Tel Aviv yakınlarında

Nablus bölgesinde araba tamirciliği yapan Said ve Khaled'in Tel-Aviv'de gerçekleştirilecek bir intihar saldırısında görev almaları etrafında şekillenen film, İsrail-Filistin sorununa başka bir açıdan bakmamızı sağlayan Berlin'den ödülle dönmüş bir politik-drama. İsrail ve Filistin silahlı örgütlerinin hakim olduğu bir yerde yoksulluk içinde yaşayan bu iki gencin ailesi ayakta kalabilmek için silahlı direniş eylemlerine katılmış, Khaled'in babası İsrail askerlerinin yaptığı bir saldırıda bacağı kaybetmiş, Sait'in babası ise işbirlikçi olduğu gerekçesiyle Filistin'de idam edilmiş. Vaat Edilen Cennet, Sait ve Khaled'in pencesinden kendi hayatlarından ve insanların hayatlarından vazgeçen gençlerin, kendilerine yurt bulma, sahip oldukları ve tecrit edildikleri topraklara geri dönebilme özlemi içerisinde yitip giden hayatlarını gösterirken, haberlerden izlediğimiz olayların ne kadar gerçek olduğunu bize hissettiriyor. Sait için gerçek cennet, ailesinin, babasının onurunu kurtarmak adına girdiği mücadeledir. Başarıya ulaşmış ise Sait'in gözleriyle son bulan filmde izleyiciye bırakılır.

OMAR - HANY ABU ASSAD - 2013

Film, tellerle çevrili Mescid-i Aksa ve devlet lideri Mahmut Derviş çizilmiş grafitilerin görüntüleriyle başlar. Gündüzleri fırıncı ustası olarak çalışan Ömer, geceleri ise bölgedeki bütün arkadaşları gibi bir direnişçiye dönüşür. Ömer ve arkadaşları Amjad, Tarek ve aşık olduğu Nadia üzerine şekillenen film, savaş ortamında hayatlarının amacını sorgulayan bu gençlerin sevgileri ile yaşama tutunmalarına değiniyor. Ömer, tüm Filistin gençleri gibi çocukluğundan beri bir şeyleri saklayarak, her köşede

belirebilen İsrail askerlerinin gözetiminde yitirdiği özgürlüğünü yaşamının peşindeyken arkadaşları ve sevdiği kadınla yaşayacağı olaylarla hayatının amacını sorgulayacaktır. Özgürlüğü elinden alınan halkın içinden gençlere kamera tutan film, abartısız, gerçekçi sahneleriyle, başarılı oyunculuklarıyla Cannes Film Festivali'nden jüri özel ödülünü almış ve Filistin yönetiminin resmi olarak onay verdiği ilk film olması açısından da dikkat çekmiştir.

KURTLAR VADİSİ FİLİSTİN - ZÜBEYR ŞAŞMAZ - 2011

Kudüs, Filistin ve sinema denilince son dönemde akla gelen filmelerin başında yer alan Kurtlar Vadisi Filistin'e de değinmemek olmaz. Filmde İsrail'in Gazze'ye insani yardım götüren Mavi Marmara gemisine yaptığı kanlı baskın ve sonrasında Polat Alemdar ve ekibinin baskını yöneten komutan Moshe Ben Eliezer'den intikam alma süreci konu edilir. Bununla birlikte İsrail askerlerinin Filistinli çocukları ve yetişkinleri öldürmesi de filmin öne çıkan noktalardan biridir. Filmdeki ana karakterler; Polat Alemdar (Türk devlet görevlisi), Moshe Ben Eliezer (İsraili komutan), Simon Levy (Yahudi gazeteci), Abdülhey Çoban (Türk devlet görevlisi), Memati Baş (Türk devlet görevlisi). Filmin ilk bölümünde İsraili askerlerin Mavi Marmara gemisine yaptığı baskın ve vahşet gösterilir. İkinci bölümde ise Polat Alemdar ve ekibinin baskını yöneten ve Filistin halkına zulmeden İsraili komutan Moshe Ben Eliezer'den intikam alma süreci gösterilmektedir. Bu yönüyle film üç baskın etrafında şekilleniyor diyebiliriz. Gemi baskını, Filistin zulmü ve adalet... İlk bölümde şiddet, korku, zulüm ve masumiyet ön plana çıkar. Masum bir halkın gördüğü şiddet ve duyduğu korku. Özellikle; gemi baskını, Filistinli

ailenin öldürülmesi ve Moshe Ben Eliezer'den intikam alınma sahneleri, filmin duygusal açıdan ön plana çıkan baskın sahnelerini oluşturur. Filmin kitleler üzerindeki etkileyiciliği açısından yaşanan olayların gerçekliği duygusal sahnelerin etkisini artırır.

Değindiğimiz bu filmlerin dışında K Bölgesi Area K (Nadav Harel, Ramon Bloomberg), Şatila'nın Çocukları (Mai Masri), Yaşam Mücadelesi (Bedna N'esh), Düşlerin ve Korkuların Sınırları (Mai Masri), Bir Kayboluşun Güncesi (Elia Suleiman) ve TRT belgeseli Kudüs, Taş ve İnsan yapımlarını örnek verebiliriz. Filistin halkı ve sanatçıları için, Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın önemi, halkın yaşadığı baskının duyurulması açısından sinema büyük bir öneme sahiptir. 1972'de kurulan Filistin Sinema Topluluğu yayınladığı bildiride bu durumun ciddiyetini şöyle açıklar :

“Önemli olan bulunduğumuz durumun gerçek nedenlerini ortaya serip biz Arap ve Filistinlilerin, toprağımızı kurtarmak için verdiğimiz savaşın aşamalarını anlatarak, halkımızın savaşını gereğince destekleyebilecek bir Filistin sineması geliştirmektir. Arzuladığımız sinema bugünü, geçmişi ya da geleceği olduğu kadar iyi anlatmayı görev edinmelidir, edinecektir. Bu uyumlu atılım, bireysel çalışmaların toparlanmasını gerektiriyor. Gerçekten de kişisel girişimler – değeri ne olursa olsun – yetersiz ve etkisiz kalmaya mahkumdurlar.”

Hız. Peygamber'in on altı/ on yedi ay kendisine yönelerek namaz kıldığı, Müslümanların ilk kiblesi Mescid-i Aksa'nın bulunduğu, Miraç mucizesinin gerçekleştiği kutsal şehir Kudüs, tüm Müslümanlar için yeryüzünün en kutsal bölgelerindedir. Bu kutsal şehir ve burada yaşanan zulmün sesini duyurmak için gösterilen her çaba da kutsaldır.

REKLAM

BALKANLAR'DAN BAŞLADIK GEZMEYE

Kaldığımız pansiyon; şehrin dışında, dağ köylerine benzeyen, kapısında nehir akan ve bahçesinde muhtelif sebzelerin yetiştirildiği bir yer. Sanki içinde büyük hüznü ve umudu barındıran Visoko'nun tüm ağırlığına paratoner olmak için yaratılmış bir alan.

**NURDAL DURMUŞ,
GÖKHAN ŞİMŞEK**

Yazar

Balkanlar, özellikle yaz aylarında, aynı gün içinde iki üç mevsimi bir arada yaşayabileceğiniz bir yer. Bu mevsimde pek görülmeyen sıcak bir havayla karşılaşıyoruz. Gece yarısına doğru Visoko şehrinde kalacağımız pansiyona yerleşiyoruz. Ertesi sabah Konjic, Mostar, Potiçel ve Dubrovnik'i kapsayan bir programımız var. Kaldığımız pansiyon; şehrin dışında, dağ köylerine benzeyen, kapısında nehir akan ve bahçesinde muhtelif sebzelerin yetiştirildiği bir yer. Sanki içinde büyük hüznü ve umudu barındıran Visoko'nun tüm ağırlığına paratoner olmak için yaratılmış bir alan.

VİSOKO VE KONJİC:

Visoko, Bosna Hersek'in 30 km'lik tek otobanının çıkışında, Saraybosna'ya 30 dakika mesafede küçük bir şehir. Son yıllarda Mısır piramitlerine benzeyen dağıyla turistik bir bölge olmak için çabalamasına rağmen neredeyse hiç gelişmemiş. Toplu mezarları araştırma komisyonu ve kazılardan çıkartılan parçaların getirildiği DNA merkezi de bu

şehirde yer alıyor. Merkezin müdürü ile yaptığımız görüşme esnasında duyduklarımız karşısında uzun süre kendimize gelemiyoruz. Savaş sonrası toplu mezarlardan 21.500 insan çıkartılmış ve defin işlemleri yapılmış. 15.000 insanın da hâlâ toplu mezarlarda olduğu tahmin ediliyormuş. Toplu mezarların büyük bölümü Bosna Hersek içindeki Sırp Cumhuriyeti'ndeymiş. Araştırma komisyonu ve kazı heyetinin tamamı Amerikalıymış. Her yıl 11 Temmuz'da düzenlenen anma ve defin gününe 600-700 civarında, kimliği tespit edilmiş insanın naaşı toprağa veriliyormuş. Mezarlığın içindeki ayrı bir alan dikkatimizi çekiyor. Mezar tahtalarında yalnızca numaraların olduğu ve şeritlerle çevrilmiş bu alan, toplu mezarlardan çıkartılıp kimliği henüz tespit edilemeyen, ailesine ulaşılamayan ya da parçaları tamamlanamayan insanlara aitmiş. Bu mezarlardan çok sayıda olduğunu söyleyebiliriz. Binlerce kadının, binlerce çocuğun pencere önlerinde bir haber beklediği bir mezarlık bu... Savaş sırasında ölen insanların kayıt bilgileri de bu merkezde tutuluyor.

Üç haftalık yolculuğun ardından, Bosna'daki cepheye ulaştıktan bir hafta sonra, çapraz ateşte kalıp son nefesini veren ve Türkiye'nin Bosna Hersek'teki ilk şehidi olarak bilinen Selami Yurdan'ın defin kâğıdını da bu merkezde bulup, kâğıdın bir fotokopisini de Selami ağabeyin aziz hatırasına yanımıza alıyoruz. DNA merkezinin içinden, müdür beyin özel izniyle kemik parçalarının birleştirildiği odalara giriyoruz. Buraya dair söyleyeceğimiz çok fazla şey yok. Ayaklarımızın bağı çözülüyor ve duyduğumuz ağır koku, rüyalarımıza kadar giriyor.

Var olan siyasi haritalar değişmediği müddetçe birçok mezara ulaşamayacağının bilinci ve hüznüyle DNA merkezinden ayrılıp "Visoko 92 Şehitler Ailesi" adlı yerel yardım kurumunu ziyaret ediyoruz. İki kadının tarafından yönetilen, eşi savaş sırasında ölmüş mağdur kadınlara destek vermek amacıyla kurulmuş bir dernek burası. Dernek yöneticisi hanımefendilerin eşleri de savaş sırasında ölmüşler. Dernek yöneticileri ile birlikte şehirdeki bazı kadınları ziyaret ediyoruz. Hemen hepsinin kan donduran hikâyeleri

var. Kimi mahallesindeki erkeksizlikten ötürü kocasını kendi elleriyle gömmüş. Kimi mezardan cesedini çıkartırlar diye ormanlık alana saklamış. Kimi de hala DNA merkezinden bir haber bekliyor. Visoko, Bosna Hersek'in diğer tüm şehirleri gibi ortasından nehir akan bir şehir. Nüfusun çoğunluğu Boşnaklardan oluşuyor. Balkanlar'da yiyebileceğiniz en güzel köfte ve böreği burada bulabilirsiniz. Bildikleri tek Türkçe kelimeler "Ben Türküm, Osmanlıyım!" olan güzel insanlara rastlayacağımız, merkezi dâhi kasabaya benzeyen bir şehir burası. Geceyi geçirdiğimiz pansiyondan yola çıkmak için hazırlandığımızda henüz güneş doğmamıştı. Bir saatlik yolculuğun ardından Konjic şehrine ulaştık. XVII. yüzyılda IV. Mehmet tarafından yaptırılan ve yaşadığı savaşlar neticesinde ağır hasar gören, Mostar Köprüsü'ne çok benzeyen ve geçtiğimiz yıllarda da TİKA tarafından restore edilen köprünün önünde, arabamızın ön kaputuna gazete kâğıdı sererek hazırladığımız kahvaltı, sisli bir sabahın balkanlardaki en lezzetli anı olarak kalıyor zihinlerimizde. Köprünün birkaç yüz metre gerisinde topçu ateşiyle

yıkılmış ve hala onarılmayan bir minare ile savaşta hiç hasar görmeyen çan kulesinin yan yana duruşu şehrin ve Bosna'nın tüm fotoğrafını temsil ediyor.

Konjic, bugün hâlâ mayınlı arazilerin bulunduğu ve can aldığı bir şehir. Muhteşem doğasının yanı sıra, yoğun bir dağlık alana ve küçük çaplı kanyonlara da sahip. Tito'nun 50-60 yıl önce yaptırdığı ve geçtiğimiz yıllarda keşfedilen sığınak da bu şehirde yer alıyor. Sığınağa gittiğimizde kapıdaki görevliler henüz turizme açılmadığını ve bu sebeple ziyaret edemeyeceğimizi söylüyor. Sığınığın, elli kadar insanın altı ay boyunca oksijen ve sıvı ihtiyacını karşılayacak şekilde tasarlandığı söyleniyor. Hersek, Neretva Irmağı'nın kenarına kurulu olan Bosna içindeki bölgeye verilen ad. Konjic de Hersek sınırları dâhilinde, azımsanmayacak kadar Hırvat nüfusa ev sahipliği yapan bir şehir. Buradan Mostar'a doğru yola çıkıyoruz. Güneye indikçe artan Hırvat nüfusu ve muhteşem doğa manzarasıyla birlikte yolculuğumuz devam ediyor. Yolumuz uzun, hikâyemiz de öyle.

MOSTAR

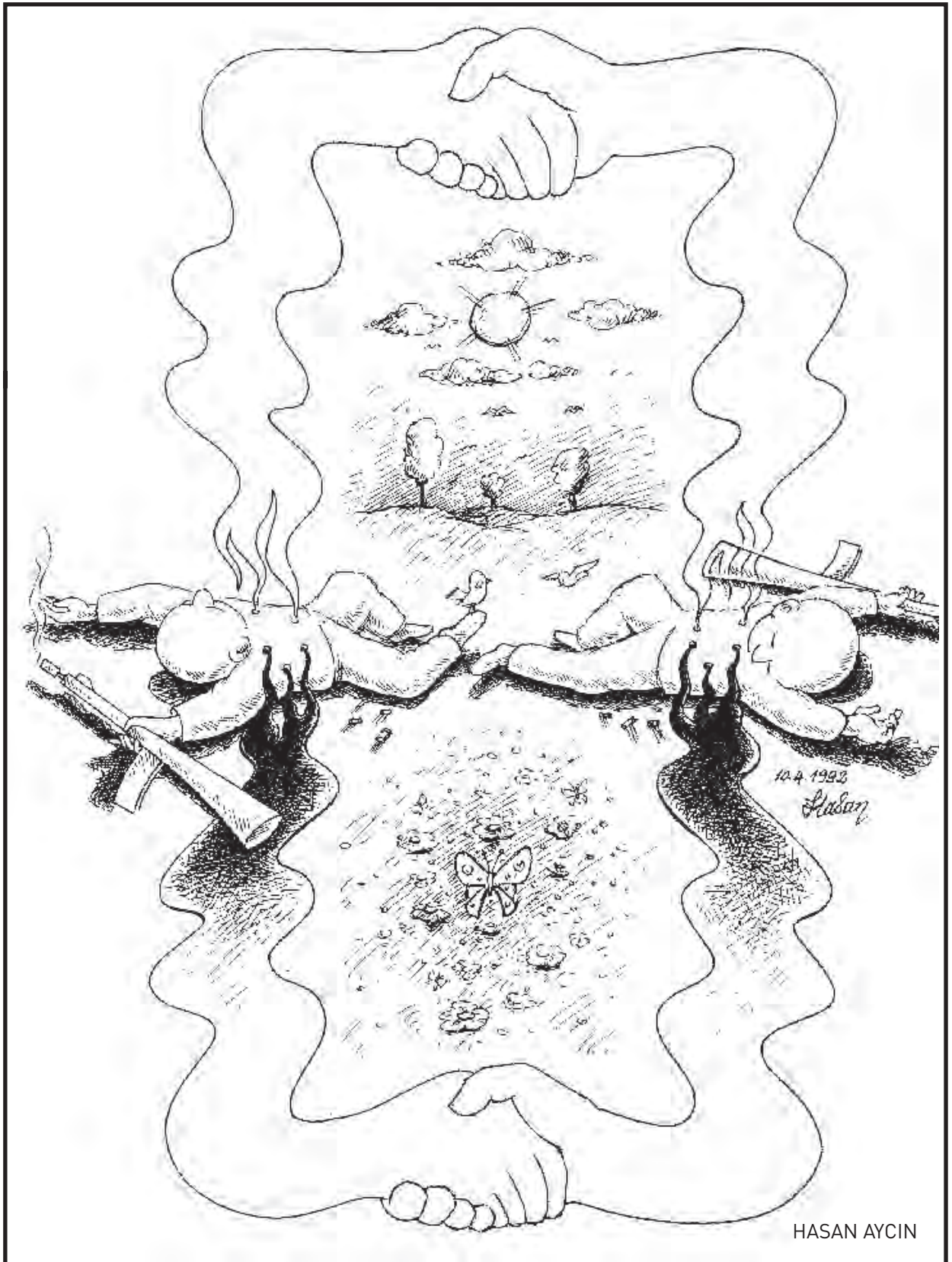
Neretva Irmağı'na yansıyan ahşap ev silüetleri, sakin balıkçı tekneleri, yakından geçen trenin uğultusu ile ırmağın aktığı yöne doğru giden tek şeritli yol üzerinden şehre ilerliyoruz. Daha şehre ulaşmadan, psikolojik savaşın sembolü konumundaki, Mostar'ın en yüksek tepesine kurulmuş ve kutsiyet atfedilerek artık geri dönüşü çok zor olan bir olayın kahramanı rolündeki dev haç figürü ile karşılaşyoruz. İtiraf etmek gerekirse bu manzara karşısında canımız sıkılıyor. Bir dinin sembolünün var olması değil bu. Göze sokulan şey, bu şehrin gerçek sahipleri olan Boşnakları tahrik edip, 'ölülerinizin üzerinde dans ediyoruz' demekten başka bir şey değil.

“**ŞEHİRİN İÇİNDE POTİÇEL ADLI BİR TÜRK KÖYÜ DE MEVCUT. SAFRANBOLU EVLERİ VE KÖYÜN ÜZERİNE KURULMUŞ KALE İÇİMİZİ ISITIYOR. ŞEHİRİN BİR AZ DIŞINDA KALAN BLAGAJ TEKKESİ'NE GİDİYORUZ.**”

Mostar, mimari anlamda herhangi bir Anadolu kasabasından farksız bir şehir. Şehrin en büyük özelliği hemen her yerde görebileceğiniz kurşun izleri. Hani neredeyse gözünüzü kapatıp şehrin herhangi bir yerine bırakırsanız, gözünüzü açtığımızda ilk önce etraftan gelen kurşunlardan saklanmak için koşuşturursunuz. Böylesine canlı hatıralar barındırıyor. Burada sadece savaşın izleri yok, savaşın ta kendisi var. Mostar, Hersek'in en önemli şehri. Nüfusun yarısını Boşnaklar, yarısını da Hırvatlar oluşturuyor. Irmağın bir tarafında Boşnaklar diğer tarafında da Hırvatlar yaşıyor. Mostar, yalnızca bir köprü değil, aynı zamanda böylesine stratejik bir ağırlık taşıyor omuzlarında. Savaştan önce %15-20 olan Hırvat nüfusu, savaş sonrası %50 civarına gelmiş. Tahmin edileceği üzere Hırvat bölgesi hem ekonomik anlamda hem de şehir yaşamı anlamında daha iyi konumda. Bu noktada Hırvatistan'ın Mostar'ı kendi şehriymiş gibi görmesinin de payı büyük. Bunu anlamak için tabelalara bakmak bile yeterli. Bosna Hersek sınırlarında yer alan ve Hırvatistan şehirlerini gösteren yön levhalarında "HR" ibaresi yer alırken, Hırvatistan sınırlarında yer alan ve Bosna Hersek şehirlerini gösteren levhalarda "BIH" ibaresi yer almıyor. Mostar, 1992-1995 yıllarındaki

savaşta Hırvatlar tarafından talan edilmiş bir şehir. Hemen her yerde mezarlıklar görebilirsiniz. Mezarların ortak özelliği ise, her birinde çocukların fazla oluşudur. Mostar'ın Boşnak Müslüman kısmında kalan alanda ise Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosluğu var. Mostar'da başkonsolosluğu olan tek ülke Türkiye. Burayı da ziyaret edip çalışanlar ve konsolos Metin Ergin Bey ile görüşme yapıyoruz. Ülkemizin bu topraklar üzerindeki bütünleyici ve barışçıl rolünü anlatıyor bizlere. Metin Bey oldukça nitelikli, iyi donanımlı ve bölgeye hâkim bir insan. Konsolosluktan ayrıldığımızda hepimiz aynı şeyi söylüyoruz: "İyi ki Metin Bey gibi devlet görevlilerimiz var." Mostar, Boşnakça "eski köprü" anlamında kullanılan bir terim. 1993 yılında Hırvat topçu ateşi neticesinde tamamen yıkılıp yine Türk ustalar tarafından restore edilmiş bir köprü. Boşnaklar "Beyaz Kanatlı At" dermiş bu köprüye. Otuzun üzerinde vurulmuş ve en son 9 Kasım tarihindeki saldırılara dayanamayıp Neretva'nın kollarına bırakmış kendini. Birinin öldürmek, diğerinin hayatta kalmak için savaş verdiği ve o insanların bugün iç içe yaşadığı şehrin her yerinde Hırvatistan bayraklarını da görmek mümkün. Her kurşun izinde çiçeklere renk veren çocuk gözleri var. Mostar, yetimliğini ağlıyor yaşlı gözlerimize.

Şehrin içinde Potiçel adlı bir Türk köyü de mevcut. Safranbolu evleri ve köyün üzerine kurulmuş kale içimizi ısıtıyor. Şehrin biraz dışında kalan Blagaj Tekkesi'ne gidiyoruz. Dağ yamacına kurulmuş ve Avrupa'nın debisi en yüksek suyunun çıktığı, Osmanlı'ya ait bir tekkenin bulunduğu bir yer burası. Yol boyu uğradığımız Boşnak köylerinde karşılaştığımız manzara hep aynı: Yıkık evler ve şarapnel izleri. Yüksek bir tepeye oturup, şehrin hüznünü dinliyoruz. Beni unutmayın diye iç geçiriyor Mostar.

HASAN AYCIN

FİLİSTİN'DE OYNANAN BÜYÜK FACİA

MÜNEVVER AYAŞLI

Filistin'i ve mukaddes şehir olan İsmâ'in ilk kible-si Kudüs-ü şerifi ve Mirac-ı Nebinin vuku bulunduğu mübarek Aksa'yı, Kur'an-ı Kerim'in beyan buyurduğu:

"Kendisine bazı âyetlerimizi göstermek için Kulu (Muhammed'i) geceleyin Mescidi Haramdan etrafını mübarek kıldığımız, Mescidi Aksa'ya götüren Zatı Kibriyanın şanı yücedir."

İsra sûresinin birinci âyeti celîlesinin, meâli kerimi böyle diyor. İşte etrafı mübarek kılınan "Mescidi Aksa'yı, Haziran 1967'de Arapların mânâsız ve akılsızca giriştikleri ve ancak 6 gün sürebilen ve neticesi İsrail'e mağlup olmakla biten bu harp yüzünden, bu mübarek beldeyi ve mukaddes yerleri Müslümanlar kaybetmişler ve Yahudi ellerine geçirmiş bulunuyorlar.

Bizim kanaatimizce bu mübarek yerleri 6 Haziran 1967'de İslâmiyet kayıp etmemiştir, tam bu elîm hadiseden 49 sene evvel 1918 yılında Filistin'den ve Kudüs'ten Türk orduları çekildiği zaman kaybetmişti.

Filistin ve Kudüs şehri bir müddet İngiliz mandası altında kalmış ve sonra zannedersem, 1948 senesinde

Ürdün'e ilhak edilmişti. Fakat Kudüs'ün yarısını yine İngilizlerin tensibi ve kararı ile Yahudilerin elinde bırakılmıştı.

Yukarıda da arzettiğimiz gibi, görünüyor ki, İslâmiyet Filistin'i ve Kudüs'ü Şerifi ve Mübarek yerleri Türk askerleri oralardan çekildiği zaman, yâni 1918'de kaybetmişti. Ondan sonra bu mübarek belde, pamuk ipliği ile İslâm'a bağlı kalmıştı ve ilk Arap-Yahudi çatışmasında büsbütün elden gitmişti.

Buraları evvelâ İngiliz mandası altında kalmış ve sonradan İngiltere, sureta bir İslâm Devleti olan Ürdün'e buralarını ilhak etmiştir.

Ürdün için, sureta İslam diyoruz, niçin sureta diyoruz? Zira Ürdün ordusu tamamıyla İngiliz uzmanlarının talim ve terbiyesi altında, binaenaleyh tamamıyla İngilizlerin elinde idi. Yahudi-Arap harbinde ise, Yahudi casusluk istihbaratı en çok Ürdün'den istifade etmiş bulunuyor. Bunlar yetmiyormuş gibi saraya da bir İngiliz kızı girmiştir. Ürdün'de askerî uzman olarak bulunan bir İngiliz subayının kızı.

Hâşimî olan Kral Hüseyin, kendisi gibi Hâşimî ve Şürefadan olan birinci haremîni boşamış ve bu İngiliz kızını almıştır. Ve bu kadından erkek evlâtları olmuş, yani yarının (şayet o zamana kadar Ürdün'de kraliyet kalırsa) Ürdün Meliki olacak olan çocuk, bir tabirinci haremîni boşamış ve bu İngiliz kanı taşıyan, İngiltere'de eğitim gören İngiliz talim ve terbiyesi ile büyüyen, İngiliz bir anadan doğma bir çocuk Ürdün Meliki olacaktır.

Bütün bunlar Filistin'in ve Kudüs'ün İslâm'ın elinden çıkması için çoktan beri girişilen, perde arkası ve yer altı faaliyetleridir. İtiraf edelim ki muvaffak oldular, bütün İslâm'ı keder içinde bıraktılar ve kanlı gözyaşları döktürdüler.

Şimdi elimizde, "Motamar-Al Alam -Al İslâmî" yâni İslâm kongresinin yayınladığı ve bize de lütfen gönderdiği bir broşür var. Bu broşürü mümkün olduğu kadar, aslına sadık kalarak tercümesini takdim ediyoruz.

Yahudilerin, Yahudi Mabedi için hazırlıkları:

Yahudi hahamlarının ve "Talmud" talebelerinin 2

bin sene evvel mevcut olan ve Milâttan 70 sene sonra Romalılar tarafından yakılan, yıkılan ve tamamıyla harap edilen mâbedin tekrar ihyası için çalışılmaktadır.

Daha 1949 senesinde Yahudi mimar ve mühendisleri, Mescidi Aksa'nın, yanı başında olan bu yıkılmış ve bugün nâmevcut mâbedin imâr plânlarını ve resimlerini yapmışlardı.

1965 senesinde bütün milletlerin iştirâk ettiği New-York Milletlerarası sergide, Kudüs'te tekrar kurulacak olan bu Yahudi mabedinin, bütün plânları ve maketi hazırlanmış ve teşhir edilmişti. Bu kurulacak mâbed tam Mescidi Aksa'nın yanı başında idi. 1967'de Kudüs'ün Yahudiler tarafından işgalinden sonra, bu Yahudi mâbedinin inşası için tam 200 milyon dolar yalnız bağışlarla, bir fon toplanmıştır.

Siyonistlerin giriştiği caniyane ve tecavüzî harp, öyle gösteriyor ki, zaten 6 gün süren bu harpta, İsrail uçakları, durmadan İslâm'ın mukaddes yerlerini bombalamışlar ve gerek Mescidi Aksa ve gerek diğer mübarek yerlerde çok hasar yapmışlardır.

Bizim Şarkımız

NECİP FAZIL KISAKÜREK

Kırılır da bir gün tüm dişliler
Döner şanlı şanlı çarkımız bizim
Gökten bir el yaşlı gözleri siler
Şenlenir evimiz barkımız bizim

Yokuşlar kaybolur çıkarız düze
Kavuşuruz sonu gelmez gündüze
Sapan taşların yanında füze
Başka alemlerle farkımız bizim

Kurtulur dil tarih ahlak ve iman
Görürler nasılmış neymiş kahraman
Yer ve gök su vermem dediği zaman
Her tarlayı sular arkımız bizim

Gideriz nur yolu izde gideriz
Taş bağırdı sular dizde gideriz
Bir gün akşam olur bizde gideriz
Kalır dudaklarda şarkımız bizim

Tohum

KALE NADİF- ALI ÇELİKAN- LUDHA ÇZEMEK- ZEMER HELEHEL- İYAN ARBAS
VAAT EDİLEN CENNET

HECE
Beyan Edeceği Arayan Dini
MUHAMMED İKBAL

izdiham

Sayın Ulaştırma Bakanım;
KAVUŞAMIYORUZ

AYASOFYA
HANGA

HECALI SAKMAZ
GURKAN UYGUN
KEMAN ÇOBAN
NURİ AYŞAN
CİDAL BEŞİKÇİOĞLU
ERKAN SEVER

GERÇEK HAYAT

BERGAH
KAVUŞTUSANLIK GÜLÜN DİĞERİLE

**KURTLAR VADİSİ
FILİSTİN**

28-01-2011

